

Brede welvaartmonitor Wageningen

Nulmeting van de brede welvaart in de
gemeente Wageningen

Brede welvaartmonitor Wageningen

Nulmeting van de brede welvaart in de
gemeente Wageningen

Jonna Kroeze
Daphne van de Ven

Colofon

Het PON & Telos heeft dit onderzoek verricht in opdracht van

gemeente **Wageningen**

Auteur(s)

Jonna Kroeze MSc

Daphne van de Ven MSc

Opmaak tabellen en figuren

Stan ten Thije

Mark Dierick

Fotograaf

Elise van Tilborg

Publicatienummer

24108

Datum

juni 2024

het pon | telos

© 2024 Het PON & Telos

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij Het PON & Telos. Gehele of gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

Vermenigvuldiging en publicatie in een andere vorm dan dit rapport is slechts toegestaan na schriftelijke toestemming van Het PON & Telos. Hoewel deze publicatie met de grootst mogelijke zorg is samengesteld, kan Het PON & Telos geen enkele aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele fouten.

Meer informatie

www.hetpon-telos.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	1
1.1	Introductie en onderzoeksopdracht	1
1.2	Leeswijzer	2
2	Nul-meting Brede welvaart foto	3
2.1	Achtergrond Brede welvaart	3
2.2	De Brede Welvaart foto en het Regiokompas Brede welvaart	4
2.3	Methodologie	5
3	Gemeentelijk beeld Brede welvaart	7
3.1	Resultaat Wageningen	7
4	Resultaten per brede welvaartsthema	10
4.1	Arbeid & vrije tijd	10
4.2	Cultuur	11
4.3	Ecosystemen & biodiversiteit	12
4.4	Gezondheid	13
4.5	Materiële welvaart	14
4.6	Milieu & klimaat	15
4.7	Mobiliteit	16
4.8	Onderwijs	17
4.9	Sociale samenhang	18
4.10	Veiligheid	19
4.11	Welbevinden	21
4.12	Wonen	21
4.13	Overzicht best en slechtst scorende indicatoren	23
5	Wageningen in vergelijkend perspectief	24
5.1	Geografische vergelijking	25
5.2	Vergelijking op basis van inwoneraantal	26
5.3	Bouwstenen voor een kwalitatieve typologie van gemeenten	27
5.3.1	Algemene kenmerken van de kwalitatieve typologie	28
5.3.2	Vergelijking met groeigemeenten	29
5.3.3	Vergelijking met studentensteden	30
5.4	Regionale vergelijkingen	31
5.4.1	Vergelijking met de Foodvalley	31
5.4.2	Vergelijking met regiogemeenten	32
5.5	Totaal vergelijking	33
6	Brede welvaart binnen Wageningen	2
6.1	Resultaten brede welvaart op buurtniveau	2
6.1.1	Arbeid & vrije tijd	3
6.1.2	Cultuur	4
6.1.3	Ecosystemen & biodiversiteit	5
6.1.4	Gezondheid	6

6.1.5	Materiële welvaart	7
6.1.6	Milieu & klimaat	8
6.1.7	Mobiliteit	9
6.1.8	Onderwijs	10
6.1.9	Sociale samenhang	11
6.1.10	Veiligheid	12
6.1.11	Welbevinden	13
6.1.12	Wonen	14
6.2	Bevindingen op buurtniveau	15
7	Verdieping: de studentenpopulatie versus de niet-studentenpopulatie	3
7.1	Allocatie studenten	3
7.2	Studentenpopulatie vergeleken met de gehele populatie en de niet-studentenpopulatie	4
7.2.1	Verschillen in de financiële situatie	4
7.2.2	Gezondheidsverschillen	7
7.2.3	Verschillen in slachtofferschap	9
8	Conclusie	10
	Bijlage A Vergelijkingsgemeenten in de typologieën	12
	Bijlage B Kaarten op buurtniveau per indicator	13
	Bijlage C Factsheet buurten	36

1 Inleiding

1.1 Introductie en onderzoeksoopdracht

De gemeente Wageningen streeft naar een toekomstbestendige impact economie, het door economie helpen oplossen van maatschappelijke vraagstukken is daarbij een belangrijke doelstelling. Vanuit de opgave *Impact economie* is er de wens om de ontwikkelingen goed te kunnen monitoren. Dit monitoren gebeurt door middel van inzichten in de Brede Welvaart in de gemeente op een rij te zetten, zoals ook benoemd in het coalitieakkoord¹. In het coalitieakkoord wordt genoemd dat de gemeente Wageningen een voorbeeld wordt van een circulaire, toekomstbestendige economie. De economie wordt benaderd vanuit het brede welvaartsbegrip.

Een brede welvaartsmonitor geeft inzicht in de verschillende dimensies en thema's die onder het begrip hangen. Er wordt niet alleen inzicht gegeven in de economie, maar ook op het gebied van gezondheid, veiligheid en milieu en klimaat. Ook wordt er niet alleen nagedacht over de kwaliteit van leven in het 'hier en nu', maar ook de effecten van onze manier van leven op het welzijn van mensen 'elders' (buiten de regio) en 'later' (de toekomstige generaties). Er zijn al verschillende onderzoeken gedaan op provinciaal en regionaal (Veluwe) niveau, en dit is het eerste onderzoek op gemeentelijk niveau.

Aan Het PON & Telos is gevraagd om als het ware een 0-meting te doen op de huidige brede welvaartssituatie in de gemeente Wageningen om de 'hier en nu' dimensie van Brede Welvaart in kaart te brengen. Er wordt een foto ontwikkeld, die inzicht geeft in de huidige stand van zaken. Daarin wordt niet alleen naar de gemeente in totaal gekeken, maar gaan we ook dieper in op de buurten in de gemeenten. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van het door Het PON & Telos ontwikkelde Regiokompas Brede welvaart.

Daarnaast wordt ook dieper ingezoomd op het verschil tussen de totale populatie van de gemeente Wageningen en de vele studenten die woonachtig zijn in de gemeente Wageningen. Met één op de vijf inwoners van de gemeente die ingeschreven staat als student, is Wageningen met recht een echte studentenstad te noemen. Dit heeft mogelijk wel invloed op de cijfers, zoals gepresenteerd in het gemeentelijk beeld. Daarom gaan we hier in de analyse dan ook dieper op in.

¹ <https://www.wageningen.nl/bestuur/coalitieakkoord/volledige-tekst/>

1.2 Leeswijzer

Deze rapportage bevat de brede welvaartsmonitor voor de gemeente Wageningen. Hoofdstuk 2 omschrijft de achtergrond, de gehanteerde aanpak en methodiek van de brede welvaartfoto die de monitor bevat. In hoofdstuk 3 wordt vervolgens een totaalbeeld geschetst: hoe scoort de gemeente Wageningen op de verschillende brede welvaartsthema's, en welke veranderingen zien we ten opzichte van een aantal jaar eerder.

Hoofdstuk 4 gaat in op de scores per thema en de onderliggende indicatoren. Welke indicatoren zijn verbeterd, welke indicatoren laten achteruitgang zien en hoe wordt er gescoord? In hoofdstuk 5 vergelijken we Wageningen met andere gemeenten. Hoofdstuk 6 gaat dieper in op de themascores op buurniveau en hoofdstuk 7 gaat dieper in op de verschillen en overeenkomsten tussen de totale populatie van de gemeente Wageningen en de studentenpopulatie. We sluiten deze rapportage af met een slotbeschouwing in hoofdstuk 8.

Daarnaast zijn er een aantal (losse) bijlagen beschikbaar: het factsheetboek met meer informatie over de indicatoren die gebruik zijn in hoofdstuk 5 en 6. Bijlage A geeft een overzicht van de gemeenten waar in de typologie mee is vergeleken. In bijlage B zijn de kaarten van alle indicatoren op buurniveau terug te vinden en in bijlage C worden de omschrijvingen van de indicatoren op buurniveau gegeven.

2 Nulmeting Brede welvaart foto

2.1 Achtergrond Brede welvaart

Steeds meer wetenschappers, bestuurders en beleidsmakers beseffen dat een economie die gericht is op groei van het bruto binnenlands product (BBP) geen antwoord biedt op de grote uitdagingen van onze tijd. Met enkel een financieel-economisch perspectief op welvaart, worden de problemen rond klimaatverandering, biodiversiteitsverlies, armoede en sociale ongelijkheid niet opgelost.

Welvaart is meer dan alleen inkomen en ons verdienvermogen. Ook gezondheid, de woonomgeving en sociale contacten doen ertoe. Het gaat om de kwaliteit van leven van mensen, welke in belangrijke mate beïnvloed wordt door de kwaliteit van de sociale en fysieke leefomgeving. Brede Welvaart biedt een omvattend (holistisch) denkkader en de brede bril die nodig is om scherpe keuzes te maken, gericht op het vergroten van brede welvaart. Het zorgt ervoor dat we alle aspecten die het leven van waarde maken meewegen en keuzes maken, waarin aandacht is voor de balans tussen ecologische, economische en sociale waarden.

Het PON & Telos richt zich in de operationalisering van het brede welvaartsbegrip vooral op 'de' regio. Dit schaalniveau vormt de dagelijkse maat van ons bestaan. Het leven van mensen speelt zich in belangrijke mate af op regionaal niveau, wat de omstandigheden binnen de regio van grote invloed op het welzijn maakt. Bovendien 'landen' steeds meer maatschappelijke opgaven op het vlak van omgevingsbeleid, duurzaamheid en sociaal domein in de regio.

Om Brede Welvaart in de regio handen en voeten te geven, hebben we een model ontwikkeld dat de mens centraal stelt in zijn of haar sociale en natuurlijke omgeving. Dit model brengt de Brede Welvaart van mensen en hun sociale en fysieke leefomgeving in beeld via twaalf thema's – van wonen en welbevinden tot cultuur en milieu. Deze twaalf thema's geven een rijk en compleet beeld van de Brede Welvaart op lokaal en regionaal niveau. In de praktijk zijn dit uiteraard geen opzichzelfstaande thema's, maar hangt alles met elkaar samen. Werken vanuit beleid met behulp van het brede welvaartspectief betekent dat dergelijke thema's in samenhang gezien dienen te worden.

Figuur 1 Model brede welvaart

Met behulp van de twaalf thema's kan een eerste diagnose gesteld worden: wat gaat goed, en op welke thema's blijft een gemeente achter ten opzichte van vergelijkbare plekken in het land? Waar liggen uitdagingen en opgaven als het gaat om de verbetering van de Brede Welvaart in de gemeente?

2.2 De Brede Welvaart foto en het Regiokompas Brede welvaart

Zoals hierboven beschreven helpt Brede Welvaart, en dus ook de brede welvaartfoto, om ontwikkeling op verschillende schaalniveaus inzichtelijk te maken. De foto maakt het mogelijk om vast te stellen hoe een buurt, wijk, of gemeente ervoor staat met het oog op Brede Welvaart. Het wordt duidelijk met wie en waar het goed gaat op de verschillende thema's, maar ook waar de kansen en uitdagingen liggen. De foto vormt het begin van prioritering en agendering voor de beleidscyclus. Het vormt het kompas waarop gevaren kan worden.

Dit rapport laat een beeld zien van de Brede Welvaart in Wageningen en tracht daarbij de samenhang tussen opgaven en domeinen te laten zien. Het rapport biedt hiermee aanknopingspunten voor het bepalen van (lange termijn) doelen. Dat geldt zowel voor de gemeentelijke organisatie & bestuur, het regiobestuur als de verschillende (maatschappelijke) organisaties (stakeholders) binnen de gemeente.

Het door Het PON & Telos ontwikkelde conceptuele model rondom Brede Welvaart ligt ten grondslag aan het Regiokompas Brede welvaart. Bij het ontwikkelen van dit monitoringsinstrument heeft, naar analogie van de Nationale Monitor Duurzame Gemeenten,² het benchmark-perspectief centraal gestaan, zodat onderlinge vergelijkingen goed kunnen worden gemaakt. Het gaat om vergelijkingen in de tijd, maar ook tussen vergelijkbare gemeenten op bepaalde aspecten. Zo vergelijken we gemeenten op basis van inwoneraantal, maar ook voormalig industriegemeenten en gemeenten op aard van woningvoorraad of bodemgebruik.

De foto (de 0-meting) die we in dit rapport presenteren, is gebaseerd op twaalf brede welvaartsthema's. Vergeleken met bijvoorbeeld de regionale monitor Brede Welvaart van het CBS, brengen we in deze monitor dus een aantal extra zaken in kaart. De monitor van het CBS bevat acht thema's, waar Het PON & Telos Onderwijs, Cultuur en Mobiliteit aan heeft toegevoegd. Daarnaast is het thema Milieu opgesplitst in Milieu & klimaat en Ecosystemen & biodiversiteit. De thema's worden in kaart gebracht met behulp van indicatoren. Methodologisch zijn er daarnaast ook enkele verschillen te benoemen. Zo maken we in deze monitor bijvoorbeeld gebruik van normeringen, waardoor een beter antwoord kan worden gegeven op de vraag hoe het met Wageningen gaat. In de volgende paragraaf gaan we hier dieper op in.

2.3 Methodologie

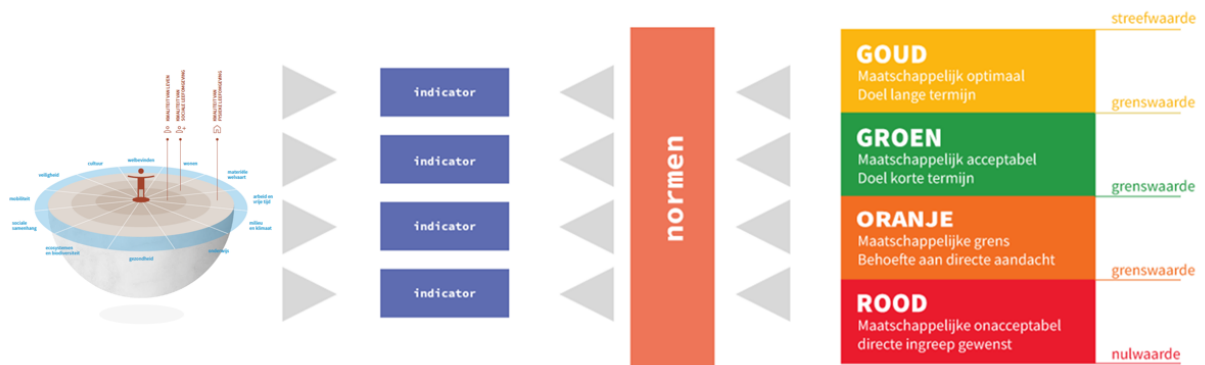
De brede welvaartfoto is gebaseerd op het Regiokompas Brede Welvaart. Deze dataset bestaat zoals eerder vermeld uit twaalf thema's, met 89 indicatoren. Door gebruik te maken van normen kunnen we de resultaten op vergelijkende wijze beoordelen. We doen dit voor alle Nederlandse gemeenten op exact dezelfde manier, wat het mogelijk maakt om de gemeenten onderling zo zuiver mogelijk te vergelijken (*fair benchmarking*). Bij het normeren van de data wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van dezelfde normen als in de Sustainable Development Goals-monitor³ en de Nationale Monitor Duurzame Gemeenten. De normeringen zijn gebaseerd op wetenschappelijke normeringen, wetgeving, nationale doelstellingen, regionale doelstellingen, regionale vergelijkingen of vergelijkingen in de tijd. De volgorde zoals hier beschreven wordt tevens gehanteerd als eerste voorkeur – dit wil zeggen dat we indien beschikbaar wetenschappelijke normeringen en wetgeving prevaleren boven vergelijkingen met de regio. Figuur 2 laat zien hoe de foto is opgebouwd.

Ambities zijn vaak zeer abstract en algemeen geformuleerd en hierdoor weinig concreet. Door meetbare en concrete streefwaarden te formuleren wordt het debat gefaciliteerd en

Figuur 2 Opbouw brede welvaartsmonitor

² Zie: <https://hetpon-telos.nl/portfolio/nationale-monitor-duurzame-gemeenten/>

³ Zie: <https://hetpon-telos.nl/wat-we-doen/sustainable-development-goals-monitor-sdg-monitor/>

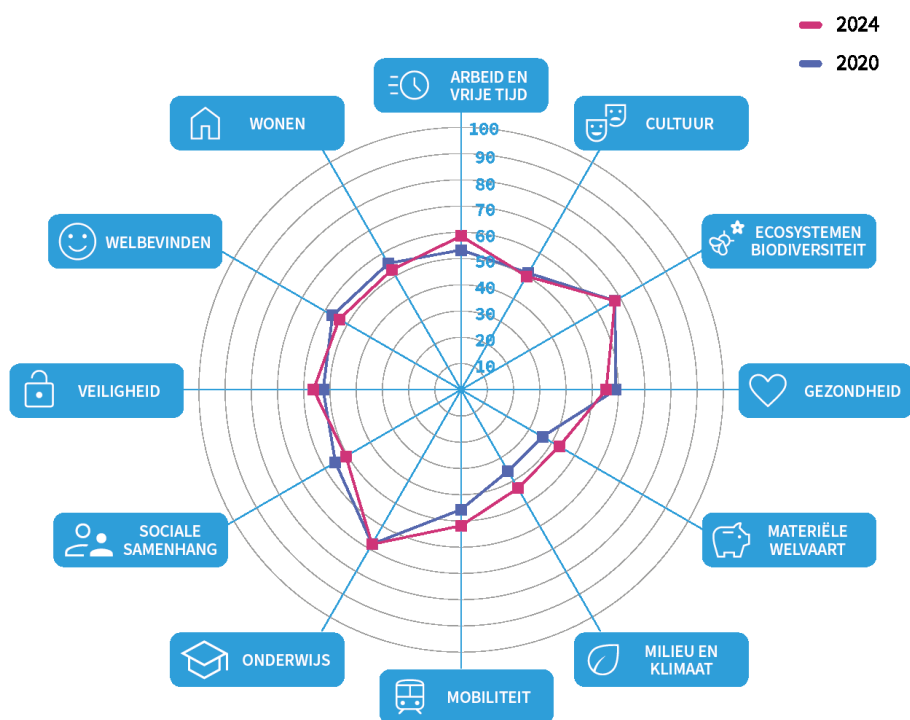
vergemakkelijkt om antwoorden te vinden op de vraag wanneer men op een bepaald beleidsterrein nu daadwerkelijk tevreden is en wanneer men zich zorgen zou moeten gaan maken. De normeringen zorgen ervoor dat iedere indicator, en daarmee ieder thema een score tussen de 0 en de 100 krijgt. Hier geldt het principe: hoe hoger, hoe beter.

Niet altijd is iedere indicator even belangrijk. Daarom heeft iedere indicator een eigen gewicht. Het belang of gewicht van een indicator komt tot uitdrukking in de hoekpunt die ze innemen in de taartdiagrammen: hoe belangrijker de indicator, hoe groter het gewicht binnen het thema en daarmee ook hoe groter de hoek. In het Regiokompas Brede Welvaart wegen alle indicatoren binnen een thema even zwaar mee. De straal van de taartpunt, de mate waarin de taartpunt ook daadwerkelijk gevuld wordt, geeft vervolgens de feitelijk gemeten waarde aan. Hoe groter de straal, hoe beter de score. Of anders geformuleerd: hoe meer de taartpunt is gevuld hoe beter het resultaat. De pijl in de taartpunt geeft de richting van de verandering aan. Een peil naar buiten betekent vooruitgang, een peil naar binnen betekent achteruitgang. Daarnaast geeft de lengte van de pijl een beeld van de grootte van de voor- of achteruitgang op de indicator.

Voor het opstellen van de monitor hebben we gegevens gebruikt van verschillende betrouwbare bronnen, onder andere CBS Microdata, GGD, CBS Statline en Klimaatmonitor.

3 Gemeentelijk beeld Brede welvaart

3.1 Resultaat Wageningen

Figuur 3 Scores brede welvaartthema's Wageningen vergeleken 2020 versus 2024

Figuur 3 geeft de scores van de gemeente Wageningen van 2020 en 2024 grafisch weer en Figuur 4 (onderstaande tabel) laat de bijbehorende scores zien. Kijken we naar de thema's, dan zien we dat Arbeid & vrije tijd, Materiële welvaart, Milieu & klimaat, Mobiliteit en Veiligheid zijn verbeterd ten opzichte van 2020. De thema's Ecosystemen & biodiversiteit en Onderwijs zijn gelijk gebleven. Cultuur, Gezondheid, Sociale samenhang, Welbevinden en Wonen zijn (licht) verslechterd ten opzichte van 2020.

Brede welvaartthema	2024	2020	2020-2024
Arbeid & vrije tijd	58,6	53,3	++
Cultuur	50,0	51,4	-
Ecosystemen & biodiversiteit	67,8	67,8	=
Gezondheid	55,3	59,0	-
Materiële welvaart	43,2	35,8	++
Milieu & klimaat	43,4	35,8	++
Mobiliteit	51,8	45,7	++
Onderwijs	68,0	67,9	+
Sociale samenhang	50,7	55,4	-
Veiligheid	56,3	52,6	+
Welbevinden	53,7	56,6	-
Wonen	52,8	55,6	-

Figuur 4 Scores brede welvaartthema's inclusief vergelijking over tijd

++ = presteert veel beter: voorraadscore meer dan 5 procentpunt beter; + = presteert beter: voorraadscore tussen 0 en 5 procentpunt beter; - = presteert slechter: voorraadscore tussen 0 en 5 procentpunt slechter; -- = presteert veel slechter: voorraadscore meer dan 5 procentpunt; = voorraadscore gelijk gebleven

Bovenstaande figuur en tabel schetsen een beeld van de gemeente Wageningen op de verschillende thema's van brede welvaart.

Zo scoort het thema Ecosystemen & biodiversiteit hoog. Dit komt door de (relatief) grote aanwezigheid van rode lijst soorten en een goede score voor biodiversiteit. Ook is er in de gemeente Wageningen veel beschermd natuurgebied terug te vinden. Binnen dit thema is de aanwezigheid van openbaar laag groen een aandachtspunt voor de gemeente – deze indicator scoort matig. Dat wil zeggen dat er relatief weinig openbaar laag groen in de gemeente te vinden is, denk aan grasveldjes of struiken.

Het thema Onderwijs scoort ook goed – dit komt voornamelijk door de grote aanwezigheid van studenten in de gemeenten. Wageningen kent een grote studentenpopulatie, met veel hbo- en wo-studenten. Het aandeel laagopgeleiden is klein en de scholen liggen voor de inwoners op relatief korte afstand. Binnen dit thema is het aandeel voortijdig schoolverlaters een aandachtspunt – relatief veel jongeren verlaten het onderwijs zonder startkwalificatie. De gemeente is medeverantwoordelijk voor de aanpak van deze problematiek. De toename van het aantal voortijdig schoolverlaters kan een bijgevolg zijn van de gunstige arbeidsmarkt waar een diploma niet altijd meer een noodzakelijke voorwaarde is om volwaardig aan de slag te kunnen gaan op relatief jonge leeftijd. In tijden van economische laagconjunctuur zien we over het algemeen dat de *pull*-factoren van arbeid een minder grote rol spelen en jongeren vaker hun opleiding volledig afronden.

Ook op Gezondheid wordt goed gescoord, desalniettemin is dit thema in de afgelopen jaren (licht) verslechterd – mede door de gevolgen van de coronapandemie. Veel van de indicatoren binnen dit thema zijn verslechterd: het aandeel inwoners dat aan de GGD-beweegrichtlijn voldoet neemt af, het riskant gedrag neemt toe en meer inwoners voelen zich beperkt door langdurige ziekte. Ook neemt het aandeel inwoners dat de gezondheid als (zeer) goed beoordeelt af. Dit is in lijn met landelijke trends, zoals ook te zien in

onderzoeken door de GGD'en en het RIVM na de coronapandemie. Men is meer stress gaan ervaren, heeft meer last van psychische klachten en beoordeelt de eigen gezondheid slechter. Dit is ook in de cijfers van de gemeente Wageningen terug te zien.

De thema's Materiële welvaart en Milieu & klimaat zijn de minst goed scorende thema's. Deze thema's zijn in de afgelopen jaren qua score wel verbeterd, ook al geldt dit niet voor alle onderliggende indicatoren. De opwek van duurzame energie is sterk gestegen en het energieverbruik van huishoudens is relatief laag. Tevens laten de afvalcijfers een goed resultaat zien en ook de hoge opwek van zonnestroom biedt kansen voor het thema Mobiliteit. Er is een sterke stijging in het aantal laadpalen zichtbaar en ook stijgt voorzichtig het aantal schone voertuigen in de gemeente. De elektrificatie van verkeer biedt vervolgens ook kansen om de geluidhinder van wegverkeer (thema Wonen) terug te dringen, een van de indicatoren die momenteel nog relatief slecht scoort.

Ook het thema Materiële welvaart geeft aanknopingspunten voor verbetering. Het Bruto Regionaal Product stijgt en laat een goede score zien, en ook het aantal huishoudens in de bijstand neemt af en het gemiddeld besteedbaar inkomen neemt toe. Tegelijkertijd neemt ook het aantal huishoudens dat langdurig in armoede leeft toe en zijn er relatief weinig huishoudens met voldoende financiële buffer. Dit alles is ook terug te zien in de Gini coëfficiënt: de inkomens- en vermogensongelijkheid in Wageningen is relatief groot. Deels is dit verklaarbaar door de grote hoeveelheid studenten woonachtig in de gemeente. Het CBS laat zien dat in (grote) gemeenten met een gemêleerde inkomensgroep, de ongelijkheid groter is. Ook in bijvoorbeeld de gemeente Utrecht – een gemeente met ook een grote studentenpopulatie – wordt dit genoemd als één van de verklaringen voor de relatief grote inkomensongelijkheid⁴.

In hoofdstuk 5 vergelijken we Wageningen met het Nederlands gemiddelde, maar ook met vergelijkende gemeenten. Zo krijgt dit beeld meer reliëf. Wanneer we Wageningen vergelijken met het gemiddelde van de Nederlandse gemeenten, valt op dat Wageningen beter scoort op de thema's Ecosystemen & biodiversiteit, Gezondheid, Mobiliteit en Onderwijs. Het is beter gesteld met de biodiversiteit, de hoge studentenpopulatie in de stad heeft een positief effect op het thema Onderwijs en de bushalte is voor de inwoners van Wageningen goed te bereiken. Thema's als Welbevinden en Materiële welvaart komen in deze vergelijking juist minder goed uit de bus.

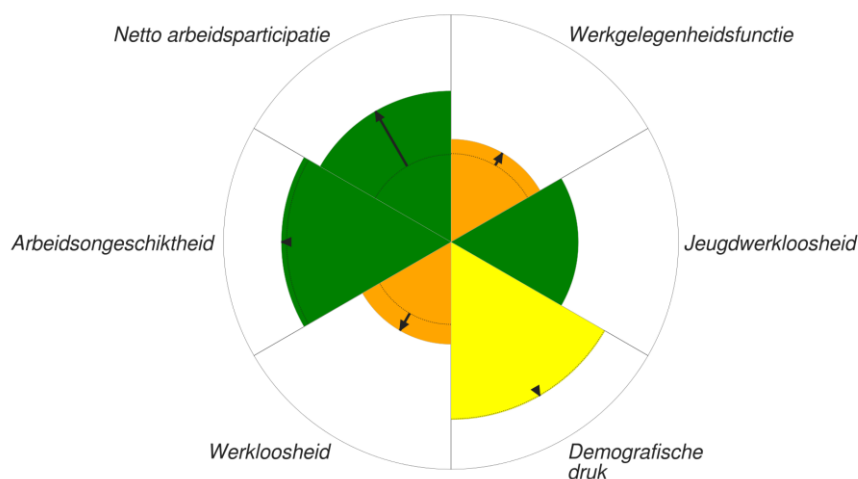
De impact van de COVID-19 pandemie loopt als het ware door alle regionale statistieken die zijn gebruikt voor het maken van de brede welvaartfoto heen. De effecten van de pandemie zijn soms overduidelijk aanwezig en soms vrijwel onzichtbaar. De grootste invloed zien we terug bij de indicatoren die betrekking hebben op luchtkwaliteit, energieverbruik, sociale samenhang, materiële welvaart en uiteraard gezondheid & leefstijl. Zo vond er in die periode minder vliegverkeer plaats en waren er door het vele thuiswerken veel minder auto's op de weg, en dus ook minder files. Door het thuiswerken zien we juist een toename in het energieverbruik. In het volgende hoofdstuk schetsen we een gedetailleerder beeld van de verschillende thema's binnen Brede Welvaart voor de gemeente Wageningen.

⁴ <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2018/10/hogere-inkomens-vooral-in-randgemeenten-grote-steden>

4 Resultaten per brede welvaartsthema

4.1 Arbeid & vrije tijd

(Brede) welvaart hangt voor veel mensen af van het hebben van passend en betaald werk. Door middel van werk vergaren mensen een inkomen (materiële welvaart) en nemen ze actief deel aan de samenleving. Passend werk zorgt voor zelfontplooiing en zingeving, en heeft daarmee zowel materiële, sociale, mentale als fysieke voordelen. Het hebben van vrije tijd, een goede balans tussen werk en privé, is net zo belangrijk voor de kwaliteit van leven als het hebben van passend werk. Naast de individuele arbeidssituatie is een evenwichtige en goed functionerende arbeidsmarkt van belang om de juiste omstandigheden te creëren. Een arbeidsmarkt waar vraag en aanbod op elkaar zijn afgestemd en de kennisinfrastructuur ondersteunend is aan bedrijven/organisaties.

Indicator	Score 2024	Score 2020
Netto arbeidsparticipatie	66,5 ⁵	38,5
Werkgelegenheidsfunctie	45,3*	38,9
Arbeidsongeschiktheid	74,6	72,3
Jeugdwerkloosheid	56,0	56,0
Werkloosheid	45,0*	36,3
Demografische druk	78,2	77,8

Het thema Arbeid & vrije tijd laat een overwegend positief beeld zien. Alle indicatoren zijn (licht) verbeterd of gelijk gebleven, met netto arbeidsparticipatie als positieve uitschieter. De score op deze indicator is ten opzichte van 2020 sterk verbeterd. Mogelijk hangt dit

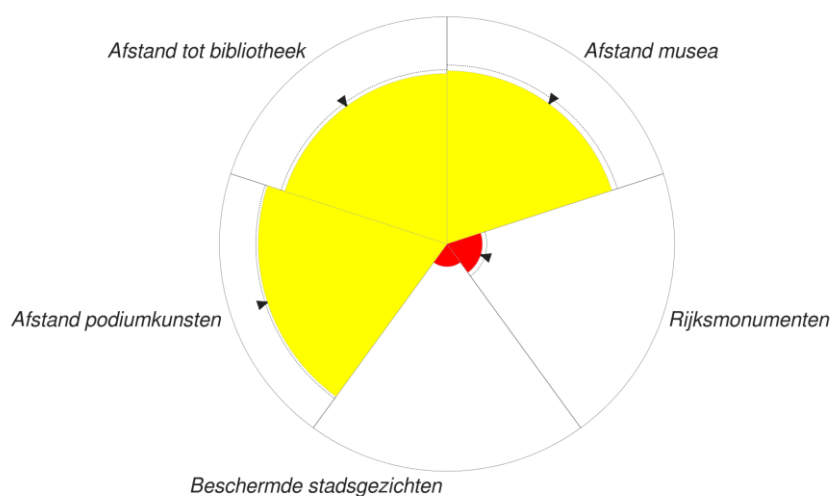
⁵ * = indicatorscore is tussen rapportagejaar 2020 en 2024 met meer dan 5 procentpunt gestegen (significante toename)

** = indicatorscore is tussen rapportagejaar 2020 en 2024 met meer dan 5 procentpunt gedaald (significante afname)

samen met de verhoging van de pensioenleeftijd in de afgelopen jaren: de leeftijd waarop mensen stoppen met werken komt steeds hoger te liggen. De indicator demografische druk laat een uitstekende score zien: er zijn relatief veel inwoners in de ‘productieve’ leeftijdsgroep van 20 tot 65 jaar, ten opzichte van de inwoners van 65 jaar of ouder. Van deze ‘productieve’ leeftijdsgroep is ook een groot deel aan het werk, zoals de indicator netto arbeidsparticipatie laat zien. De werkloosheid en werkgelegenheidsfunctie (het aantal banen ten opzichte van de beroepsbevolking) zijn aandachtspunten, al bewegen deze indicatoren in positieve richting.

4.2 Cultuur

Cultuur heeft verschillende functies: artistieke, sociale en economische. Voor veel mensen is cultuur een belangrijk onderdeel van hun (kwaliteit van) leven. In de breedste zin van het woord is cultuur het geheel van menselijke interactie en expressie. In smallere zin refereert cultuur naar het bezoeken, beoefenen en beleven van kunst en (cultureel) erfgoed. Hieronder vallen zowel professionele als niet-professionele uitingen, en zowel materieel als immaterieel erfgoed. Hierbij wordt vaak gesproken van een culturele infrastructuur: het geheel aan voorzieningen en actoren in een gebied die/dat cultuurdeelname mogelijk maakt. Hieronder vallen individuele makers, maar bijvoorbeeld ook verenigingen en culturele instellingen.

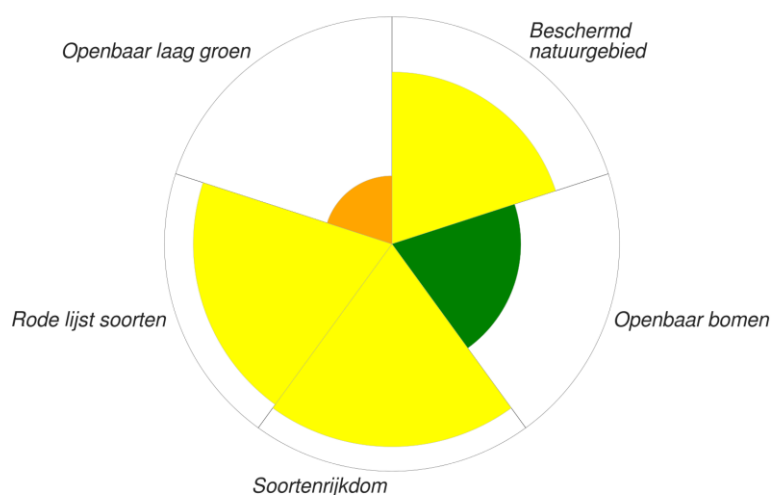
Indicator	Score 2024	Score 2020
Afstand tot bibliotheek	75,0	76,7
Afstand musea	76,3	78,8
Rijksmonumenten	15,6	17,5
Afstand podiumkunsten	83,0	84,0
Beschermde stadsgezichten	0,0	0,0

Het thema Cultuur laat een tweezijdig beeld zien. Aan de ene kant wordt er uitstekend gescoord op de culturele voorzieningen: musea, podiumkunsten (o.a. concertgebouwen, poppodia en theaters) en de bibliotheek zijn qua afstand goed te bereiken voor de

inwoners van Wageningen. Aan de andere kant zijn er geen beschermde stadsgezichten in de gemeente, en neemt het aantal rijksmonumenten af.

4.3 Ecosystemen & biodiversiteit

Gezonde ecosystemen zijn voorwaardelijk voor de kwaliteit van leven. Van (drink)waterkwaliteit tot het bestuiven van gewassen; gezonde ecosystemen leveren diensten waarvan wij afhankelijk zijn. Een divers palet aan soorten, ofwel: biodiversiteit, draagt bij aan de gezondheid en het behoud van ecosystemen in onze leefomgeving. Alle soorten planten en dieren werken namelijk samen in een ecosysteem en vormen een evenwicht in de natuur. Soorten zijn onderling van elkaar afhankelijk en hoe meer divers een gebied, hoe beter het bestand is tegen veranderingen. Een schone, aantrekkelijke en groene woonomgeving bevorderen de kwaliteit van leven én van de leefomgeving.

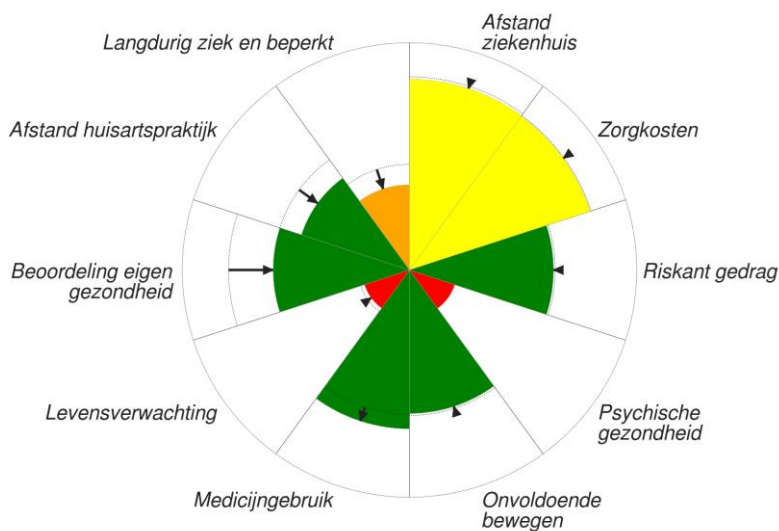

Indicator	Score 2024	Score 2020
Openbaar laag groen	30,0	30,0
Beschermd natuurgebied	75,7	75,7
Rode lijst soorten	87,3	87,3
Soortenrijkdom	89,2	89,2
Openbaar bomen	56,7	56,7

Op het thema Ecosystemen & biodiversiteit scoort Wageningen overwegend positief. Er wordt uitstekend gescoord op de indicatoren beschermd natuurgebied, rode lijst soorten en soortenrijkdom. Er is relatief veel beschermd natuurgebied in de gemeente en er worden relatief veel (bedreigde) soorten in de gemeente waargenomen. Ook de indicator openbaar bomen scoort goed. De indicator openbaar laag groen (zoals gras, struiken) is een aandachtspunt – hier wordt gematigd op gescoord.

4.4 Gezondheid

Gezondheid (lichamelijk en mentaal) is sterk bepalend voor de kwaliteit van leven. Een (ervaren) slechte gezondheid beperkt de mogelijkheden om actief en volwaardig deel te nemen aan de samenleving en gaat vaak samen met een lager niveau van welbevinden. Gezondheidsproblemen kunnen immers beperkingen op het gebied van bijvoorbeeld werk, sociaal leven, leefstijl en wonen als gevolg hebben. Daarmee is gezondheid zowel een individueel als een collectief goed.

Indicator	Score 2024	Score 2020
Langdurig ziek en beperkt	37,5** ⁶	46,5
Afstand ziekenhuis	84,0	85,0
Zorgkosten	83,6	84,0
Risikant gedrag	63,4	64,1
Psychische gezondheid	20,9	20,9
Onvoldoende bewegen	63,2	64,0
Medicijn gebruik	69,9*	63,5
Levensverwachting	20,8	22,5
Beoordeling eigen gezondheid	60,0**	79,6
Afstand huisartspraktijk	50,0**	60,0

Het thema Gezondheid laat een wisselend beeld zien. Zo scoort de afstand tot ziekenhuis uitstekend, net als de gemiddelde zorgkosten per inwoner – ondanks de lichte daling in score. Een daling in score zien we op veel van de indicatoren, ook het aandeel inwoners dat voldoende beweegt is toegenomen, het riskant gedrag (overmatig alcoholgebruik, roken (incl. het gebruik van een e-sigaret) en ernstig overgewicht) neemt toe en meer inwoners zijn langdurig ziek en ervaren hier beperkingen van. Het gemiddelde medicijngebruik van inwoners is afgenomen, maar minder inwoners beoordelen de eigen gezondheid als goed. De indicatoren levensverwachting en psychische gezondheid scoren slecht. De gemeente scoort hier ook relatief een stuk slechter dan het landelijk gemiddelde. Een groot deel van

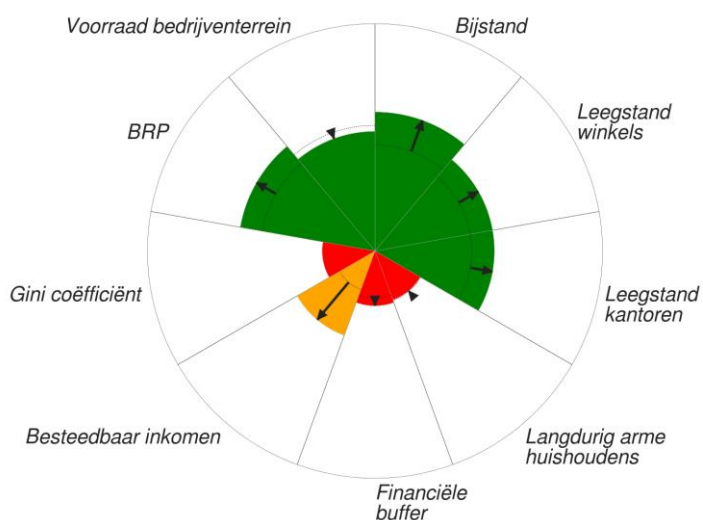
⁶ * = indicatorscore is tussen rapportagejaar 2020 en 2024 met meer dan 5 procentpunt gestegen (significante toename)

** = indicatorscore is tussen rapportagejaar 2020 en 2024 met meer dan 5 procentpunt gedaald (significante afname)

deze indicatoren wordt beïnvloed door de coronapandemie. Landelijk onderzoek van het RIVM en de GGD'en laat zien dat voornamelijk jongeren meer psychische klachten hebben sinds de pandemie, men meer stress is gaan ervaren en minder is gaan bewegen en de eigen gezondheid slechter beoordeeld.⁷

4.5 Materiële welvaart

Het hebben van een inkomen is een belangrijke voorwaarde voor bestaanszekerheid van mensen. Het maakt mogelijk om in basisbehoeften te voorzien. Daarnaast geeft het hebben van voldoende en stabiel inkomen een bepaalde vorm van zekerheid en autonomie. Een vitale economie met een goed regionaal vestigingsklimaat, aansluitend op de talenten in de regio vormt een randvoorwaarde voor werkgelegenheid en daarmee inkomen, en dus (financiële) zekerheid voor mensen in de regio. Een hoge mate van materiële welvaart is een belangrijke randvoorwaarde voor het functioneren van het economisch proces. Een efficiënt functionerend economisch apparaat is ook gebaat bij gunstige ruimtelijke vestigingsvoorwaarden.

Indicator	Score 2024	Score 2020
Voorraad bedrijventerrein	52,6	55,3
Bijstand	61,2*	46,6
Leegstand winkels	52,5*	42,5
Leegstand kantoren	52,5*	42,5
Langdurig arme huishoudens	22,9	23,1
Financiële buffer	24,1	20,6
Besteedbaar inkomen	39,5*	18,0
Gini coëfficiënt	23,2	23,2
BRP	60,2*	50,3

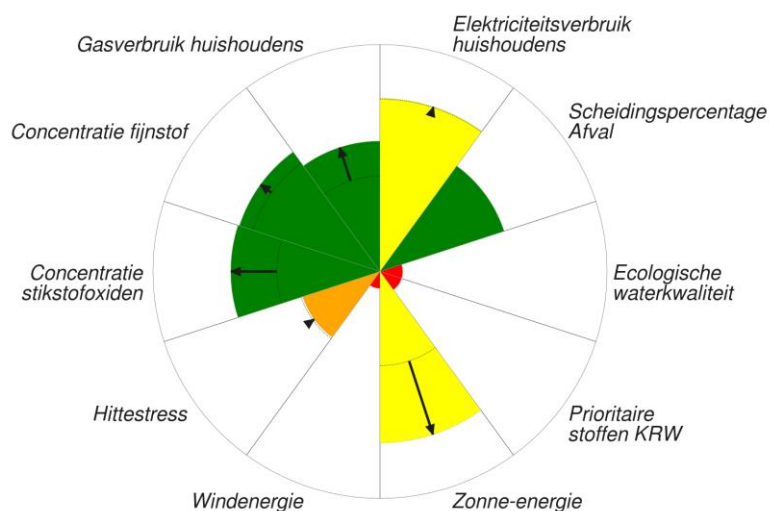
Het thema Materiële welvaart scoort wisselend. Zowel de leegstand van winkels als van kantoren is afgenomen en beide indicatoren scoren goed. Dit geldt ook voor de voorraad bedrijventerreinen. Ook het Bruto Regionaal Product (BRP) scoort goed en stijgt: de waarde van alle goederen en diensten geproduceerd in de regio is gestegen. We zien dat het aantal

⁷ <https://www.rivm.nl/gezondheidsonderzoek-covid-19/resultaten-gezondheidsmonitor-volwassenen-en-ouderen>

huishoudens in de bijstand afneemt en dat op deze indicator goed wordt gescoord, en ook het besteedbaar inkomen neemt toe. Tegelijkertijd zien we een toename in het aandeel langdurig arme huishoudens en zijn er relatief weinig huishoudens met voldoende financiële buffer (beide indicatoren scoren slecht). Dit is ook terug te zien in de Gini coëfficiënt: er is in de gemeente Wageningen relatief veel inkomensongelijkheid. Niet iedereen in de gemeente profiteert mee van de stijging in het BRP en de stijging in inkomen: de tweedeling lijkt hiermee groter te worden. Een andere mogelijke verklaring voor de (ogenschijnlijke) tweedeling in de gemeente, is de aanwezigheid van de grote groep studenten in de gemeenten. In hoofdstuk 7 gaan we dieper in op de verschillen tussen de studentenpopulatie en de niet-studentenpopulatie in de gemeente.

4.6 Milieu & klimaat

Een klimaat adaptieve samenleving en een schoon milieu zijn voorwaarden voor een goede kwaliteit van leven, hier en nu én in de toekomst. Daarvoor is het nodig dat mens en maatschappij zich binnen de planetaire grenzen ontwikkelen om uitputting van hulpbronnen te voorkomen. Het gaat bijvoorbeeld om het vormgeven van een circulaire economie, (duurzaam) energieverbruik en het verminderen van geluid-, geur- en lichtoverlast. En natuurlijk het versterken van de luchtkwaliteit, bodemkwaliteit en waterkwaliteit als voorwaarden voor de kwaliteit van de leefomgeving. Een opwarmend klimaat en menselijke invloed op de omgeving hebben invloed op ons leefmilieu. Daarnaast vergt een veranderend klimaat adaptieve strategieën om te kunnen omgaan met de verschillende effecten van een opwarmende planeet.

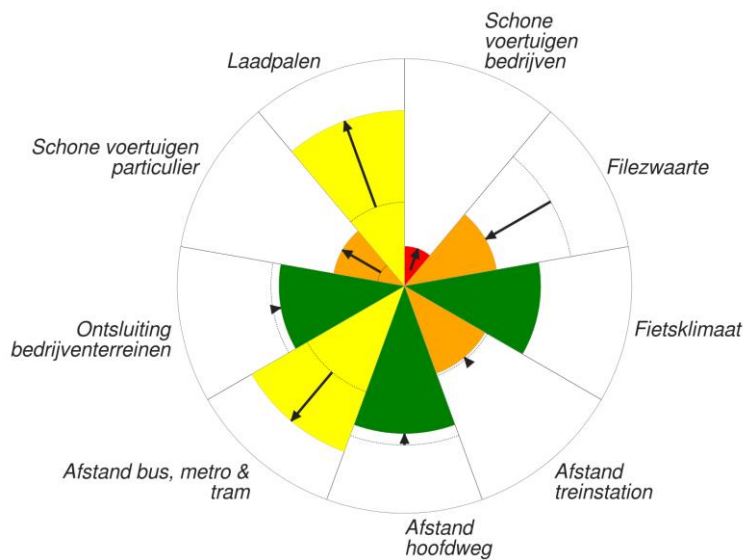

Indicator	Score 2024	Score 2020
Gasverbruik huishoudens	57,5*	42,0
Elektriciteitsverbruik huishoudens	76,3	76,0
Scheidingspercentage afval	57,5	57,5
Ecologische waterkwaliteit	0,0	0,0
Prioritaire stoffen KRW	0,0	0,0
Zonne-energie	75,6*	41,4
Windenergie	0,0	0,0
Hittestress	35,8	36,5
Concentratie stikstofoxiden	65,8*	45,4
Concentratie fijnstof	65,1	59,0

Het thema Milieu & klimaat scoort overwegend goed. Zo nemen zowel het gas- als het elektraverbruik van huishoudens af en beide indicatoren scoren positief. Ook zien we dat de luchtkwaliteit in de gemeente Wageningen is verbeterd: zowel de fijnstofconcentraties (PM 2.5) als de concentratie stikstofoxiden zijn afgenomen en dit is positief. Ook zien we een goede score op het scheidingspercentage afval: inwoners van Wageningen scheiden hun afval goed. De indicatoren op het gebied van waterkwaliteit scoren slecht: zowel de ecologische waterkwaliteit als de prioritaire stoffen KRW laten een slechte score zien. Dit zien we in heel Nederland terug. Tot slot staan we binnen dit thema ook stil bij de opwek van duurzame energie: in Wageningen wordt veel en ook steeds meer zonne-energie opgewekt, maar (nog) geen windenergie.

4.7 Mobiliteit

Mobiliteit is cruciaal voor een volwaardige deelname aan de maatschappij. Het biedt mensen de kans zich te ontplooiën en te ontspannen en daarnaast is het van belang voor het economisch functioneren van de samenleving. Mensen verplaatsen zich met uiteenlopende motieven als werk, sociale contacten, sport en ontspanning. Toegankelijkheid en betaalbaarheid van het openbaar vervoer en wegverkeer zijn hier onderdeel van, maar ook het onderhoud en de toegankelijkheid van wandel- en fietspaden. Naast de mobiliteit van mensen is het transport van goederen van groot economisch belang in Nederland. Een goede infrastructuur draagt hier positief aan bij. Bereikbaarheid dient te worden afgestemd op de vervoersbehoefte van mensen en goederen, waarbij verschillende vervoersmogelijkheden wenselijk zijn.

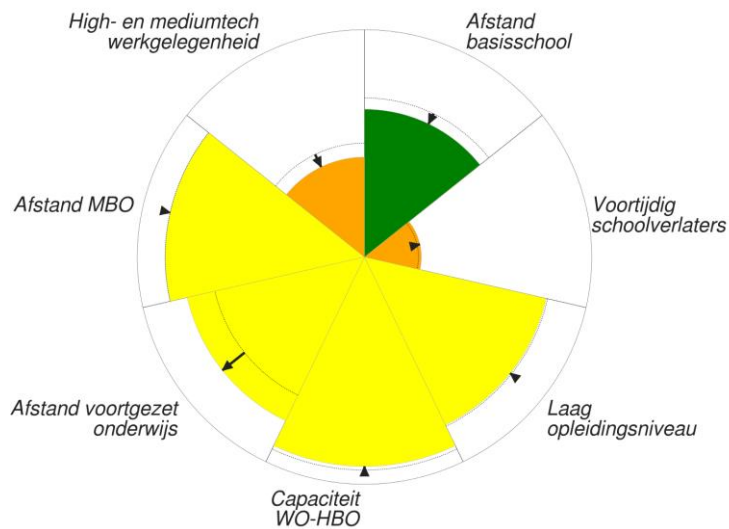

Indicator	Score 2024	Score 2020
Laadpalen	77,3*	36,9
Schone voertuigen bedrijven	17,5*	7,5
Schone voertuigen particulier	31,7*	12,0
Filezwaarte	41,2**	74,3
Fietsklimaat	60,0	60,0
Afstand treinstation	41,0	42,0
Afstand hoofdweg	65,0**	70,0
Afstand bus, metro & tram	77,6*	49,5
Ontsluiting bedrijventerreinen	52,6	55,3

Het thema Mobiliteit laat een wisselend beeld zien. Het aantal laadpalen in de gemeente is in de afgelopen jaren toegenomen en scoort nu uitstekend. Ook zien we een toename in het aantal schone voertuigen, zowel bij particulieren als bij bedrijven – maar deze indicatoren blijven wel gematigd scoren. Bedrijventerreinen zijn goed bereikbaar, en ook scoren de gemiddelde afstand tot bushalte en tot een hoofdweg goed. Een treinstation is voor inwoners van Wageningen daarentegen slechter te bereiken. Ook neemt het aantal files in de regio toe. De gemeente is wel een aantrekkelijke plek om te fietsen: de indicator fietsklimaat scoort goed.

4.8 Onderwijs

Onderwijs is van groot belang voor iedereen. Het bevordert gelijke kansen en is een middel om je te ontwikkelen en ontplooiën. Onderwijs draagt bij aan het ontwikkelen van kennis en vaardigheden en het creëert betere kansen op de arbeidsmarkt. Naast een educatieve taak, heeft onderwijs ook veel secundaire effecten. Denk aan een positieve bijdrage aan sociale interactie, het bevorderen van omgevingsbewustzijn en het vergroten van iemands welbevinden. Deze aspecten dragen bij aan de kwaliteit van leven en samenleven. Om deze functies te kunnen vervullen, moet onderwijs breed toegankelijk zijn en aansluiten op maatschappelijke behoeften.

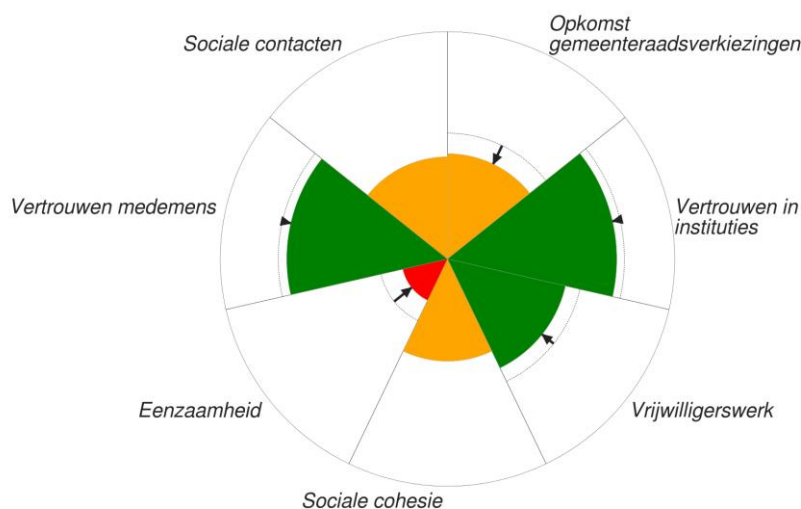

Indicator	Score 2024	Score 2020
High- en medium tech werkgelegenheid	44,0**	50,1
Afstand basisschool	65,0**	70,0
Afstand mbo	87,7	87,7
Afstand voortgezet onderwijs	80,0*	67,5
Capaciteit WO-HBO	92,1	93,8
Laag opleidingsniveau	82,0	82,6
Voortijdig schoolverlaters	25,0	23,8

Het thema Onderwijs scoort in Wageningen overwegend goed. De aanwezigheid van een universiteit, hogeschool en diverse scholen voor mbo-opleidingen in de gemeente zorgt ervoor dat er relatief weinig laagopgeleiden in de gemeente wonen, en juist veel WO- en Hbo-studenten. Op deze groep gaan we in hoofdstuk 7 verder in. De bereikbaarheid van scholen (mbo, voortgezet onderwijs en basisscholen) in de gemeente is goed. Een aandachtspunt is het aantal voortijdig schoolverlaters (jongeren die het onderwijs zonder startkwalificatie verlaten) in de gemeente is daarentegen een aandachtspunt. Ook is er relatief weinig high- en medium-tech werkgelegenheid in de regio.

4.9 Sociale samenhang

Sociale samenhang is de mate waarin mensen zich verbonden voelen met elkaar. Wanneer mensen naar elkaar omzien en voor en met elkaar activiteiten ondernemen, neemt ook het vertrouwen in elkaar toe (onbekend maakt onbemind). Wanneer men naar elkaar omkijkt, zich verbonden voelt en er veel vertrouwen is draagt dit allen bij aan een leefbare samenleving. Actief onderdeel zijn van de samenleving heeft voor veel mensen een positief effect op de kwaliteit van leven. Daarnaast zorgt participeren in sociale netwerken en het gevoel hebben ergens bij te horen voor persoonlijke ontwikkeling. Sociale contacten en netwerken zorgen ervoor dat mensen toegang hebben tot een (sociaal) vangnet. Ook de relaties die mensen hebben met maatschappelijke instellingen zijn van belang voor de sociale samenhang, zoals met de politie, gemeente en de (lokale) politiek.

Indicator	Score 2024	Score 2020
Sociale contacten	45,0	45,0
Opkomst gemeenteraadsverkiezingen	46,4**	55,4
Vertrouwen in instituties	74,5	77,9
Vrijwilligerswerk	53,3**	59,8
Sociale cohesie	45,0	45,0
Eenzaamheid	20,2**	30,0
Vertrouwen medemens	70,8	74,5

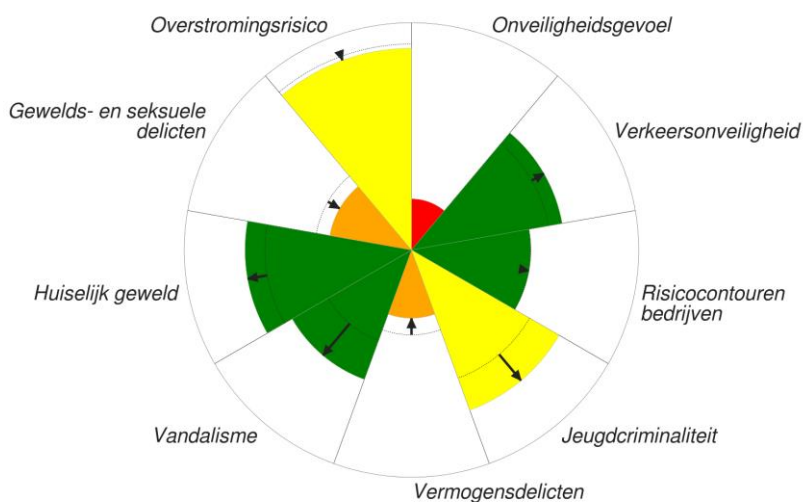
De indicatoren binnen het thema Sociale samenhang laten een wisselend beeld zien. Het vertrouwen in de gemeente scoort goed: er is relatief veel vertrouwen in de medemens, maar ook in instituties zoals de Tweede Kamer en de politie. Ook doen relatief veel inwoners van Wageningen vrijwilligerswerk. Echter scoort het opkomstpercentage bij de gemeenteraadsverkiezingen matig en dit geldt ook voor de indicatoren sociale cohesie en sociale contacten. De indicator eenzaamheid scoort slecht en is in de afgelopen jaren ook verslechterd. Dit hangt deels samen met de coronapandemie en de gevolgen hiervan. Onderzoek van het RIVM en de GGD heeft laten zien dat steeds meer volwassenen zich eenzaam voelen: deze stijging was voor de coronapandemie al zichtbaar, maar de pandemie heeft deze versterkt. Ook is er een afname in het aantal contacten met vrienden en familie waarneembaar⁸.

4.10 Veiligheid

Criminaliteit en (on)veiligheidsgevoelens zijn van grote invloed op de kwaliteit van leven van mensen. Het is dan ook van belang dat iedereen veilig is en zich ook veilig voelt. Het risico om slachtoffer te worden van geweld, criminaliteit, ongelukken en aanslagen moet zo klein mogelijk zijn om prettig te kunnen wonen, leven en recreëren. Slachtofferschap kan naast lichamelijk letsel ook gepaard gaan met financiële of emotionele schade, met een negatieve impact op de kwaliteit van leven als gevolg. Ook doet het iets met de

⁸ <https://www.rivm.nl/gezondheidsonderzoek-covid-19/resultaten-gezondheidsmonitor-volwassenen-en-ouderen>

betrokkenheid in de leefomgeving. Veiligheid kent vele dimensies, met meer voor de hand liggende aspecten als misdrijven en verkeersongevallen, maar ook overstromingen of de nabijheid van risicovolle bedrijven hebben een impact op de daadwerkelijke veiligheid en het veiligheidsgevoel van mensen.

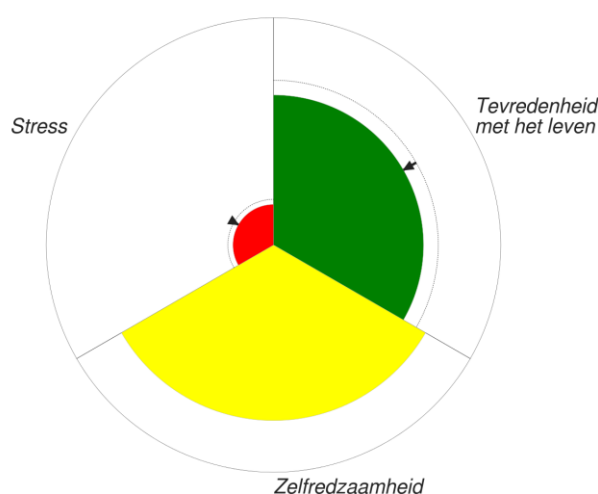

Indicator	Score 2024	Score 2020
Overstromingsrisico	88,8	90,7
Onveiligheidsgevoel	22,5	22,5
Risicocontouren bedrijven	52,5	52,5
Verkeersonveiligheid	67,3*	61,1
Jeugdcriminaliteit	75,0*	60,0
Vermogensdelicten	30,0**	37,3
Vandalisme	60,6*	42,3
Huiselijk geweld	73,3*	64,5
Gewelds- en seksuele delicten	36,5**	42,5

Wageningen laat verschillende dingen zien binnen het thema Veiligheid. Het aantal meldingen van huiselijk geweld en vandalisme is in de afgelopen jaren afgenomen, net als het aantal meldingen bij Halt (jeugdcriminaliteit). Op deze indicatoren wordt goed dan wel uitstekend gescoord. Ook is het aantal verkeersongevallen in de afgelopen jaren licht gedaald. Het aantal meldingen op het gebied van gewelds- en seksuele delicten, evenals vermogensdelicten is daarentegen wel gestegen en behoeven aandacht. Dit geldt ook voor het onveiligheidsgevoel van de inwoners van de gemeente Wageningen: relatief veel inwoners voelen zich wel eens of vaak onveilig. De indicator overstromingsrisico scoort uitstekend en ook de indicator risicocontouren bedrijven scoort goed – er wonen relatief weinig inwoners in de buurt van bijvoorbeeld een fabriek met gevaarlijke stoffen.

4.11 Welbevinden

Het welbevinden van mensen gaat over de persoonlijke kwaliteit van leven. Informatie hierover is persoonlijk van karakter en geeft inzicht in hoe zij hun eigen leven waarderen, los van objectieve maatstaven zoals inkomen of positie op de arbeidsmarkt. De tevredenheid met het leven gaat over een breed scala aan thema's. Wat vinden mensen van waarde voor een goede kwaliteit van leven? Dit kan de plek zijn waar ze wonen, werken en recreëren. Maar ook of ze zelf regie ervaren over hun leven, of ze zelfredzaam zijn en hoe gezond ze zich voelen.

Indicator	Score 2024	Score 2020
Stress	17,8	20,1
Tevredenheid met het leven	66,0**	72,5
Zelfredzaamheid	77,3	77,3

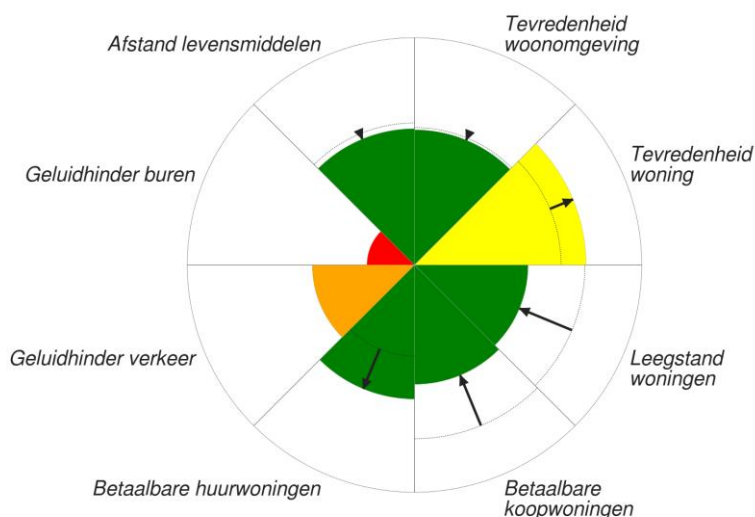
De drie indicatoren binnen het thema Welbevinden laten verschillende zaken zien. Zelfredzaamheid en tevredenheid met het leven scoren goed of uitstekend, maar de indicator stress scoort in de gemeente relatief slecht. Dit hangt mogelijk samen met de gevolgen van de coronapandemie, zoals ook beschreven bij de thema's Gezondheid en Sociale samenhang: veranderingen die al voor de pandemie zichtbaar waren, zijn versterkt. Volwassenen ervaren steeds meer stress, maar dit geldt in het bijzonder ook voor jongeren.⁹ In hoofdstuk 7 gaan we dieper in op de grote studentenpopulatie in de gemeente Wageningen.

4.12 Wonen

Het hebben van kwalitatief goede, betaalbare en passende huisvesting is een belangrijke voorwaarde voor een goede kwaliteit van leven. Niet alleen de kwaliteit van een woning is

⁹ <https://www.rivm.nl/gezondheidsonderzoek-covid-19/kwartaalonderzoek-jongeren/mentale-gezondheid>

van belang, ook de omgeving waar deze woning staat speelt een belangrijke rol. Veiligheid, bereikbaarheid en toegankelijkheid van voorzieningen, groen in de omgeving en het onderhoud van de openbare ruimte zijn allemaal aspecten die de kwaliteit van de woonomgeving bepalen. Daarnaast heeft de leefomgeving waarin mensen wonen, werken en recreëren ook invloed op hun gezondheid.

Indicator	Score 2024	Score 2020
Afstand levensmiddelen	60,0	62,5
Tevredenheid woonomgeving	59,5	60,5
Tevredenheid woning	75,5*	64,5
Leegstand woningen	50,0**	75,0
Betalbare koopwoningen	52,5**	76,5
Betalbare huurwoningen	59,0*	40,0
Geluidhinder burens	20,9	20,9
Geluidhinder verkeer	45,0	45,0

Het thema Wonen laat een overwegend positief beeld zien. Men is tevreden met de woonomgeving, maar ook met de woning zelf. Daarentegen wordt wel relatief veel geluidhinder ervaren, zowel van burens als van verkeer (wegverkeer, treinverkeer). In lijn met de landelijke trends op de woningmarkt daalt het aantal betaalbare koopwoningen¹⁰, ook in Wageningen. We kijken dan naar het aantal woningen op met een WOZ-waarde onder de betaalbaarheidsgrens (4,5 keer het bruto mediaan inkomen) en niet naar de daadwerkelijke beschikbaarheid van woningen op de woningmarkt. Ondanks de sterke afname in het aantal betaalbare koopwoningen, wordt op deze indicator nog wel goed gescoord. Het aantal betaalbare huurwoningen is daarentegen wel gestegen, maar ook daar kunnen we niet naar beschikbaarheid kijken.

¹⁰ <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2023/28/gemiddelde-woz-waarde-woningen-16-4-procent-hoger>

4.13 Overzicht best en slechtst scorende indicatoren

Tabel 1 Best en slechtst scorende indicatoren - Scores boven 75 zijn als sterk getypeerd & Scores beneden 25 zijn als zwak getypeerd

Best scorende indicatoren (sterk)	Slechtst scorende indicatoren (zwak)
Capaciteit WO/HBO	Windenergie
Soortenrijkdom	Beschermde stadsgezichten
Overstromingsrisico	Ecologische waterkwaliteit
Afstand tot mbo	Prioritaire stoffen KRW
Rode lijst soorten	Rijksmonumenten
Afstand tot ziekenhuis	Schone voertuigen bedrijven
Zorgkosten	Stress
Afstand tot podiumkunsten	Eenzaamheid
Laagopgeleiden	Levensverwachting
Afstand tot voortgezet onderwijs	Geluidhinder burens
Demografische druk	Psychische gezondheid
Afstand tot bus, metro & tram	Onveiligheidsgevoel
Laadpalen	Langdurig arme huishoudens
Zelfredzaamheid	Gini coëfficiënt
Elektriciteitsverbruik huishoudens	Financiële buffer
Afstand tot musea	Voortijdig schoolverlaters
Beschermd natuurgebied	
Zonne-energie	
Tevredenheid met woning	
Jeugdcriminaliteit	
Afstand tot bibliotheek	

5 Wageningen in vergelijkend perspectief

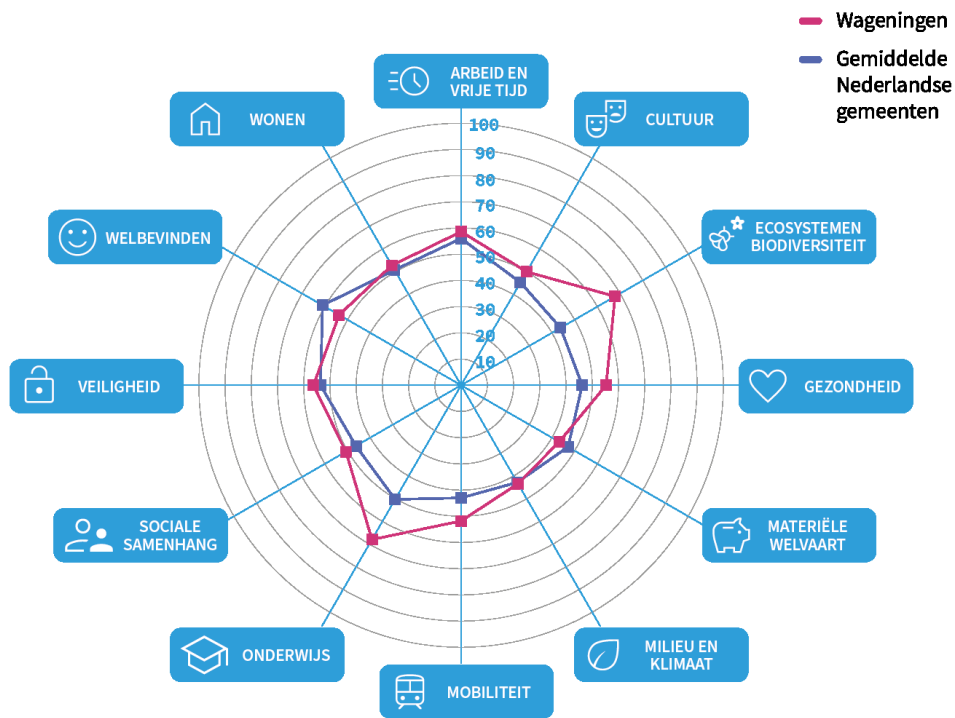
In het vorige hoofdstuk is een gedetailleerd beeld geschetst van de verschillende brede welvaartthema's en hoe deze in de gemeente Wageningen eruitzien. Dit beeld krijgt meer reliëf als we dit in een vergelijkend perspectief plaatsen.

Alle gemeenten zouden op thema niveau vergeleken kunnen worden, door een ranglijst te maken met aan de top de best scorende gemeente, en onderaan de slechtst scorende gemeente. In onze ogen is een dergelijk vergelijk alleen niet voldoende, omdat deze voorbij gaat aan de eigenheid van de gemeente. Deze eigenheid hangt samen met zaken als historische ontwikkeling, ligging, bevolkingssamenstelling, samenstelling van de economische structuur, positie van de gemeente in het regionale netwerk, etc. Om recht te doen aan de eigenheid van de gemeente, maar tegelijkertijd niet te verzanden in stapeling van louter specifieke kenmerken van enkel en alleen de gemeente Wageningen, maken we gebruik van gemeentelijke typologieën. Deze typologieën bieden de mogelijkheid om de gemeentelijke ontwikkelingen te benchmarken met typologisch vergelijkbare andere gemeenten, om zo tot een nog scherper beeld te komen van de eigen positie en ontwikkeling. Bij het ontwikkelen van de typologieën zijn twee invalshoeken gehanteerd. De eerste vertrekt vanuit de gemeentegrootte in termen van inwoneraantal, de tweede vanuit een aantal meer kwalitatieve kenmerken van gemeenten.

Allereerst vergelijken we Wageningen met het gemiddelde van alle Nederlandse gemeenten. Qua gemeentegrootte valt Wageningen onder de categorie 'Kleine gemeenten' (20.000 – 50.000 inwoners). Ook valt Wageningen binnen de typologie van Het PON & Telos onder de zogeheten 'groeigemeenten'. Daarnaast vergelijken we Wageningen met de universiteitssteden in Nederland (alle gemeenten met een universiteit), de Foodvalley en een aantal regiogemeenten.

In de volgende paragrafen werken we deze vergelijkingen verder uit.

5.1 Geografische vergelijking

Figuur 5 Wageningen vergeleken met het gemiddelde van alle Nederlandse gemeenten

Wanneer we inzoomen op het gemiddelde van de Nederlandse gemeenten in rapportagejaar 2024 en dit vergelijken met de cijfers voor Wageningen in 2024, zijn de verschillen in positieve zin het grootst op de thema's Ecosystemen & biodiversiteit, Onderwijs, Gezondheid en Mobiliteit. Zo scoort Wageningen relatief een stuk beter op alle indicatoren binnen het thema Ecosystemen & biodiversiteit: er is een groot oppervlak groen en er zijn meer bomen, maar ook relatief meer beschermde natuur ten opzichte van het Nederlands gemiddelde. Ook ligt het medicijngebruik in Wageningen lager dan landelijk gemiddeld, zijn de gemiddelde zorgkosten per inwoner lager en voldoen meer inwoners aan de beweegrichtlijnen. En de aanwezigheid van de vele studenten in Wageningen zorgt ervoor dat er een stuk beter gescoord wordt op de indicatoren binnen het thema Onderwijs: er zijn relatief minder laagopgeleiden en meer hbo- en wo-studenten dan het landelijk gemiddelde. Op het thema Welbevinden scoort Wageningen relatief een stuk lager dan het gemiddelde van alle Nederlandse gemeenten – vooral de indicator stress scoort in Wageningen relatief slechter.

Brede welvaartthema	Wageningen 2024	Gemiddelde Nederlandse gemeenten 2024	Vershil Wageningen - Nederland
Arbeid & vrije tijd	58,6	56,0	+
Cultuur	50,0	45,3	+
Ecosystemen & biodiversiteit	67,8	43,8	++
Gezondheid	55,3	46,2	++
Materiële welvaart	43,2	47,1	-
Milieu & klimaat	43,4	42,8	+
Mobiliteit	51,8	43,0	++
Onderwijs	68,0	50,3	++
Sociale samenhang	50,7	46,3	+
Veiligheid	56,3	53,6	+
Welbevinden	53,7	61,0	--
Wonen	52,8	50,8	+

Figuur 6 Wageningen vergeleken met het gemiddelde van alle Nederlandse gemeenten

++ = presteert veel beter: voorraadscore meer dan 5 procentpunt beter; + = presteert beter: voorraadscore tussen 0 en 5 procentpunt beter; - = presteert slechter: voorraadscore tussen 0 en 5 procentpunt slechter; -- = presteert veel slechter: voorraadscore meer dan 5 procentpunt; = voorraadscore gelijk gebleven

5.2 Vergelijking op basis van inwoneraantal

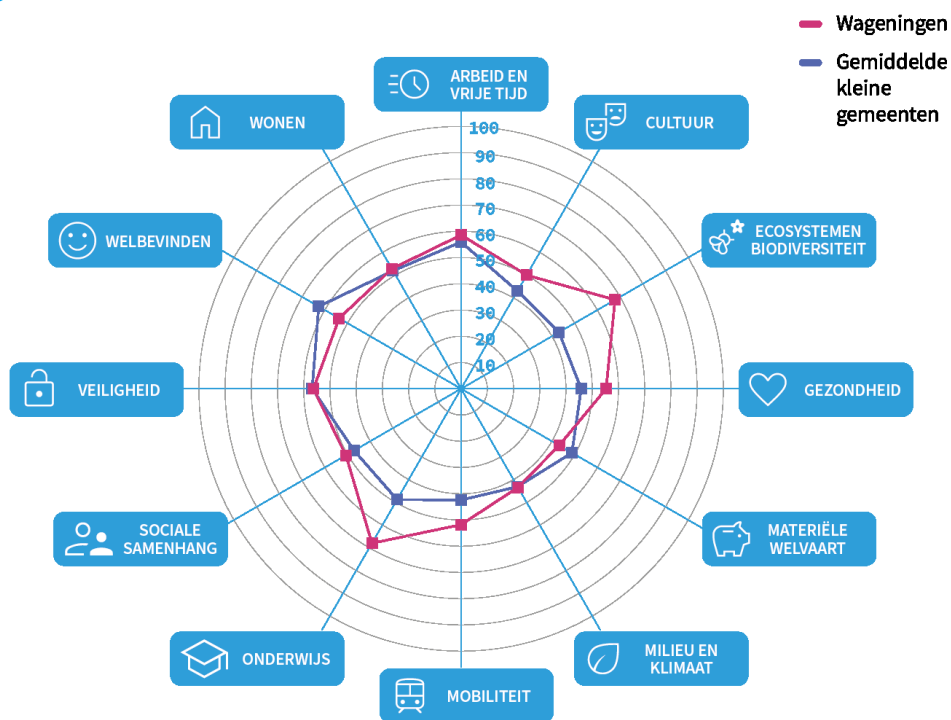
Bij de grootte van de gemeenten zijn grofweg vier typen te onderscheiden: zeer kleine (20.000 inwoners), kleine (20.000 – 50.000 inwoners), middelgrote (50.000 – 100.000 inwoners) en grote (> 100.000 inwoners) gemeenten. Aangezien de gemeente Wageningen op 1 januari 2024 42.579 inwoners heeft¹¹ wordt er vergeleken met andere kleine gemeenten zoals Valkenswaard, Zaltbommel, Culemborg, Eemsdelta en Sliedrecht¹². Vergelijken we Wageningen met het gemiddelde van de kleine gemeenten, vallen de thema's Ecosystemen & biodiversiteit, Onderwijs, Gezondheid, Mobiliteit en Cultuur het meeste op in positieve zin. Er wordt op deze thema's meer dan 5 procentpunt beter gescoord dan het gemiddelde van alle kleine gemeenten. Dit komt vooral door indicatoren binnen het thema Ecosystemen & biodiversiteit, maar we zien ook grote verschillen in het aandeel laagopgeleiden en de aanwezigheid van hbo- en wo-studenten. De verschillen binnen het thema Cultuur zien we vooral terug in de bereikbaarheid van de culturele voorzieningen: Wageningen scoort hier relatief een stuk beter op dan het gemiddelde van de kleine gemeenten. Op de thema's Welbevinden en Materiële welvaart scoort Wageningen relatief een stuk lager (meer dan 5 procentpunt lager) dan het gemiddelde van de kleine gemeenten. Inwoners van Wageningen ervaren relatief veel meer stress dan het gemiddelde van kleine gemeenten, het gemiddelde besteedbaar inkomen ligt er relatief

¹¹ <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/03759ned/table?dl=A5EC3>

¹² In bijlage A is een overzicht terug te vinden van alle gemeenten waarmee Wageningen is vergeleken in relatie tot de typologische vergelijkingen die zijn gemaakt.

een stuk lager en er zijn in Wageningen relatief veel minder huishoudens met voldoende financiële buffer.

5.3 Bouwstenen voor een kwalitatieve typologie van gemeenten

Figuur 7 Wageningen vergeleken met het gemiddelde van alle kleine gemeenten

Naast het inwonertal zijn er andere, meer gedetailleerde, kwalitatieve kenmerken die inzicht kunnen geven in de specifieke aspecten en uitdagingen van gemeenten op Brede Welvaartsgebied. Ze geven een verdere, noodzakelijke verdieping aan de hiervoor gebruikte kwantitatieve typologie. De hieronder, op basis van de literatuur geselecteerde kwalitatieve aspecten geven invulling aan de behoefte om te komen tot meer kwalitatieve duiding van de resultaten. We onderscheiden de volgende kwalitatieve kenmerken:

- Aard van het bodemgebruik
- Aard van de woningvoorraad
- Aard van de werkgelegenheidsfunctie
- Bevolkingsontwikkeling
- Positie gemeente in regionaal verband
- Economische geschiedenis

Deze kenmerken kunnen soms worden uitgedrukt in tegenover elkaar staande typen, bijvoorbeeld een gemeente met een nieuwe woningvoorraad tegenover een gemeente met een oude woningvoorraad; of een gemeente met bevolkingsgroei tegenover een gemeente met bevolkingskrimp.

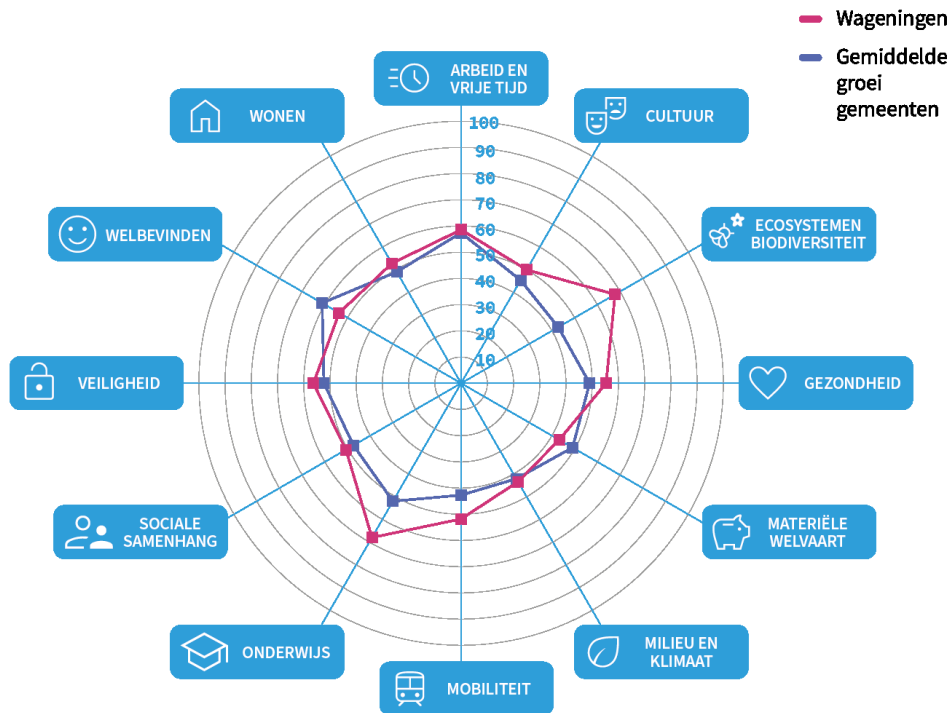
5.3.1 Algemene kenmerken van de kwalitatieve typologie

De onderstaande tabel laat zien welke kwalitatieve aspecten zijn opgenomen in de constructie van de verschillende typologieën en hoe deze vervolgens zijn geoperationaliseerd. Daarnaast is de definitie van het desbetreffende type vermeld. De gemeente Wageningen valt onder twee van de onderstaande typologieën, namelijk groeigemeente en studentensteden. In dit rapport vergelijken we de gemeente Wageningen dan ook met gemeenten in Nederland die ook onder deze typologieën vallen.

Kenmerk	Typologie	Definitie
Bevolkings-ontwikkeling	Groeigemeente	Inwoneraantal in de afgelopen 10 jaar met 5% of meer gegroeid
	Krimpgemeente	Inwoneraantal in afgelopen 10 jaar met 2% of meer gekrompen
Woningvoorraad	New Town	35% of meer woningen is gebouwd na 1985
	Historische gemeente	Woningvoorraad voor 1905 is 8% of meer en 1 of meerdere monumentale stadsgezichten
Werkgelegenheid	Werkgemeente	Werkgelegenheidsfunctie 100 of meer en aantal banen 14.000 of meer
	Woongemeente	Werkgelegenheidsfunctie minder dan 60
Bodemgebruik	Groene gemeente	Aandeel bos en natuurlijk terrein 30% of meer
	Agrarische gemeente	Aandeel agrarische grond 75% of meer
	Centrumgemeente	Gemeente bevat meer dan 15% van de inwoners van een COROP-gebied en een score van 50 of hoger op voorzieningenniveau
	Voormalige Industrie gemeente	Meer dan 53% van de beroepsbevolking werkte volgens de volkstelling van 1960 in de industrie
	Toeristische gemeente	Meer dan 10% van de bedrijfsvestigingen is gericht op toerisme of meer dan 14% van de beroepsbevolking werkt in het toerisme
	Studentensteden	De gemeente beschikt over een universiteit. ¹³

¹³ <https://studiegids.nl/studentensteden/>

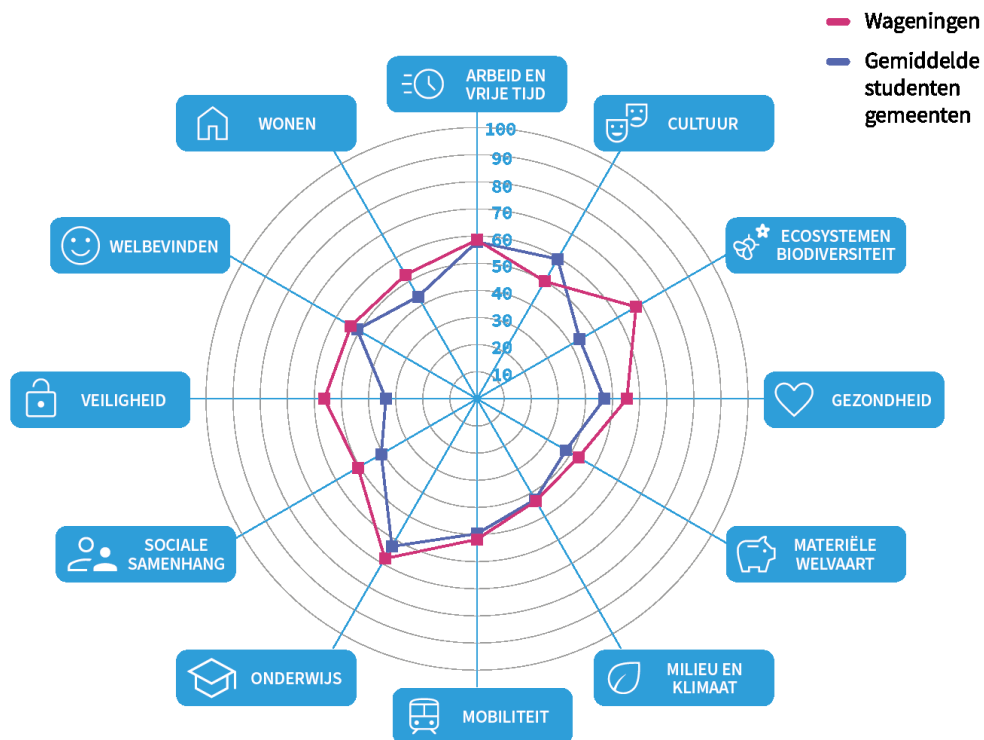
5.3.2 Vergelijking met groeigemeenten

Figuur 8 Wageningen vergeleken met het gemiddelde van de groei gemeenten

Vergelijken we Wageningen met het gemiddelde van de groeigemeenten, zien we een vergelijkbaar beeld als in de vergelijking met het gemiddelde van de kleine gemeenten. De thema's Ecosystemen & biodiversiteit, Onderwijs, Gezondheid, Mobiliteit en Cultuur vallen het meeste op in positieve zin. Deze thema's scoren meer dan 5 procentpunt beter dan het gemiddelde van alle groeigemeenten. Ook hier komt dat door indicatoren als beschermd natuurgebied, rode lijst soorten en soortenrijkdom. Culturele voorzieningen zijn in Wageningen ook beter bereikbaar dan gemiddeld in de groeigemeenten en ook de bus en snelweg zijn beter te bereiken vanuit Wageningen dan in de gemiddelde groeigemeenten. Ook op de thema's Welbevinden en Materiële welvaart scoort Wageningen relatief een stuk lager (meer dan 5 procentpunt lager) dan het gemiddelde van de groeigemeenten. Net als in de vergelijking met het gemiddelde van de kleine gemeenten ervaren inwoners van Wageningen relatief veel meer stress dan het gemiddelde van groeigemeenten, het gemiddelde besteedbaar inkomen ligt er relatief een stuk lager en er zijn in Wageningen relatief veel minder huishoudens met voldoende financiële buffer.

5.3.3 Vergelijking met studentensteden

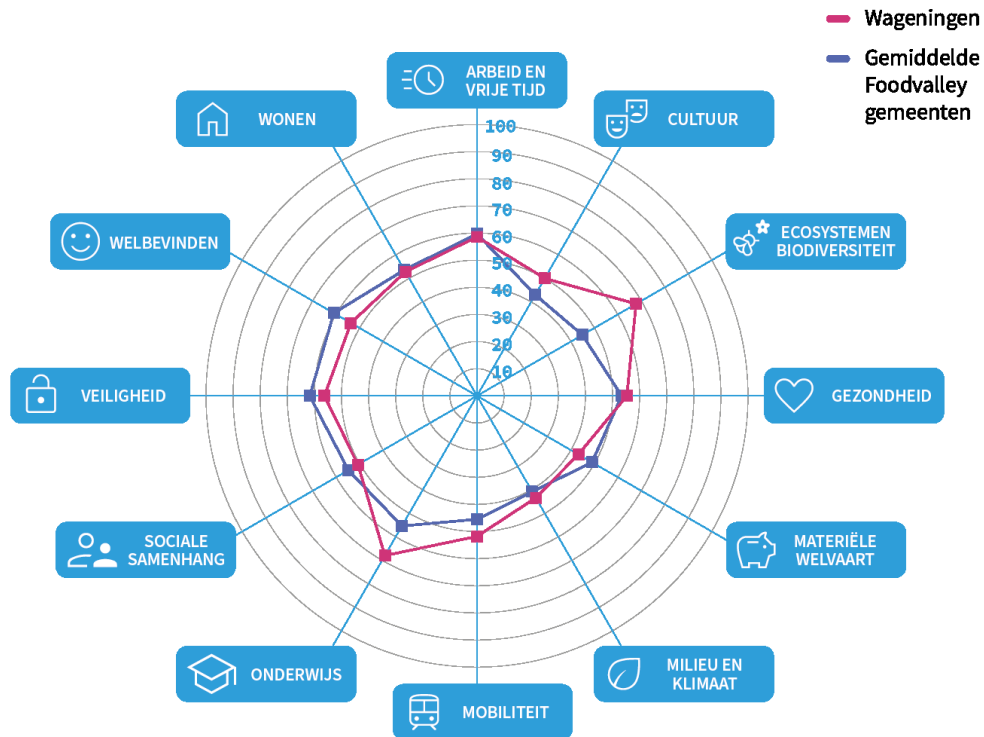
Figuur 9 Wageningen vergeleken met het gemiddelde van de studentengemeenten

Wanneer we de cijfers van Wageningen naast het gemiddelde van alle studentengemeenten¹⁴ leggen springen een paar thema's er positief uit. Zo scoort Wageningen relatief een stuk hoger op de thema's Ecosystemen & biodiversiteit, Veiligheid, Sociale samenhang, Wonen, Gezondheid, Onderwijs en Materiële welvaart. Zo is het beter gesteld met de verkeersveiligheid in Wageningen, zijn er minder meldingen van vandalisme en worden er minder meldingen bij Bureau HALT gedaan. Ook zitten er in Wageningen relatief minder huishoudens in de bijstand in vergelijking met het gemiddelde van de studentengemeenten, en de opkomstpercentages bij de gemeenteraadsverkiezingen liggen hoger. Het thema Cultuur is het enige thema waar de gemeente Wageningen relatief slechter op scoort dan het gemiddelde van de studentensteden. Culturele voorzieningen zijn relatief beter bereikbaar, maar andere studentengemeenten hebben meer beschermde stadsgezichten en rijksmonumenten.

¹⁴ Groningen, Leeuwarden, Enschede, Zwolle, Nijmegen, Wageningen, Utrecht, Amsterdam, Delft, 's-Gravenhage, Leiden, Rotterdam, Breda, Eindhoven, 's-Hertogenbosch & Tilburg

5.4 Regionale vergelijkingen

5.4.1 Vergelijking met de Foodvalley

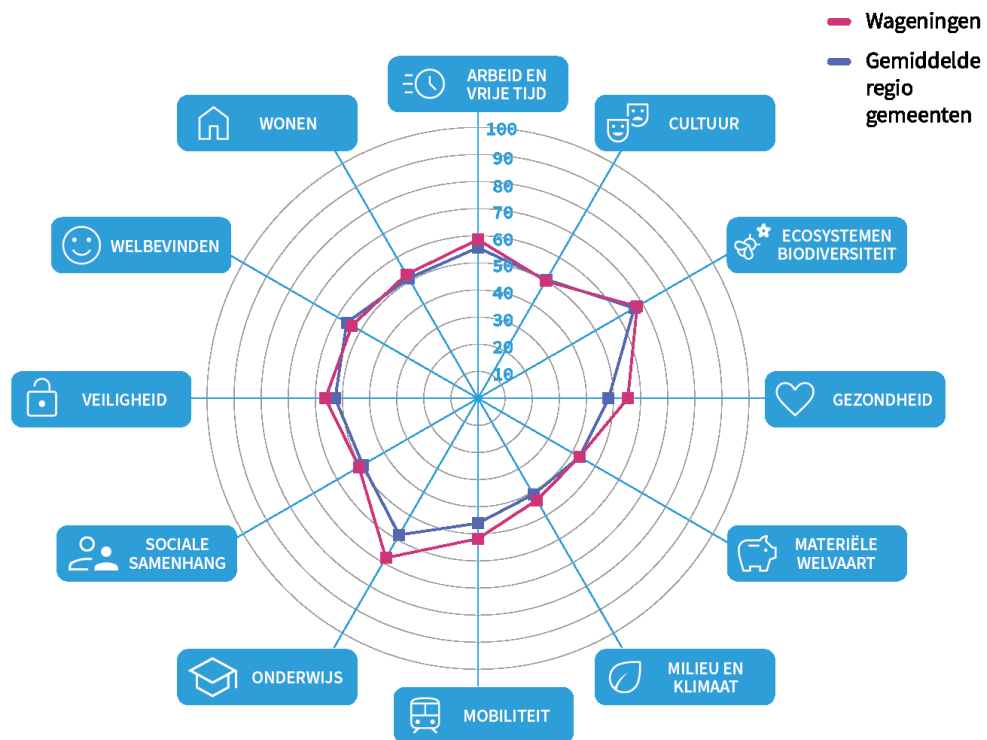

Figuur 10 Wageningen vergeleken met het gemiddelde van de Foodvalley-gemeenten

Daarnaast hebben we Wageningen ook vergeleken met het gemiddelde van de gemeenten die in de Foodvalley vallen: Barneveld, Ede, Nijkerk, Rhenen, Renswoude, Scherpenzeel, Veenendaal en Wageningen. De regio Foodvalley is een gemeenschappelijke regeling waarin de acht gemeenten samenwerken met onderwijs en ondernemers¹⁵. Een aantal thema's die ook in eerdere vergelijkingen in positieve zin op vielen, vallen ook hierop: Ecosystemen & biodiversiteit, Onderwijs, Cultuur en Mobiliteit scoren relatief beter dan het gemiddelde van de regio. De thema's Materiële welvaart, Veiligheid en Welbevinden scoren relatief slechter dan het gemiddelde van de Foodvalley. Vergelijkbare indicatoren als bij vorige vergelijkingen vallen op: culturele voorzieningen zijn in Wageningen beter bereikbaar, het is beter gesteld met de biodiversiteit en er wonen relatief minder laagopgeleiden en meer hbo- en wo-studenten in Wageningen. Op het gebied van het thema Veiligheid valt op dat er relatief meer meldingen worden gedaan van (seksuele) geweldsdelicten in Wageningen, maar meer mensen voelen zich onveilig.

¹⁵ <https://www.regiofoodvalley.nl/over-ons/over-regio-foodvalley>

5.4.2 Vergelijking met regiogemeenten

Figuur 11 Wageningen vergeleken met het gemiddelde van de regio-gemeenten

Tot slot vergelijken we Wageningen met het gemiddelde van een aantal gemeenten in de regio: Arnhem, Renkum, Rhenen en ook Wageningen. In vergelijking met het gemiddelde van deze gemeenten, vallen de thema's Onderwijs, Gezondheid en Mobiliteit in positieve zin op (Wageningen scoort meer dan 5 procentpunt hoger) en Wageningen scoort iets slechter op de thema's Welbevinden en Cultuur. Er zijn relatief minder laagopgeleiden en meer hbo- en wo-studenten en de bereikbaarheid van de scholen is goed. Ook ligt in Wageningen het gemiddelde medicijngebruik van inwoners lager en zijn er relatief meer inwoners die aan de beweegrichtlijn voldoen.

5.6 Totaal vergelijking

Tabel 2 Vergelijking Wageningen met de gemiddelden van de vergelijkingsgemeenten

Brede welvaartthema	2024	Kleine gemeenten	Groeigemeenten	Studentensteden	Foodvalley	Regiogemeenten
Arbeid & vrije tijd	58,6	+	+	+	+	-
Cultuur	50,0	++	+	--	-	++
Ecosystemen & biodiversiteit	67,8	++	++	++	+	++
Gezondheid	55,3	++	++	++	++	+
Materiële welvaart	43,2	--	--	++	-	--
Milieu & klimaat	43,4	+	+	+	+	+
Mobiliteit	51,8	++	++	+	++	++
Onderwijs	68,0	++	++	++	++	++
Sociale samenhang	50,7	+	+	++	+	-
Veiligheid	56,3	-	+	++	+	--
Welbevinden	53,7	--	--	+	-	--
Wonen	52,8	+	+	++	+	-

++ = presteert veel beter: voorraadscore meer dan 5 procentpunt beter; + = presteert beter: voorraadscore tussen 0 en 5 procentpunt beter; - = presteert slechter: voorraadscore tussen 0 en 5 procentpunt slechter; -- = presteert veel slechter: voorraadscore meer dan 5 procentpunt; = voorraadscore gelijk gebleven

Wanneer de gemeente Wageningen wordt vergeleken met vergelijkbare gemeenten, valt op dat op een aantal thema's (veel) beter wordt gescoord dan vergelijkbare gemeenten. Zo scoort Wageningen over het algemeen beter op de thema's Ecosystemen & biodiversiteit, Gezondheid, Mobiliteit en Onderwijs. Op de thema's Welbevinden en Materiële welvaart wordt overwegend slechter gescoord dan in de vergelijkbare gemeenten.

6 Brede welvaart binnen Wageningen

6.1 Resultaten brede welvaart op buurtniveau

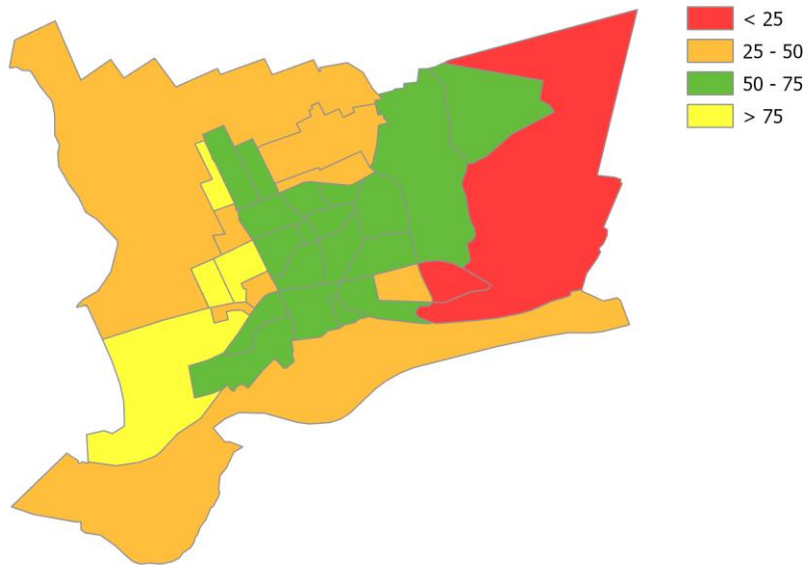
In dit hoofdstuk zoomen we in op de resultaten van de gemeente Wageningen per brede welvaartsthema op buurtniveau. Per thema worden de scores van de buurten gepresenteerd. De buurten krijgen, net als de gemeenten, een score per thema tussen de 0 en de 100. Ook hier geldt het principe: hoe hoger, hoe beter. De buurtscores van de buurten per thema worden berekend op basis van de scores op de onderliggende indicatoren. Het kan dus zijn dat een buurt op een aantal indicatoren hoog scoort, en op de andere indicatoren wat lager, waardoor de gemiddelde score op het thema alsnog hoog uitvalt.

Vanwege beperkt beschikbare data op buurtniveau kunnen niet alle indicatoren binnen de twaalf thema's ook op buurtniveau worden gemeten. De score van de buurt op een brede welvaart thema is daarmee afhankelijk van de beschikbare indicatoren op buurtniveau binnen het betreffende thema. Om die reden dienen voorzichtig conclusies te worden getrokken uit het kaartmateriaal van de buurten alleen. Naast het verschil in beschikbaarheid van indicatoren op buurtniveau, worden sommige indicatoren ook anders berekend op buurtniveau en zijn er van sommige indicatoren op buurtniveau andere jaren beschikbaar dan op gemeenteniveau. Het kan voorkomen dat de gepresenteerde resultaten in enige mate afwijken van de resultaten die gepresenteerd worden in de taartdiagrammen in hoofdstuk 4, waar de volledige indicatorenset voorhanden is om een beeld te schetsen van het betreffende brede welvaartsthema. Om deze redenen is het niet mogelijk om de resultaten op buurtniveau te vergelijken met de resultaten op gemeenteniveau – de themascores zoals genoemd in hoofdstuk 5 komen om deze reden ook niet overeen met de themascores voor Wageningen zoals genoemd in dit hoofdstuk.

De kaartbeelden met de ruwe data per indicator, per buurt zijn terug te vinden in bijlage B. Omdat in bijlage B de kaarten zijn gebaseerd op de ruwe waarden per buurt, wijken de legenda's af van de legenda's van de themakaarten per buurt zoals weergegeven in dit hoofdstuk, waar de scores op per thema worden weergegeven. In bijlage C zijn de definities van de indicatoren te vinden, evenals de bron en het peiljaar. In de volgende paragrafen zijn de buurtkaarten per thema in beeld gebracht. Vervolgens trekken we een aantal conclusies op het schaalniveau van de buurt.

6.1.1 Arbeid & vrije tijd

De score van gemeente Wageningen op het thema arbeid & vrije tijd voor onderstaande indicatoren is 72.4. De gemiddelde score van alle Nederlandse gemeenten op het thema is 55.5. Hieronder zie je de scores van de buurten van de gemeente Wageningen op het thema Arbeid & vrije tijd.

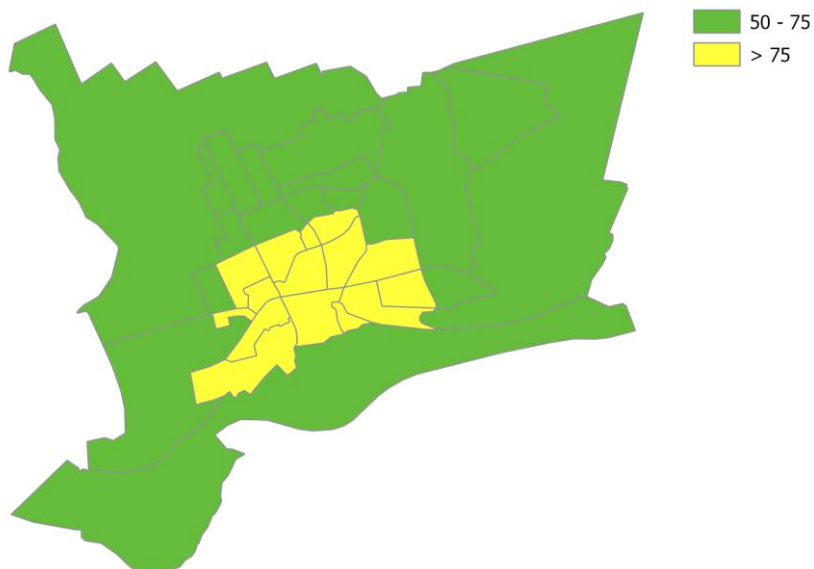

Indicatoren binnen dit thema:

- Netto arbeidsparticipatie
- Demografische druk

6.1.2 Cultuur

De score van gemeente Wageningen op het thema cultuur voor onderstaande indicatoren is 78.1. De gemiddelde score van alle Nederlandse gemeenten op het thema is 52.6. Hieronder zie je de scores van de buurten van de gemeente Wageningen op het thema cultuur.

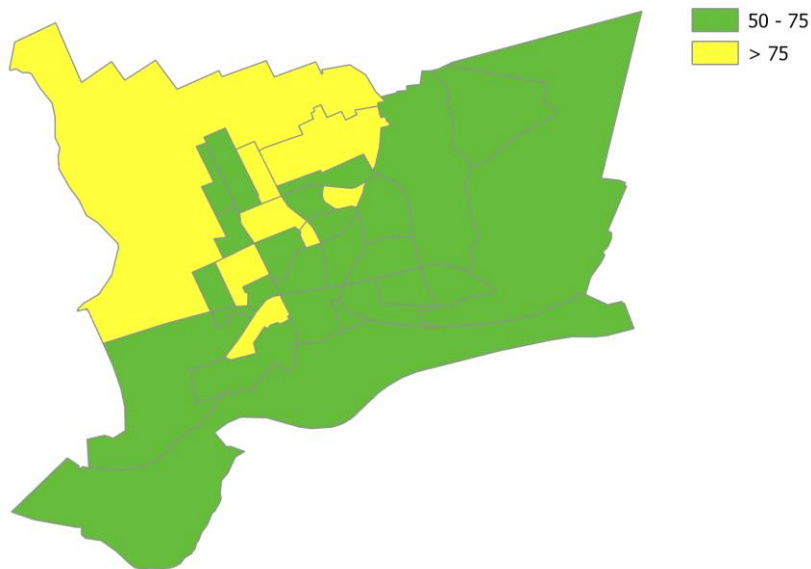

Indicatoren binnen dit thema:

- Afstand tot podiumkunsten
- Afstand tot musea
- Afstand tot bibliotheek

6.1.3 Ecosystemen & biodiversiteit

De score van gemeente Wageningen op het thema ecosystemen & biodiversiteit voor onderstaande indicatoren is 65.8. De gemiddelde score van alle Nederlandse gemeenten op het thema is 43.8. Hieronder zie je de scores van de buurten van de gemeente Wageningen op het thema ecosystemen & biodiversiteit.

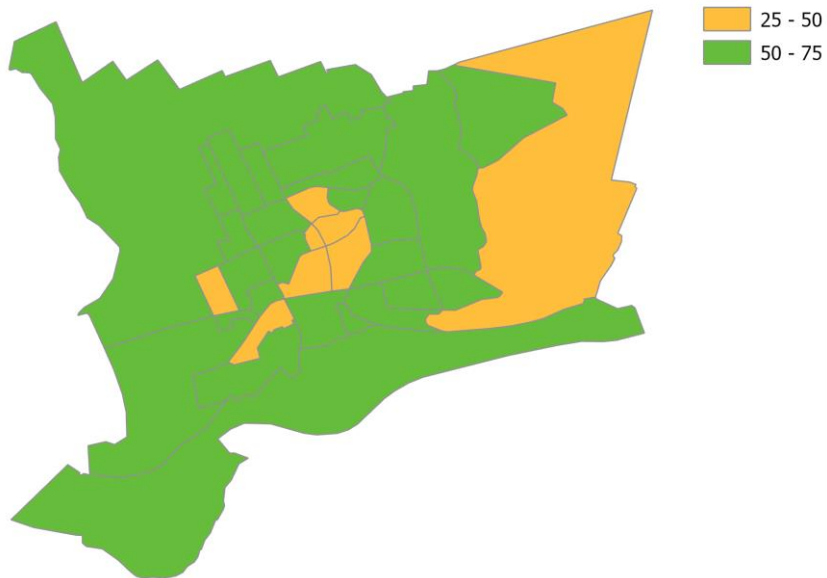

Indicatoren binnen dit thema:

- Openbaar bomen
- Openbaar groen
- Soortenrijkdom
- Rode lijst soorten

6.1.4 Gezondheid

De score van gemeente Wageningen op het thema gezondheid voor onderstaande indicatoren is 59.2. De gemiddelde score van alle Nederlandse gemeenten op het thema is 45.8. Hieronder zie je de scores van de buurten van de gemeente Wageningen op het thema gezondheid.

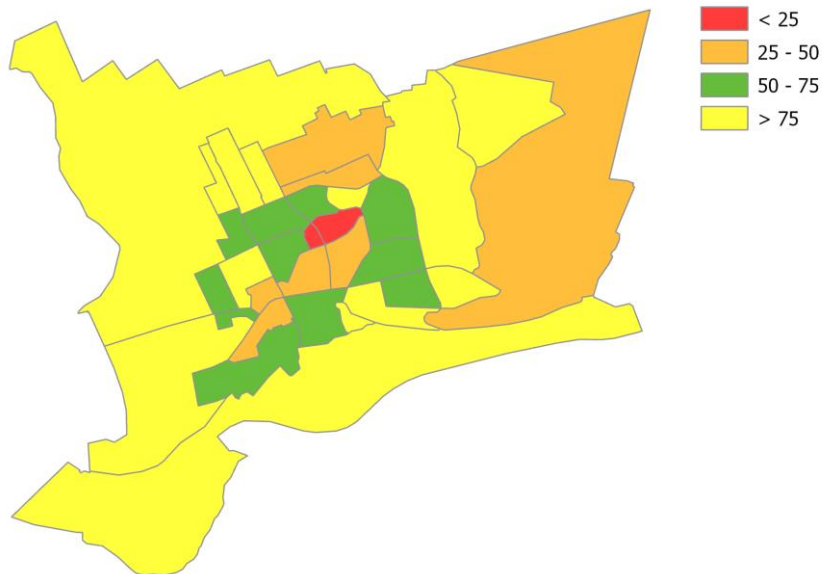

Indicatoren binnen dit thema:

- Afstand tot huisartspraktijk
- Afstand tot ziekenhuis
- Langdurig ziek en beperkt
- Zorgkosten
- Medicijngebruik
- Riskant gedrag
- Onvoldoende bewegen
- Psychische gezondheid

6.1.5 Materiële welvaart

De score van gemeente Wageningen op het thema materiële welvaart voor onderstaande indicatoren is 36.1. De gemiddelde score van alle Nederlandse gemeenten op het thema is 47.2. Hieronder zie je de scores van de buurten van de gemeente Wageningen op het thema Materiële welvaart.

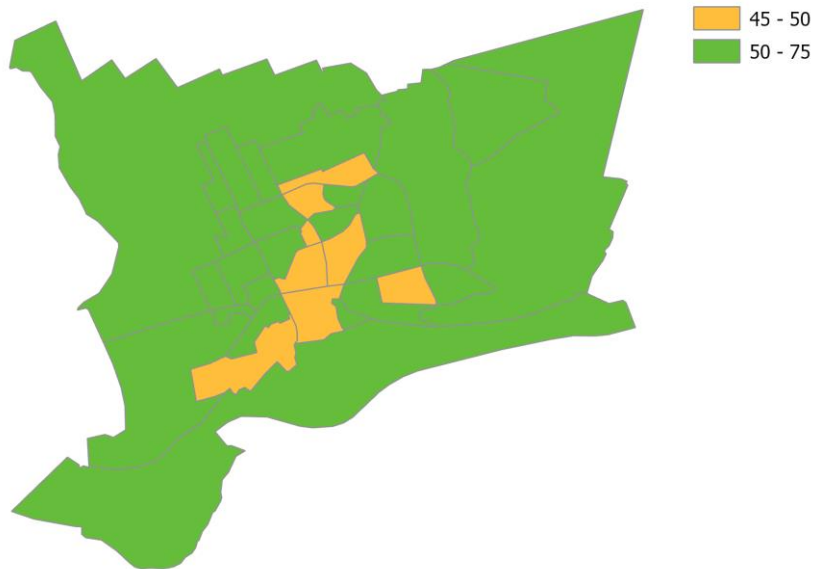

Indicatoren binnen dit thema:

- Langdurig arme huishoudens
- Bijstand
- Financiële buffer

6.1.6 Milieu & klimaat

De score van gemeente Wageningen op het thema milieu & klimaat voor onderstaande indicatoren is 62.7. De gemiddelde score van alle Nederlandse gemeenten op het thema is 56.3. Hieronder zie je de scores van de buurten van de gemeente Wageningen op het thema Milieu & klimaat.

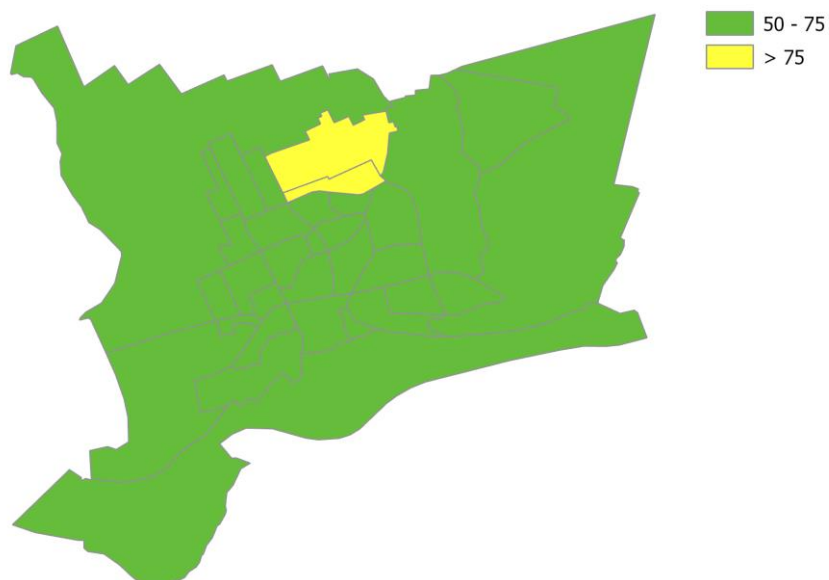

Indicatoren binnen dit thema:

- Hittestress
- Concentratie stikstofoxiden
- Concentratie fijnstof
- Gasverbruik huishoudens
- Elektriciteitsverbruik huishoudens
- Zonne-energie

6.1.7 Mobiliteit

De score van gemeente Wageningen op het thema mobiliteit voor onderstaande indicatoren is 65.2. De gemiddelde score van alle Nederlandse gemeenten op het thema is 48.1. Hieronder zie je de scores van de buurten van de gemeente Wageningen op het thema Mobiliteit.

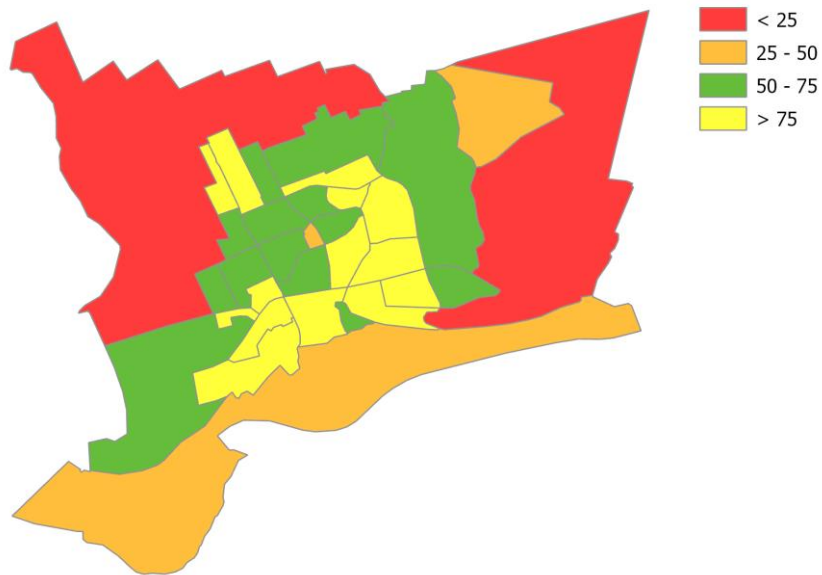

Indicatoren binnen dit thema:

- Laadpalen
- Afstand tot bus, metro en tram
- Afstand tot hoofdweg
- Afstand tot treinstation

6.1.8 Onderwijs

De score van gemeente Wageningen op het thema onderwijs voor onderstaande indicatoren is 75.7. De gemiddelde score van alle Nederlandse gemeenten op het thema is 57.2. Hieronder zie je de scores van de buurten van de gemeente Wageningen op het thema Onderwijs.

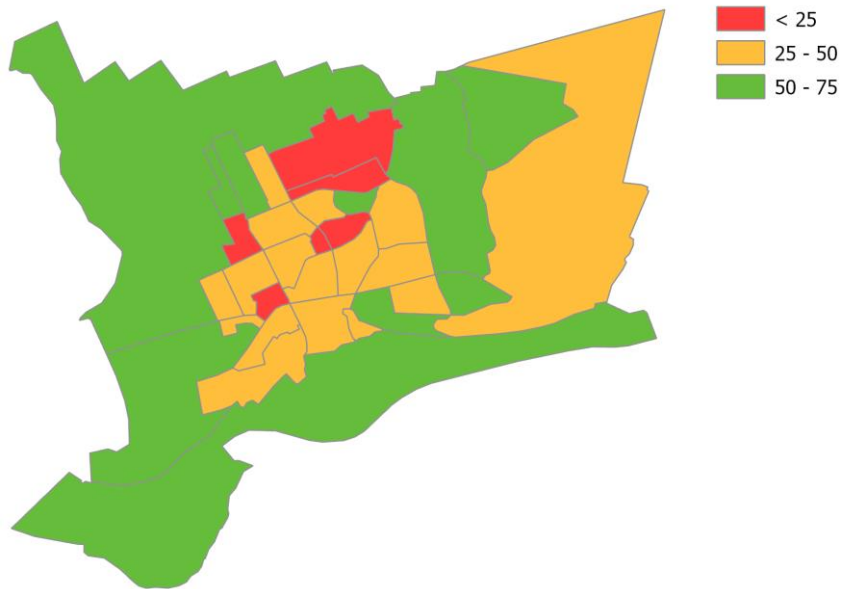

Indicatoren binnen dit thema:

- Afstand tot basisschool
- Afstand tot voortgezet onderwijs
- Opleidingsniveau bevolking

6.1.9 Sociale samenhang

De score van gemeente Wageningen op het thema sociale samenhang voor onderstaande indicatoren is 36.8. De gemiddelde score van alle Nederlandse gemeenten op het thema is 36.5. Hieronder zie je de scores van de buurten van de gemeente Wageningen op het thema Sociale samenhang.

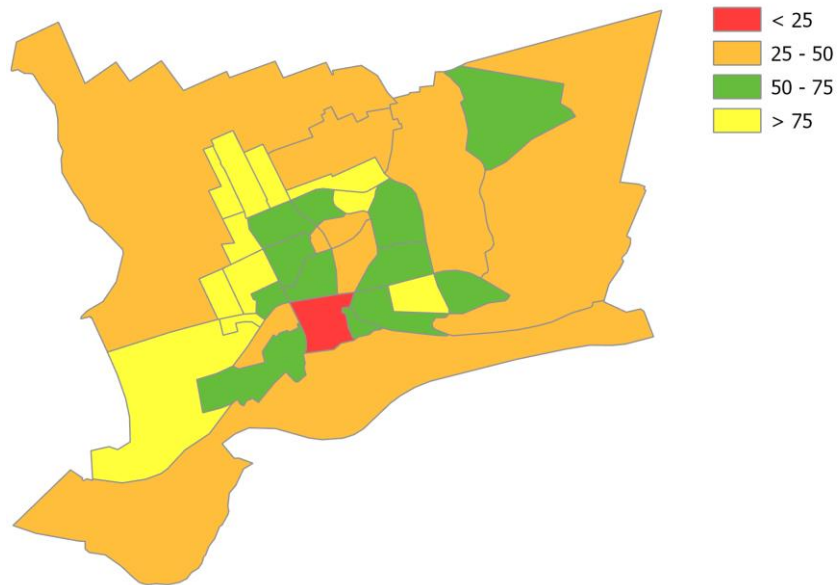

Indicatoren binnen dit thema:

- Vrijwilligerswerk
- Eenzaamheid

6.1.10 Veiligheid

De score van gemeente Wageningen op het thema veiligheid voor onderstaande indicatoren is 48.6. De gemiddelde score van alle Nederlandse gemeenten op het thema is 53.2. Hieronder zie je de scores van de buurten van de gemeente Wageningen op het thema Veiligheid.

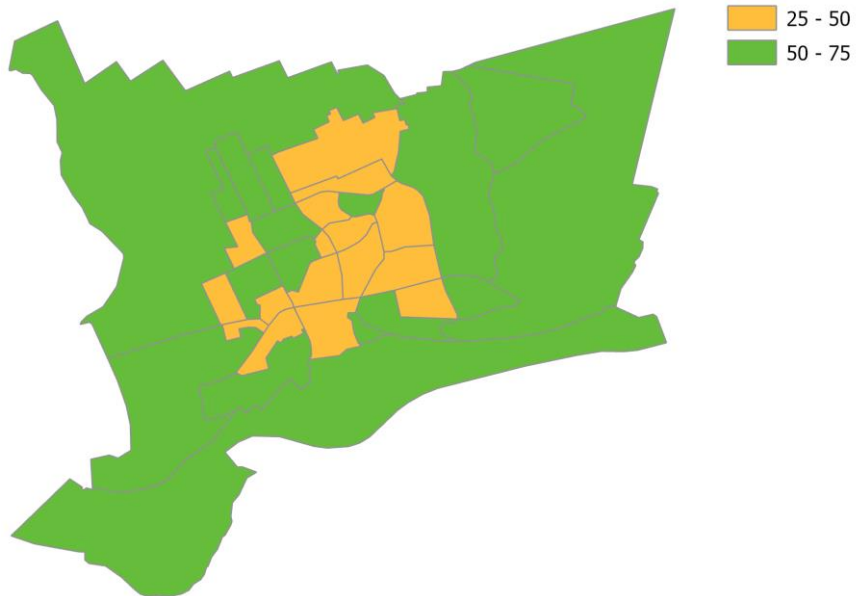

Indicatoren binnen dit thema:

- Gewelds- en seksuele delicten
- Vermogensdelicten
- Vandalisme
- Verkeersonveiligheid

6.1.11 Welbevinden

De score van gemeente Wageningen op het thema welbevinden voor onderstaande indicatoren is 47.6. De gemiddelde score van alle Nederlandse gemeenten op het thema is 57.2. Hieronder zie je de scores van de buurten van de gemeente Wageningen op het thema Welbevinden.

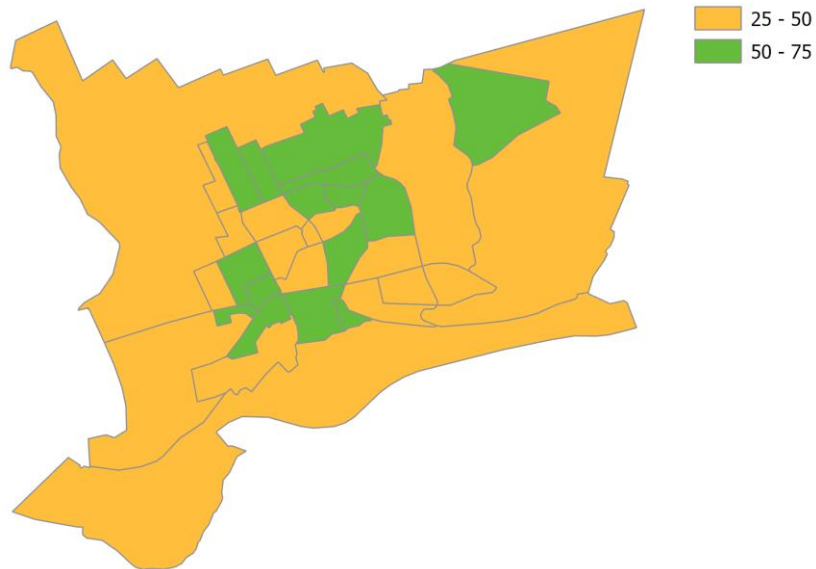

Indicatoren binnen dit thema:

- Stress
- Zelfredzaamheid

6.1.12 Wonen

De score van gemeente Wageningen op het thema arbeid & vrije tijd voor onderstaande indicatoren is 44.6. De gemiddelde score van alle Nederlandse gemeenten op het thema is 47.0. Hieronder zie je de scores van de buurten van de gemeente Wageningen op het thema Arbeid & vrije tijd.

Indicatoren binnen dit thema:

- Geluidhinder buren
- Geluidhinder verkeer
- Betaalbare koopwoningen
- Afstand tot winkel voor levensmiddelen

6.2 Bevindingen op buurtniveau

Onderstaande tabel brengt per thema in kaart welke vijf buurten het slechtst scoren en welke buurten het best scoren op dat thema in de gemeente.

	 Onderwijs	 Cultuur	 Wonen	 Gezondheid	 Sociale samenhang	 Welbevinden	 Ecosystemen & biodiversiteit	 Milieu & klimaat	 Arbeid & vrije tijd	 Mobiliteit	 Materiële welvaart	 Veiligheid
1	Bovenbuurt	Binnenstad	De Blauwe Bergen en de Bongerd	Business & Science Park	Wageningen-Hoog	Wageningen-Hoog	Pomona	Kortenoord-West	Kortenoord-Oost	Wageningen Campus en Droevendaal	Rietveldbuurt	Mondriaanbuurt
2	Roghorst	Rustenburg	Wageningen Campus en Droevendaal	Kortenoord-Oost	Het Binnenveld	Hamelakkers	Nude-buurt	Rietveldbuurt	Kortenoord-West	De Blauwe Bergen en de Bongerd	De Eng	Rietveldbuurt
3	Marijkebuurt	Veluvia	Haarweg	Rietveldbuurt	De Eng	Uiterwaarden	De Weiden	De Hooilanden	Rietveldbuurt	Oude Nude	Wageningen-Hoog	De Dreijen
4	Nude-buurt	De Buurt-West	Wageningen-Hoog	De Blauwe Bergen en de Bongerd	Oude Nude	De Eng	Wageningen Campus en Droevendaal	Business & Science Park	Oude Nude	Marijkebuurt	Roghorst	Business & Science Park
5	De Blauwe Bergen en de Bongerd	Nude-buurt	Bovenbuurt	De Eng	Hamelakkers	Het Binnenveld	Mondriaanbuurt	Mondriaanbuurt	De Hooilanden	Nudepark, Rijnhaven en Industrierweg	Oude Nude	Oude Nude

Tabel 3 Vijf best scorende buurten per Brede Welvaart-thema

												
	Onderwijs	Cultuur	Wonen	Gezondheid	Sociale samenhang	Welbevinden	Ecosystemen & biodiversiteit	Milieu & klimaat	Arbeid & vrije tijd	Mobiliteit	Materiële welvaart	Veiligheid
29	Pomona	Rietveldbuurt	Business & Science Park	Nude-buurt	Marijkebuurt	De Blauwe Bergen en de Bongerd	De Dreijen	Pomona	Marijkebuurt	Pomona	Wageningen Campus en Droevendaal	Haverlanden
30	Uiterwaarden	De Hooilanden	Nudepark, Rijnhaven en Industrieweg	Pomona	Haverlanden	De Buurt-Oost	Rustenburg	De Buurt-Oost	De Dreijen	De Weiden	De Buurt-Oost	Wageningse Berg
31	Wageningen- Hoog	Wageningen Campus en Droevendaal	Wageningse Berg	De Buurt-Oost	Pomona	De Buurt- West	Benedenbuurt	De Buurt- West	Het Binnenveld	De Hooilanden	De Buurt- West	Uiterwaarden
32	Het Binnenveld	Het Binnenveld	Hamelakkers	Wageningse Berg	De Blauwe Bergen en de Bongerd	Haverlanden	Wageningen- Hoog	Binnenstad	Uiterwaarden	Rietveldbuurt	Haverlanden	Het Binnenveld
33	Wageningse Berg	Uiterwaarden	Oude Nude	Haverlanden	Business & Science Park	Pomona	Kortenoord- West	Nudepark, Rijnhaven en Industrieweg	Hamelakkers	Het Binnenveld	Pomona	Binnenstad

Tabel 4 Overzicht vijf slechtst scorende buurten per Brede Welvaart-thema

We zien een aantal opvallende zaken terugkomen in de Brede Welvaart thema's op het schaalniveau van de buurt:

- Panoma scoort slecht op de thema's Onderwijs, Gezondheid, Sociale samenhang, Welbevinden, Mobiliteit, milieu en klimaat en Materiële welvaart. Bij het thema Onderwijs komt dit met name door het aandeel laagopgeleiden. Binnen het thema Gezondheid scoort Panoma slecht op de indicatoren langdurig ziekte, onvoldoende bewegen, psychische klachten, riskant gedrag en beoordeling eigen gezondheid. Bij het thema Sociale samenhang komt dit met name door een hoge eenzaamheid in de buurt. De buurt kent daarnaast een lage zelfredzaamheid wat een negatieve invloed heeft op het thema welbevinden. De buurt Panoma heeft relatief weinig laadpalen en de afstand tot een treinstation is groot, wat met name de lagere score op het thema mobiliteit verklaart. Daarnaast zijn er relatief veel arme huishoudens in de buurt en veel mensen in de bijstand, wat de lage score op het thema materiële welvaart verklaart. De buurt scoort op deze onderwerpen slechter dan andere buurten in de gemeente Wageningen. Aan de andere kant zien we dat de buurt Panoma goed scoort op het thema Ecosystemen & biodiversiteit. Dit komt met name door de grotere hoeveelheid aan openbaar bomen en openbaar groen in de buurt.
- Rietveldbuurt scoort relatief goed op de thema's Gezondheid, Milieu & klimaat, Arbeid & vrije tijd, Materiële welvaart en Veiligheid. Aan de andere kant scoort de buurt Rietveld minder op het thema Cultuur. Dit komt met name door de wat verdere afstand tot verschillende cultuurvoorzieningen zoals musea, podiumkunsten en de bibliotheek.
- De buurt Business & sciencepark scoort goed op de thema's Gezondheid, Milieu & klimaat en Veiligheid. Aan de andere kant scoort deze buurt minder op de thema's Wonen en Sociale samenhang. De lagere score op het thema Wonen komt met name door de lagere score op de indicator betaalbare koopwoningen. De lage score op het thema Sociale samenhang is te verklaren door de lage score op eenzaamheid en dat het aantal vrijwilligers in de buurt laag is in vergelijking tot de andere buurten.
- De buurt Haverlanden scoort in vergelijking met de anderen buurten van Wageningen minder goed op de thema's Gezondheid, Sociale samenhang, Welzijn, Materiële welvaart en Veiligheid. In de buurt zien we met name dat het aandeel arme huishoudens en mensen in de bijstand hoger is dan de andere buurten. Ook zien we dat relatief veel mensen in de buurt langdurig ziek- of beperkt zijn, het medicijn gebruik hoger is en meer mensen riskant gedrag vertonen en/of onvoldoende bewegen.
- De buurt Het Binnenveld scoort relatief hoger dan de andere buurten in Wageningen op de thema's Sociale samenhang en Welbevinden. Dit zien we met name terug in de hoge score op eenzaamheid, wat betekent dat er weinig mensen in de buurt wonen die ernstige eenzaamheid ervaren. Ook zien we dit terug in de hogere score op zelfredzaamheid in vergelijking met de andere buurten. Aan de andere kant scoort de buurt ook op enkele thema's minder goed dan de andere buurten, zoals op de thema's Onderwijs, Cultuur, Arbeid & vrije tijd, Mobiliteit en Veiligheid. Bij de thema's Onderwijs, Cultuur en Mobiliteit komt dit met name door de grotere afstand naar de

dichtstbijzijnde voorzieningen. De lagere score op het thema Arbeid & vrije tijd komt met name door de lagere arbeidsparticipatie in Het Binnenveld in vergelijking met de andere buurten. Bij het thema Veiligheid zien we dat de buurt relatief meer gewelds- en seksuele delicten in de buurt heeft en dat vandalisme hoger is dan in de andere buurten.

- De binnenstad scoort relatief hoog op het thema Cultuur, dit komt met name door de ligging van voorzieningen als het musea, de bibliotheek en podiumkunsten. Aan de andere kant scoort de binnenstad relatief minder op het thema Veiligheid en het thema milieu en klimaat. We zien dat de delicten cijfers in deze buurt hoger dan gemiddeld in de andere buurten zijn.
- De buurt Wageningen-Hoog scoort relatief hoger dan de andere buurten in Wageningen op de thema's Wonen, Sociale samenhang, Welbevinden en Materiële welvaart. De hogere score op het thema Wonen is te verklaren door dat er relatief weinig geluidhinder van burens en van de weg wordt ervaren. De hogere score op het thema Sociale samenhang komt doordat er minder eenzaamheid wordt ervaren dan in de andere buurten en er meer inwoners aan vrijwilligerswerk doen. Ook zien we dat er relatief minder stress is en de zelfredzaamheid hoger is. De hoge score op het thema Materiële welvaart is terug te zien in dat er minder mensen in de bijstand zijn en meer mensen voldoende financiële buffer hebben. De buurt Wageningen-hoog scoort minder op het thema Ecosystemen & biodiversiteit. Dit komt met name door de lagere score dan de andere buurten op rode lijst soorten en soorten rijkdom. Ook is er relatief minder openbaar groen in de buurt.

7 Verdieping: de studentenpopulatie versus de niet-studentenpopulatie

Met de aanwezigheid van zowel een hogeschool als een universiteit is Wageningen een echte studentenstad. Zoals eerder beschreven is de gemeente Wageningen een kleine gemeente en daarom is de aanwezigheid van een twee (grote) onderwijsinstellingen voor hoger onderwijs redelijk uitzonderlijk. Volgens cijfers van DUO¹⁶ wonen er anno 2022 maar liefst 8.324 studenten in de gemeente Wageningen – 724 hbo-studenten en 7.600 wo-studenten. Deze 8.324 studenten stonden bij een hbo- of wo-opleiding ingeschreven tussen 1 januari en 31 december 2022. Dit kan bij een opleiding in de gemeente Wageningen zijn, maar ook op een hogeschool of universiteit buiten de gemeente. Zo'n 20% van de populatie van de gemeente Wageningen bestaat dus uit studenten – dit is het hoogste aandeel van alle Nederlandse gemeenten. Op de tweede plaats staat Delft met 18%, gevolgd door Groningen (17%), Leiden (14%) en Maastricht (14%). Zoveel (studerende) jongeren heeft ook effect op het gemeentelijk beeld dat wordt geschetst. In dit hoofdstuk doen we een eerste verkenning over de (mogelijke) effecten die de studenten op de gemeentecijfers hebben.

7.1 Allocatie studenten

De studenten zijn onevenredig over de stad verdeeld: zo zien we dat zowel in absolute, als in relatieve zin de meeste studenten wonen in de wijken Wageningen Universiteit, Kortenoord, Boven- en Benedenbuurt en Centrum. In deze wijken bestaat 14 tot 20% van de inwoners uit studenten. In de wijken Buitengebied, Wageningen-Hoog, De Weiden en Boomgaarde en de Horsten ligt het percentage studenten tussen de 1 en 3%.

Zo kenmerken de wijken met een relatief hoge studentenpopulatie zich door relatief veel betaalbare koopwoningen en relatief weinig huishoudens met voldoende financiële buffer. Veel mensen voldoen aan de beweegrichtlijn, maar op stress en psychische gezondheid wordt relatief slecht gescoord. Het aandeel laagopgeleiden in deze wijken is laag en het aandeel arme huishoudens is overwegend hoog.

Wijken als Noordwest en De Buurt kennen relatief een lager aantal studenten. De wijk Noordwest kenmerkt zich door goede scores op de thema's Gezondheid, Materiële welvaart en Veiligheid. Zo wordt er goed gescoord op indicatoren als psychische gezondheid, beoordeling eigen gezondheid en riskant gedrag. Ook wonen er in deze wijk relatief weinig arme huishoudens en vinden er relatief weinig delicten plaats. Wijk De Buurt kenmerkt zich door goede scores op de thema's Cultuur, Onderwijs en Ecosystemen & biodiversiteit. De afstand tot musea en podiumkunsten is relatief kort, net als de afstand tot scholen. Ook wonen er relatief weinig laagopgeleiden in de wijk en is er veel groen (zowel laag als hoog) aanwezig.

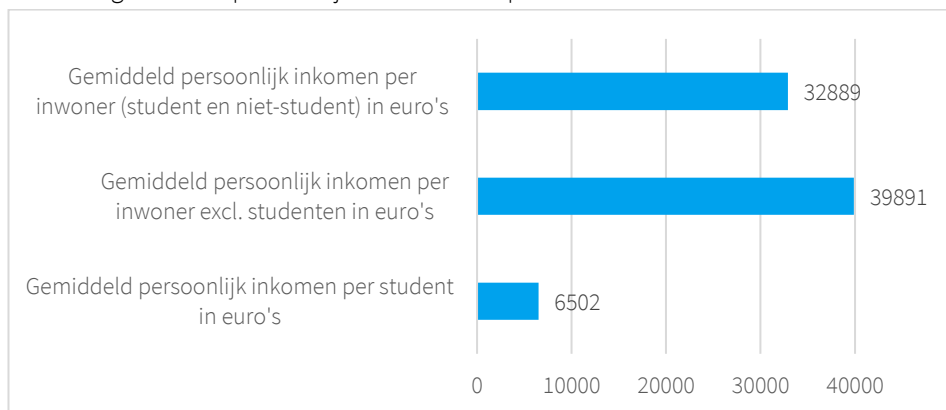
¹⁶ Voor deze analyses is gebruik gemaakt van de meest recente gegevens uit het CBS Microdata-bestand Studerendenbus.

7.2 Studentenpopulatie vergeleken met de gehele populatie en de niet-studentenpopulatie

Met behulp van de CBS Microdata hebben we een aantal daadwerkelijke verschillen tussen de studentenpopulatie en de gehele populatie van Wageningen in kaart kunnen brengen. Maar ook de populatie van Wageningen exclusief studenten. We staan stil bij de financiële situatie van jongeren, in vergelijking met de financiële situatie van alle inwoners in Wageningen. Ook kijken we naar opvallendheden in de financiële situatie van niet-studerende inwoners van de gemeente – in hoeverre beïnvloeden de studenten het beeld op gemeentelijk niveau.. Daarnaast gaan we wat dieper in op de thema's Gezondheid en Veiligheid door te kijken naar het medicijngebruik, de zorgkosten van studenten en niet-studenten en het slachtofferschap van de studenten en niet-studenten.

7.2.1 Verschillen in de financiële situatie

Voor de verschillen in inkomen hebben we gekeken naar het persoonlijk inkomen¹⁷ van de inwoners van de gemeente Wageningen. Het persoonlijk inkomen is het bruto-inkomen van personen verkregen uit arbeid, eigen onderneming, uitkeringen inkomensverzekeringen en uitkering sociale voorzieningen. Voor de studenten in Wageningen ligt dit in 2022 gemiddeld op €6.502,- per jaar. Studiefinanciering wordt hierin bijvoorbeeld niet meegenomen, net als huurtoeslag. Dit staat in schril contrast met wanneer we dit bedrag berekenen voor alle inwoners in de gemeente Wageningen: het gemiddeld persoonlijk inkomen van een inwoner van Wageningen is in 2022 maar liefst €32.889,- per jaar. Brengen we dit in beeld voor de gemiddelde inwoner van Wageningen die in 2022 niet studeert, komt het gemiddeld persoonlijk inkomen uit op €39.891.

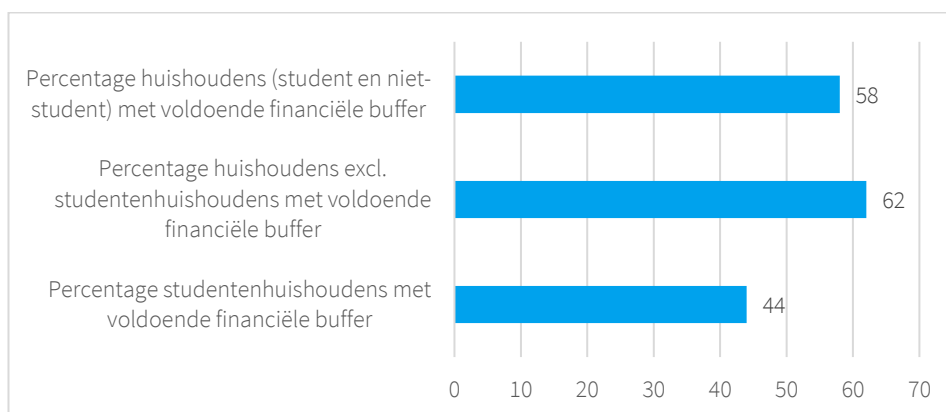
Figuur 12 Gemiddeld persoonlijk inkomen per persoon in euro's - 2022. Bron: CBS Microdata

Het ontbreken van toeslagen zoals de huurtoeslag en ook de zorgtoeslag, maar ook de mogelijkheden om geld te lenen bij DUO en de basisbeurs zijn mogelijke verklaringen voor het grote verschil in het gemiddeld inkomen. Het CBS publiceerde in 2023 een artikel over het inkomen van jongeren (dus inclusief niet-studerende jongeren) waarin de verschillen tussen uitwonende en thuiswonende, en werkende en studerende jongeren wordt geschetst. Inkomens van jongeren liggen in de studentensteden lager dan in andere steden

¹⁷ Deze gegevens zijn niet één op één te vergelijken met het gemeentelijk beeld en het geschetste beeld op buurtniveau in hoofdstukken 4, 5 en 6. In die hoofdstukken is gekeken naar het besteedbaar inkomen van huishoudens.

en het CBS laat zien dat in 2021 het gemiddeld persoonlijk inkomen van jongeren in de gemeente Wageningen het laagst van alle Nederlandse gemeenten lag.¹⁸.

We hebben niet alleen gekeken naar het inkomen van de studenten, maar ook de (studie-)schulden en het vermogen dat de studenten mogelijk hebben. Het CBS verzamelt deze gegevens op het niveau van huishoudens en daarom is er alleen gekeken naar het vermogen en de (studie-)schulden van éénpersoonshuishoudens waarvan de persoon bij DUO geregistreerd staat als student. In 2022 zijn er 4631 éénpersoonshuishoudens bestaande uit studenten. Zo'n 44% van deze huishoudens heeft voldoende financiële buffer: zij hebben minstens €8.667,-¹⁹ beschikbaar aan bank- en spaartegoeden. Dit bedrag is exclusief effecten en obligaties, maar ook de eventuele eigen woning en vermogen van een eigen onderneming. Wanneer we dit percentage voor alle Wageningse huishoudens in kaart brengen (zowel één- als meerpersoonshuishoudens), ligt dit percentage op 58%. Zo'n 3 op de 5 huishoudens (inclusief studentenhuishoudens) hebben voldoende financiële buffer in 2022. Laten we de éénpersoons-studentenhuishoudens buiten beschouwing, komt dit percentage op 62% te liggen. We zien dus verschillen tussen de studentenpopulatie en de gehele populatie van de gemeente Wageningen. Dit is in lijn met landelijke gegevens – het NIBUD publiceerde in 2022 dat een groeiend aantal huishoudens financieel klem zit vanwege gestegen kosten.²⁰ In paragraaf 4.5 zien we ook terug dat er relatief slecht en zorgwekkend wordt gescoord op de indicator financiële buffer.

Figuur 13 Huishoudens met voldoende financiële buffer – 2022. Bron: CBS Microdata

Als we dan kijken naar het gemiddelde vermogen (bank- en spaartegoeden) van de studentenhuishoudens, zien we dat dit op €12.230,- ligt. Tegelijkertijd heeft 60% van dezelfde groep een studieschuld van €5.000,- of meer, met een gemiddelde studieschuld van €16.494,-. Ook hebben we gekeken naar de overige schulden van deze groep studenten (exclusief studie- of hypotheekschuld) en dit ligt op €982,-. Ander onderzoek laat zien dat financiële problemen onder jongeren, waaronder studenten, veel voorkomend zijn.²¹ Een

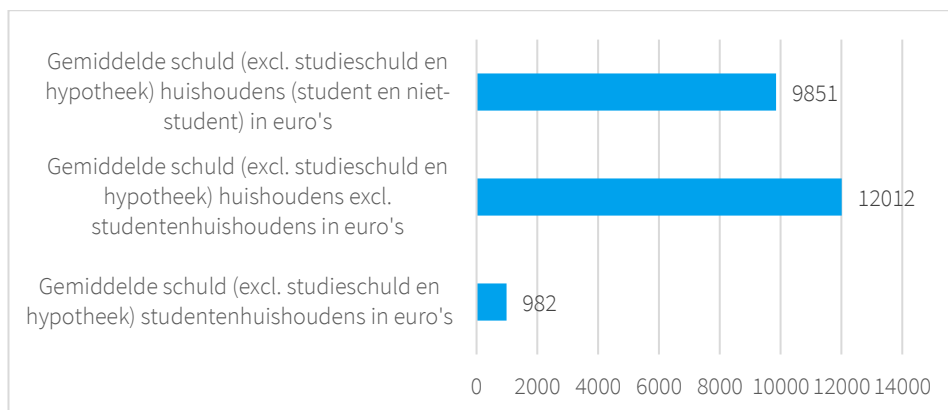
¹⁸ <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2023/13/inkomen-van-jongeren-toegenomen-in-2021>

¹⁹ Dit bedrag is gebaseerd op gegevens van het NIBUD over de geadviseerde hoogte van een financiële buffer. In dit bedrag wordt rekening gehouden met huishoudgrootte en is gecorrigeerd op basis van de consumentenprijsindex.

²⁰ <https://www.nibud.nl/nieuws/groeiend-aantal-huishoudens-financieel-klem/>

²¹ <https://www.nji.nl/nieuws/kwart-van-jongeren-heeft-een-schuld>

kwart van de jongeren (dus ook jongeren die niet studeren) heeft een schuld. Vaak ligt deze onder de €250,-. Jongeren hebben steeds meer moeite om de zorgverzekering te betalen, net als de huur of schulden die nog uitstaan bij vrienden of familie. Ook het NIBUD schetst dat schuldenproblematiek vaak bij jongeren voorkomt. Vanaf je 18^e ben je financieel zelfstandig en kun je zelf abonnementen afsluiten, maar een grote groep zijn nog niet financieel redzaam op die leeftijd. Ook is niet iedereen op de hoogte van de regelingen en toeslagen waar ze mogelijk voor in aanmerking komen, zoals zorg- of huurtoeslag, waardoor zij zo een deel van de inkomsten mislopen. Ook heerst er onwetendheid rondom studenten over bijvoorbeeld studiefinanciering, wat grote gevolgen kan hebben.²².

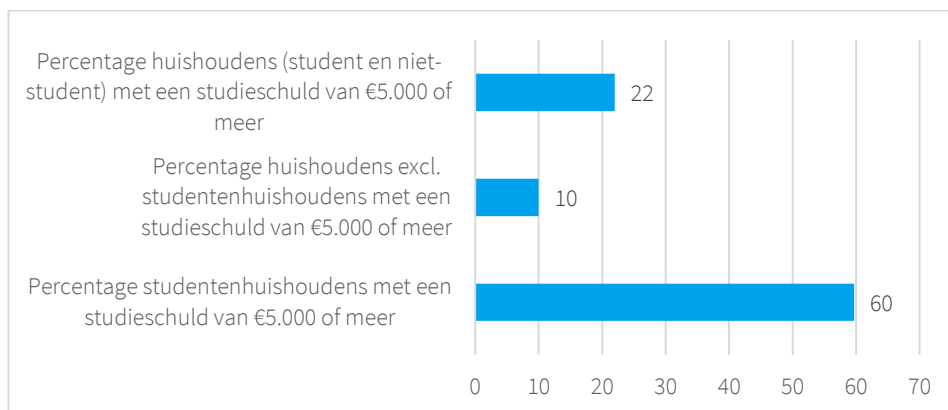

Figuur 14 Gemiddelde schuld (exclusief studietoelagen en hypotheek) in euro's - 2022. Bron: CBS Microdata

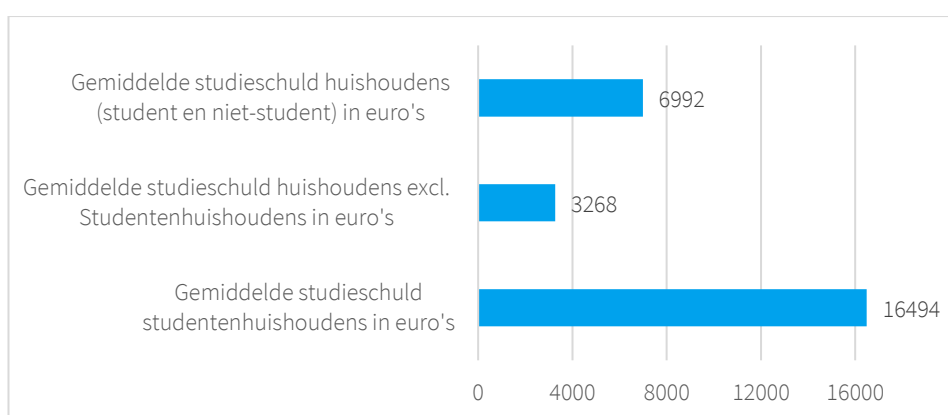
Brengen we deze cijfers voor de overige huishoudens in beeld (éénpersoonshuishoudens zonder student of meerpersoonshuishoudens), ligt het gemiddelde vermogen op €57.491. Van deze groep huishoudens heeft slechts 10% een studietoelagen van €5.000 of meer en binnen deze groep ligt de gemiddelde studietoelagen op €3.268. Mogelijke verklaringen voor deze verschillen zijn het aantal personen in een huishouden (wanneer een huishouden uit bijvoorbeeld drie (ex-)studenten bestaat, dan worden zowel hun vermogens, als hun schulden bij elkaar opgeteld). Ditzelfde geldt voor de overige schulden – voor deze groep huishoudens ligt dit gemiddeld op €12.012. Het NIBUD constateert een toename in het aantal huishoudens met geldproblemen. In 2023 had 46% van de huishoudens te maken met één of meer betalingsproblemen en 730.000 Nederlanders hebben problematische schulden.²³.

²² <https://www.nibud.nl/dossiers/jongeren-en-hun-geld/>

²³ <https://www.nibud.nl/dossiers/geldproblemen-in-nederland/>

Figuur 15 Percentage huishoudens met een studieschuld van €5.000 of meer - 2022. Bron: CBS Microdata

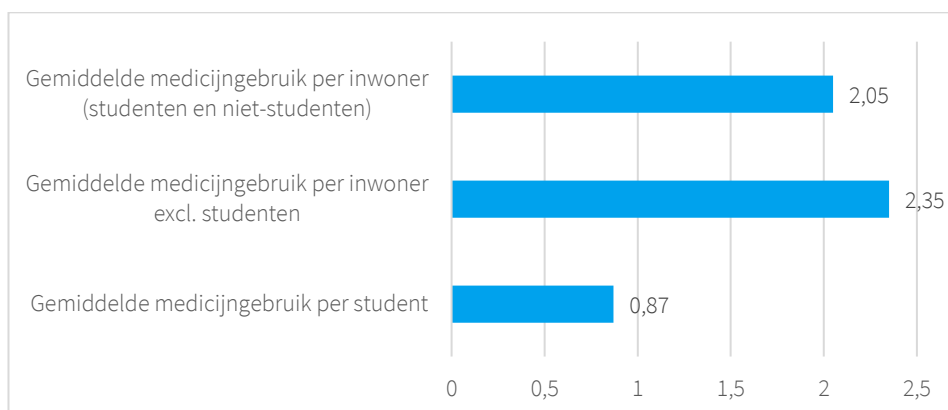
Figuur 16 Gemiddelde studieschuld per huishouden in euro's - 2022. Bron: CBS Microdata

7.2.2 Gezondheidsverschillen

Op het gebied van gezondheid kunnen we twee indicatoren vergelijken: de gemiddelde zorgkosten en het gemiddelde medicijngebruik. Zoals in paragrafen 4.4, 4.9 en 4.11 al geschetst ziet men landelijk gezondheidsverschillen tussen leeftijdsgroepen. De coronapandemie heeft deze verschillen duidelijk blootgelegd. Een groot deel van de jongvolwassenen heeft psychische klachten en twee op de vijf jongvolwassenen (16 tot en met 25 jaar) voelt zich hierdoor vaak tot voortdurend beperkt in het dagelijks leven. Ook voelt bijna twee derde van de jongeren zich enigszins tot sterk eenzaam – dit komt wel vaker voor bij niet- of praktisch opgeleide jongvolwassenen. De coronaperiode heeft zowel positieve, als negatieve gevolgen gehad. Zo hebben jongeren minder geld uitgegeven en meer rust ervaren (positief), maar ook zitten jongeren minder goed in hun vel en hebben ze minder nieuwe mensen leren kennen (negatief).

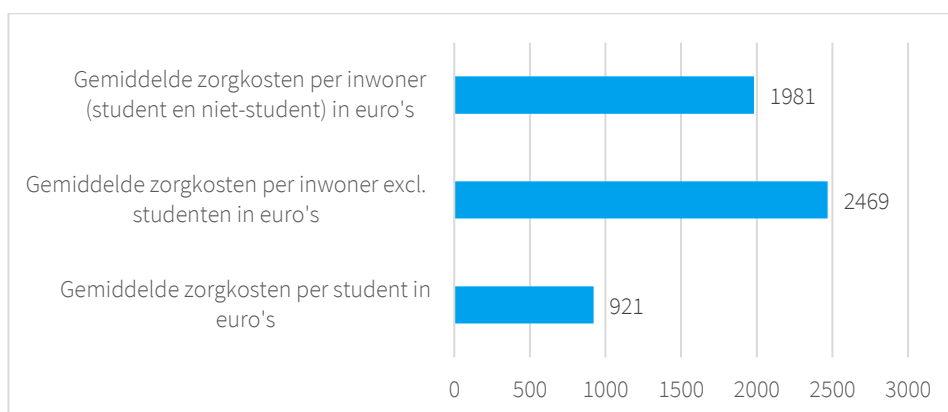
Het medicijngebruik van de gemiddelde inwoner van Wageningen ligt op 2,05 per persoon. Voor de studenten in Wageningen ligt dit op 0,87. Nemen we de studenten juist niet mee in deze cijfers, ligt het gemiddelde medicijngebruik op 2,35 per persoon (niet-student). Belangrijke noot bij deze getallen is dat het gaat om cijfers op basis van de geneesmiddelenverstrekkingen die zijn vergoed in de basiszorgverzekering. Medicatie die

men zo bij de apotheek of drogist kan kopen wordt niet meegenomen, en dit geldt ook voor alle gebruikte medicatie die men op een andere manier heeft verkregen.

Figuur 17 Medicijngebruik per inwoner - 2022. Bron: CBS Microdata

Ook hebben we gekeken naar zorgkosten. De gemiddelde zorgkosten voor een inwoner van Wageningen ligt op €1.981,- en voor een gemiddelde student in Wageningen ligt dit op €921,-. Voor niet-studerende inwoners van Wageningen ligt dit gemiddelde op €2.469. Het gaat hier ook om daadwerkelijk vergoede zorgkosten door de zorgverzekeraars binnen de zorgverzekering. In paragraaf 7.2.1. schetsten we al dat steeds meer mensen moeite hebben om financieel rond te komen. Onderzoek van het NIVEL laat zien dat steeds meer Nederlanders als gevolg hiervan gaan bezuinigen op de zorg. Eén op de tien Nederlanders (8%) geeft aan zorg uit te stellen als gevolg. De huisarts, tandarts en/of fysiotherapeut worden minder vaak bezocht en ook hebben steeds meer mensen moeite met het betalen van de zorgverzekeringspremie.²⁴ Een daling in de zorgkosten of lagere zorgkosten in het algemeen zijn, net als een lager medicijngebruik, dus niet altijd een teken van gezondere mensen.

Figuur 18 Gemiddelde zorgkosten per inwoner in euro's - 2022. Bron: CBS Microdata

²⁴ <https://www.nivel.nl/nl/nieuws/bijna-eeen-op-de-tien-nederlanders-zegt-te-bezuinigen-op-zorg>

7.2.3 Verschillen in slachtofferschap

In 2022 zijn er 219 registraties bekend van slachtofferschap van een student. Dit kan gaan om verschillende misdrijven, van fietsendiefstal tot straatroof en van bedreiging of stalking tot mishandeling. In totaal zijn er in 2022 in de gemeente Wageningen 1086 registraties gemaakt van slachtofferschap van verschillende misdrijven. Dit houdt in dat één op de vijf slachtoffers in de gemeente Wageningen student is. Er zijn diverse onderzoeken gedaan naar slachtofferschap bij studenten, maar dit richt zich voornamelijk op slachtofferschap binnen het onderwijs. Zo liet onderzoek van de Inspectie voor het Onderwijs in 2022 zien dat één op de vijftientig studenten grensoverschrijdend gedrag ervaart.²⁵ Onderzoek van het CBS naar criminaliteit onder jongeren (dus ook niet studerende jongeren) laat zien dat landelijk jongeren vaker dan volwassenen slachtoffer zijn van traditionele criminaliteit, online criminaliteit, huiselijk geweld en seksueel grensoverschrijdend gedrag. Stedelijkheid van een gemeente speelt hier vooral een rol bij traditionele criminaliteit (gewelddelicten, vermogensdelicten en vernielingen) en welvaart lijkt binnen dit thema niet direct een rol te spelen. Wel zijn jonge vrouwen vaker slachtoffer van criminaliteit dan jonge mannen.²⁶

²⁵ <https://www.onderwijsinspectie.nl/actueel/nieuws/2022/02/23/meeste-studenten-ervaren-veilig-leerklimaat-toch-ook-grensoverschrijdend-gedrag>

²⁶ <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/rapportages/2023/jeugdige-verdachten-en-slachtoffers-van-criminaliteit/4-conclusie>

8 Conclusie

Deze rapportage is een foto van de brede welvaart in de gemeente Wageningen. Deze foto staat niet op zichzelf, maar is genomen in de context van een veranderende wereld. Nederland verandert en staat voor een aantal transitie's die moeten worden ingezet, dan wel doorgezet. Een groot deel van deze opgaven hebben ook effect op de gemeente Wageningen, dan wel het beleid van de gemeente. Denk aan de huidige situatie op de woningmarkt, de gezondheidszorg, de arbeidsmarkt, maar ook de energietransitie en de overgang naar duurzame bronnen, inclusief de effecten daarvan op energieprijzen.

Wanneer we kijken naar de scores op de verschillende brede welvaartthema's zien we dat de gemeente de afgelopen jaren belangrijke stappen heeft gezet. Zo zijn er verbeteringen zichtbaar op de thema's Arbeid & vrije tijd, Materiële welvaart, Milieu & klimaat, Mobiliteit en Veiligheid ten opzichte van rapportagejaar 2020. De thema's Cultuur, Gezondheid, Sociale samenhang, Welbevinden en Wonen laten lichte verslechtingen zien ten opzichte van 2020 – dit is deels in lijn met landelijke trends en Wageningen is hier geen uitzondering op. De huidige ongunstige situatie op de woningmarkt en bijvoorbeeld de nasleep van de coronapandemie en de negatieve gevolgen daarvan op de volksgezondheid zien we ook in de cijfers voor Wageningen terug.

Inzoomend op de buurten, en kijkend naar de best en slechtst scorende buurten per thema vallen een aantal buurten op. Zo scoren buurten als de Rietveldenbuurt, maar ook Wageningen Campus en Droevendaal en Oude Nude op meerdere thema's in de top vijf van best scorende buurten. Het Binnenveld scoort overwegend wat slechter op diverse thema's, maar komt toch ook in de top vijf van best scorende buurten terug op bijvoorbeeld het thema Sociale samenhang.

Ook hebben we Wageningen vergeleken met andere Nederlandse gemeenten. Zo hebben we de vergelijking gemaakt met de kleine gemeenten in Nederland, maar ook met andere groeigemeenten en de studentengemeenten. En Wageningen is vergeleken met gemeenten in de regio. In deze vergelijking valt op dat Wageningen consequent beter scoort op een aantal thema's dan de vergelijkbare gemeenten. Zo scoort Wageningen over het algemeen beter op de thema's Ecosystemen & biodiversiteit, Gezondheid, Mobiliteit en Onderwijs. Op de thema's Welbevinden en Materiële welvaart wordt overwegend slechter gescoord dan in de vergelijkbare gemeenten.

Eén op de vijf inwoners van Wageningen staat bij DUO ingeschreven als student en Wageningen is daarmee echt een studentenstad te noemen. Daarnaast zien we ook verschillen in de data wanneer we de studenten los bekijken van de gehele populatie van de gemeente. 44% van de alleenwonende studenten heeft voldoende financiële buffer om onverwachte, grotere kosten direct te kunnen betalen wanneer ze zich voordoet. Ook ligt het persoonlijk inkomen van de studenten in Wageningen relatief laag, wat de groep financieel kwetsbaar maakt. Kijken we juist naar de inwoners van de gemeente Wageningen die niet studeren, zien we een tegenovergesteld beeld. Het inkomen ligt een stuk hoger, de (studie)schulden lager en er is over het algemeen meer financiële buffer beschikbaar. Zorgkosten en medicijngebruik liggen relatief iets hoger.

Deze eerste situatieschets biedt voor de gemeente Wageningen de nodige aanknopingspunten om op in te zetten met het oog de toekomst. Het geeft signalen over waar kansen liggen en waar het mogelijk schuurt en biedt daarmee richting voor verdere verkenning. Om over een aantal jaar goed een een-meting uit te kunnen voeren, zou het behulpzaam kunnen zijn om nu een Theory of Change op te stellen. Dit maakt het makkelijker om over een aantal jaar te monitoren of en hoe beleid effectief heeft bijgedragen aan het verbeteren van de brede welvaart in de gemeente Wageningen. De data, zoals deze in de brede welvaartfoto is gepresenteerd, loopt een aantal jaren achter en het kan een aantal jaar duren voor deze daadwerkelijk resultaten laat zien. Daarnaast blijven cijfers beïnvloedbaar door externe factoren, waar soms moeilijk op te sturen is.

Bijlage A Vergelijkingsgemeenten in de typologieën

Gemeenten in typologie – Kleine gemeenten:

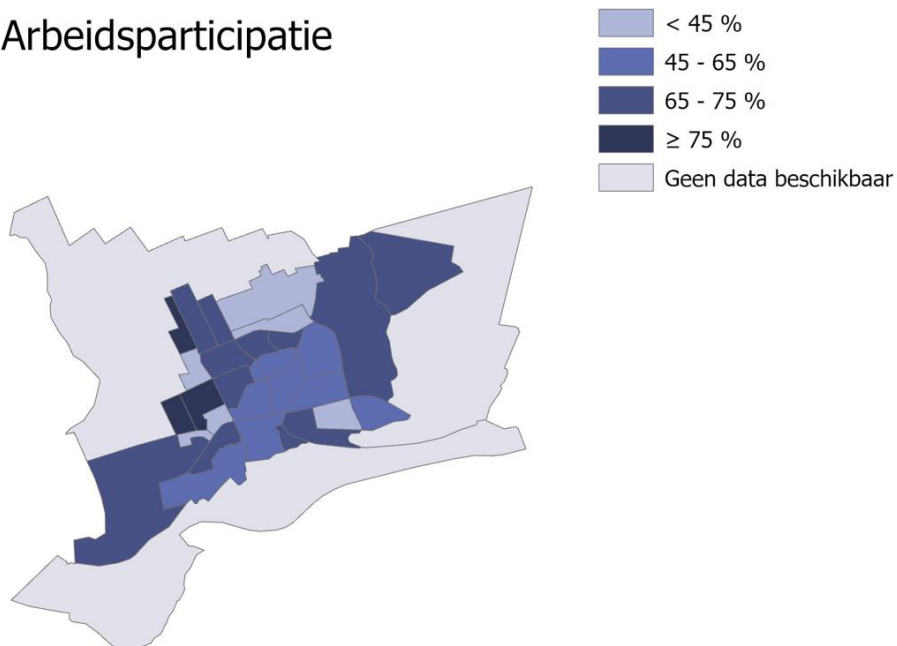
Aa en Hunze, Aalsmeer, Aalten, Achtkarspelen, Alblasterdam, Albrandswaard, Baarn, Barendrecht, Beekdaelen, Berg en Dal, Bergen (NH.), Berkelland, Bernheze, Best, Beuningen, Beverwijk, Bladel, Bloemendaal, Bodegraven-Reeuwijk, Borger-Odoorn, Borne, Borsele, Boxtel, Bronckhorst, Brummen, Brunssum, Bunschoten, Buren, Castricum, Coevorden, Cranendonck, Culemborg, Dalfsen, De Bilt, De Ronde Venen, De Wolden, Deurne, Diemen, Dinkelland, Dongen, Drechterland, Drimmelen, Dronten, Duiven, Echt-Susteren, Edam-Volendam, Eemsdelta, Eersel, Eijsden-Margraten, Elburg, Epe, Ermelo, Etten-Leuk, Geertruidenberg, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Gilze en Rijen, Goes, Goirle, Gorinchem, Haaksbergen, Halderberge, Harderwijk, Heemskerk, Heemstede, Heiloo, Hellendoorn, Hendrik-Ido-Ambacht, Het Hogeland, Heusden, Hillegom, Hof van Twente, Hollands Kroon, Horst aan de Maas, Huizen, Hulst, IJsselstein, Kaag en Braassem, Kerkrade, Koggenland, Krimpen aan den IJssel, Laarbeek, Landgraaf, Leiderdorp, Leudal, Leusden, Lingewaard, Lisse, Lochem, Loon op Zand, Losser, Maasdriel, Maasgouw, Maassluis, Medemblik, Meppel, Middelburg, Midden-Drenthe, Moerdijk, Molenlanden, Montferland, Neder-Betuwe, Nieuwkoop, Nijkerk, Noardeast-Fryslân, Noordenveld, Noordoostpolder, Noordwijk, Nuenen, Gerwen en Nederwetten, Nunspeet, Oegstgeest, Oisterwijk, Oldambt, Oldebroek, Oldenzaal, Oost Gelre, Ooststellingwerf, Opsterland, Oude IJsselstreek, Overbetuwe, Papendrecht, Peel en maas, Putten, Raalte, Reimerswaal, Renkum, Rheden, Rhenen, Ridderkerk, Rijssen-Holtten, Roerdalen, Rucphen, Schagen, Schouwen-Duiveland, Sint-Michielsgestel, Sliedrecht, Sluis, Soest, Someren, Stadskanaal, Stede Broec, Steenbergen, Steenwijkerland, Stein (L.), Teylingen, Tholen, Tiel, Tubbergen, Twenterand, Tynaarlo, Tytsjerksteradiel, Uithoorn, Urk, Valkenswaard, Veendam, Veere, Veldhoven, Venray, Vlissingen, Voorschoten, Voorst, Vught, Waadhoeke, Waalwijk, Waddinxveen, Wageningen, Wassenaar, West Maas en Waal, Westerwolde, Weststellingwerf, Wierden, Wijchen, Wijdmeren, Wijk bij Duurstede, Winterswijk, Woensdrecht, Zaltbommel, Zeewolde, Zevenaar, Zuidplas, Zundert, Zutphen, Zwartewaterland, Zwijndrecht.

Gemeenten in typologie – Groeigemeenten:

Aalsmeer, Albrandswaard, Almere, Alphen aan den Rijn, Alphen-Chaam, Altena, Ameland, Amersfoort, Amstelveen, Amsterdam, Apeldoorn, Arnhem, Baarle-Nassau, Barneveld, Bernheze, Best, Beuningen, Beverwijk, Bladel, Blaricum, Bloemendaal, Bodegraven-Reeuwijk, Boekel, Borne, Bunnik, Bunschoten, Buren, Castricum, Culemborg, Dalfsen, De Ronde Venen, Delft, Diemen, Dijk en Waard, Doetinchem, Dongen, Drechterland, Dronten, Druten, Ede, Eemnes, Eersel, Eindhoven, Elburg, Ermelo, Etten-Leur, Gemert-Bakel, Goeree-Overflakkee, Goes, Gooise Meren, Gorinchem, Gouda, Groningen, Haarlem, Haarlemmermeer, Halderberge, Harderwijk, Hardinxveld-Giessendam, Hattem, Heemstede, Heeze-Leende, Heiloo, Helmond, Hendrik-Ido-Ambacht, Heusden, Hillegom, Hilvarenbeek, Hilversum, Hoeksche Waard, Kaag en Braassem, Kampen, Katwijk, Krimpenerwaard, Laarbeek, Landsmeer, Lansingerland, Laren, Leidschendam-Voorburg, Lelystad, Leusden, Lopik, Maasdriel, Maassluis, Medemblik, Meierijstad, Meppel, Midden-Delfland, Montferland, Neder-Betuwe, Nieuwegein, Nieuwkoop, Nijkerk, Nijmegen, Noordoostpolder, Noordwijk, Nuenen, Gerwen en Nederwetten, Nunspeet, Oegstgeest, Oirschot, Oisterwijk, Oldebroek, Olst-Wijhe, Ommen, Oosterhout, Oostzaan, Opmeer, Oss, Ouder-Amstel, Pijnacker-Nootdorp, Purmerend, Raalte, Reimerswaal, Renswoude, Reusel-De Mierden, Rhenen, Rijswijk, Roermond, Rotterdam, Rozendaal, Rucphen, Scherpenzeel, Schiedam, 's-Gravenhage, 's-Hertogenbosch, Sint-Michielsgestel, Sliedrecht, Someren, Son en Breugel, Staphorst, Steenbergen, Teylingen, Tholen, Tilburg, Tynaarlo, Uithoorn, Urk, Utrecht, Utrechtse Heuvelrug, Vaals, Veenendaal, Veldhoven, Vijfheerenlanden, Vlaardingen, Vlieland, Voorne aan Zee, Voorst, Vught, Waalre, Waalwijk, Waddinxveen, Wageningen, Wassenaar, West Betuwe, West Maas en Waal, Westerwolde, Westland, Wijdmeren, Woerden, Wormerland, Woudenberg, Zaanstad, Zaltbommel, Zandvoort, Zeewolde, Zeist, Zoeterwoude, Zuidplas, Zundert, Zwartewaterland, Zwolle.

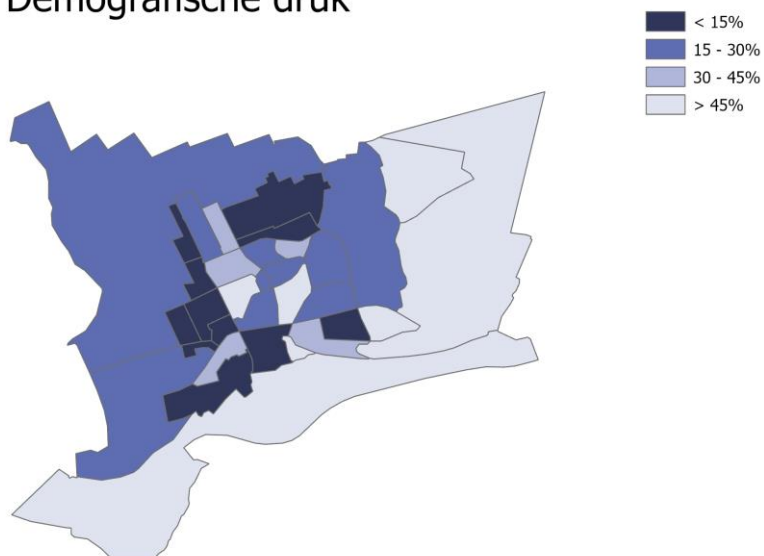
Bijlage B Kaarten op buurtniveau per indicator

Arbeidsparticipatie

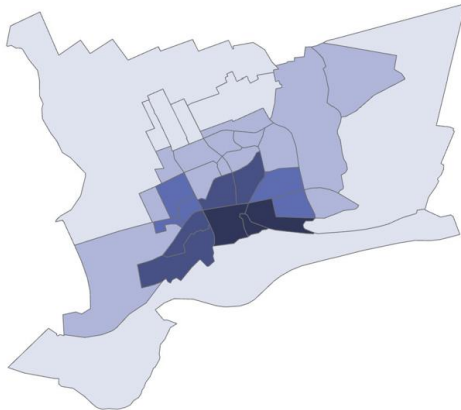
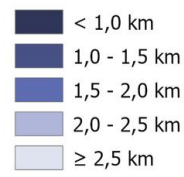
Figuur 19 Netto arbeidsparticipatie onder inwoners van 15 tot 75 jaar oud - 2022. Bron: CBS

Demografische druk

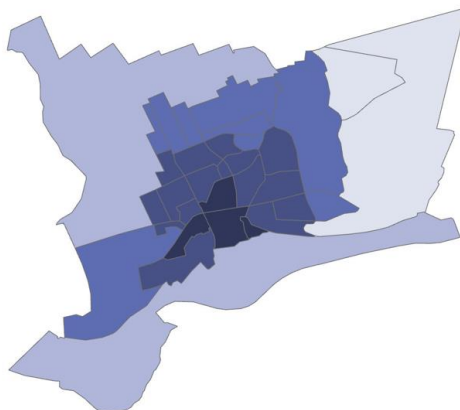
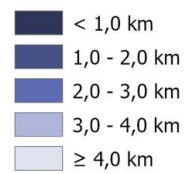
Figuur 20 De verhouding tussen het aantal personen van 65 jaar of ouder ten opzichte van de personen in de zogenaamde 'productieve' leeftijdsgroep van 25 tot 65 jaar - 2023. Bron: CBS

Afstand tot museum

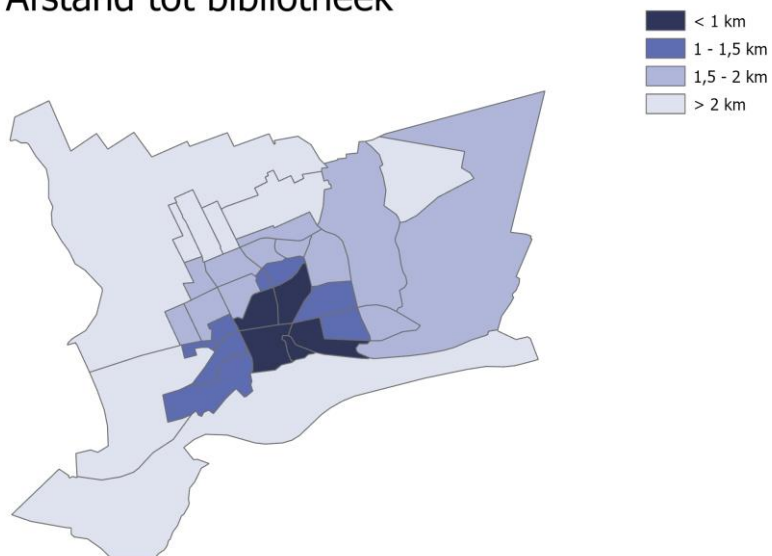
Figuur 21 Gemiddelde afstand van woonadres naar het dichtstbijzijnde museum - 2022. Bron: CBS

Afstand tot podiumkunsten

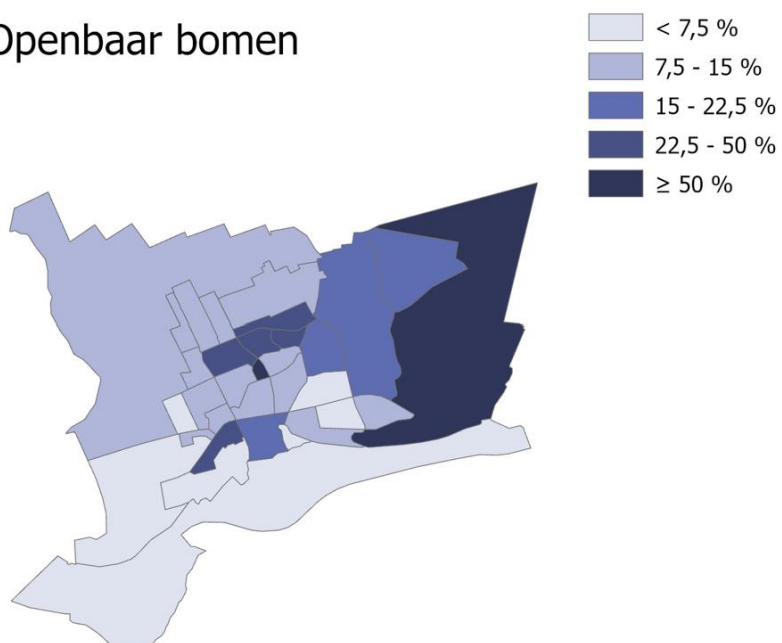
Figuur 22 Gemiddelde afstand van woonadres naar de dichtstbijzijnde voorziening voor podiumkunsten (excl. Festivals) - 2022. Bron: CBS

Afstand tot bibliotheek

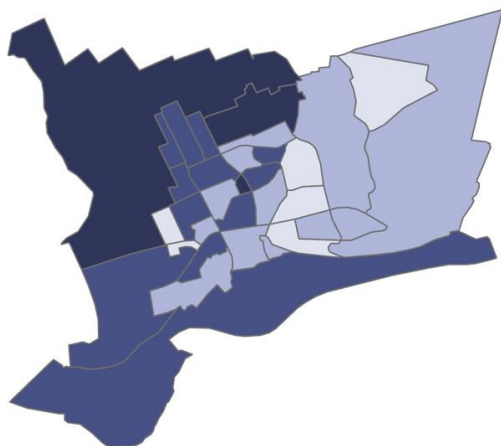
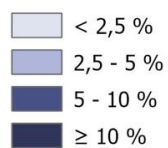
Figuur 23 Gemiddelde afstand van woonadres naar de dichtstbijzijnde bibliotheek - 2022. Bron: CBS

Openbaar bomen

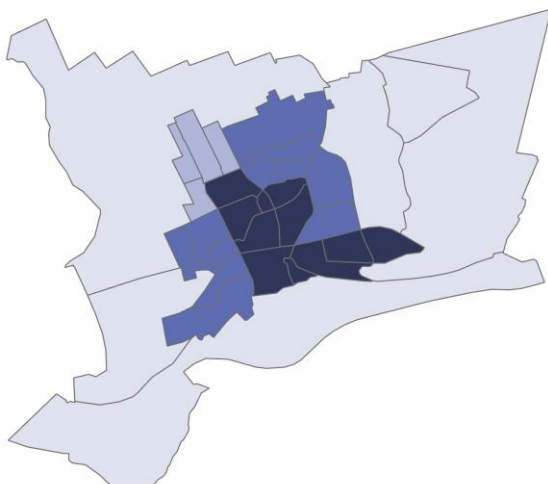
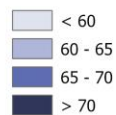
Figuur 24 Percentage openbare ruimte met bomen exclusief agrarisch - 2021. Bron: Klimateffectatlas

Openbaar laag groen

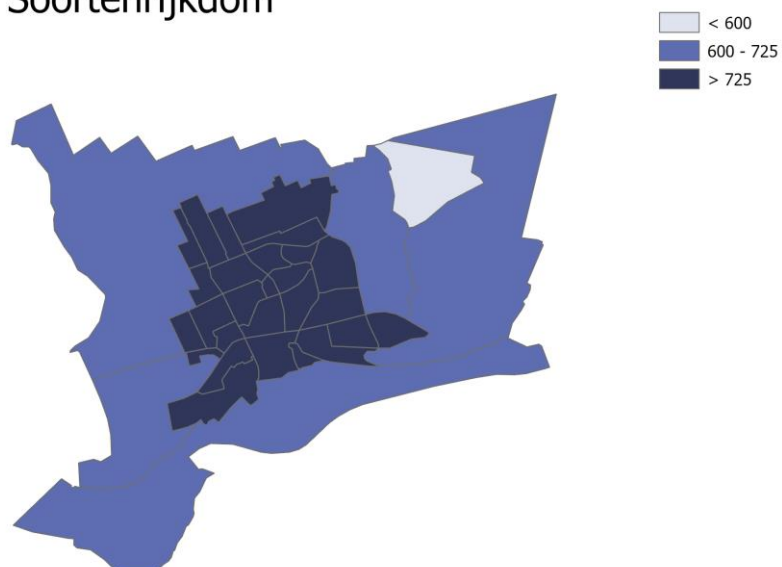
Figuur 25 Percentage openbare ruimte met laag groen exclusief agrarisch - 2021. Bron: Klimateffectatlas

Rode lijst soorten

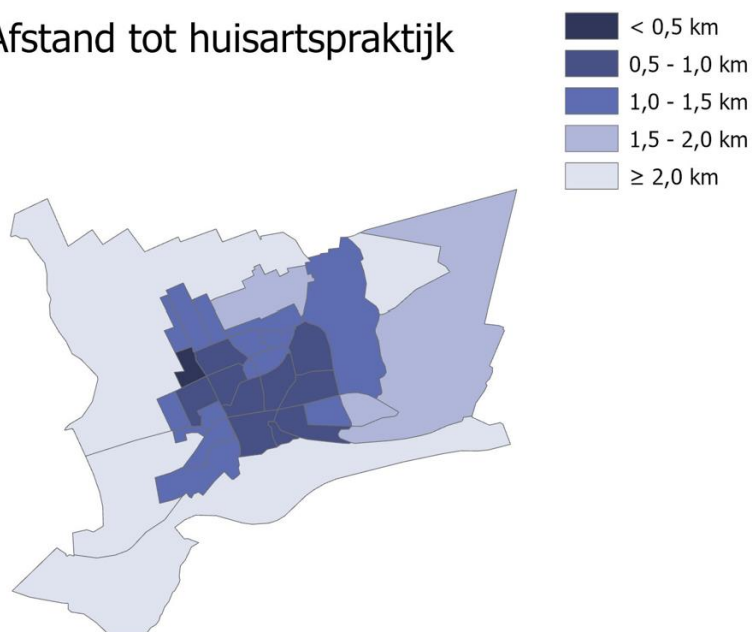
Figuur 26 Aantal bedreigde soorten waargenomen in de gemeente in een periode van 10 jaar - 2016. Bron: Nationale Databank Flora en Fauna

Soortenrijkdom

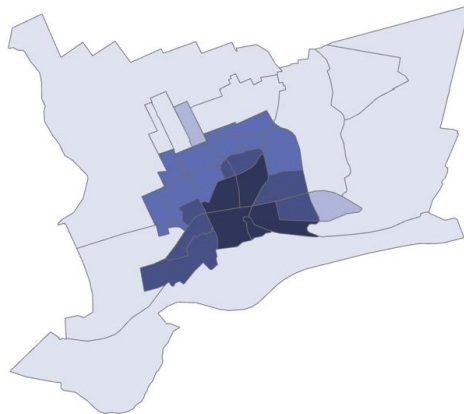
Figuur 25 Aantal soorten waargenomen in de gemeente in een periode van 10 jaar - 2016. Bron: Nationale databank Flora en Fauna

Afstand tot huisartspraktijk

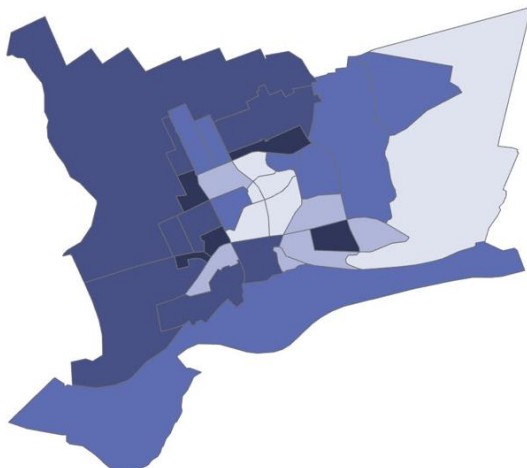
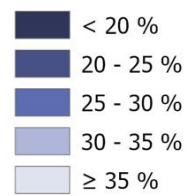
Figuur 26 Gemiddelde afstand van woonadres naar de dichtstbijzijnde huisartspraktijk - 2022. Bron: CBS

Afstand tot ziekenhuis

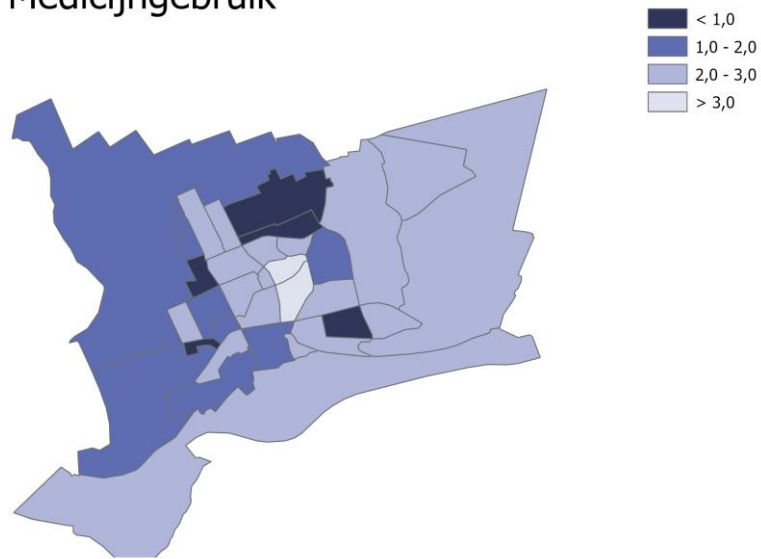
Figuur 27 Gemiddelde afstand van woonadres naar het dichtstbijzijnde ziekenhuis - 2022. Bron: CBS

Langdurig ziek en beperkt

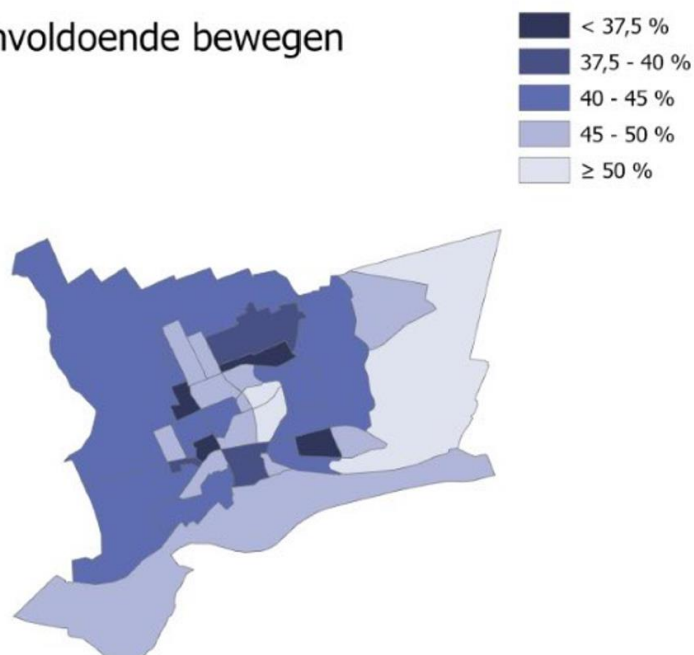
Figuur 28 Het percentage personen van 18 jaar en ouder dat aangeeft een langdurige ziekte te hebben én dat aangeeft beperkt te zijn vanwege problemen met de gezondheid - 2022. Bron: GGD

Medicijngebruik

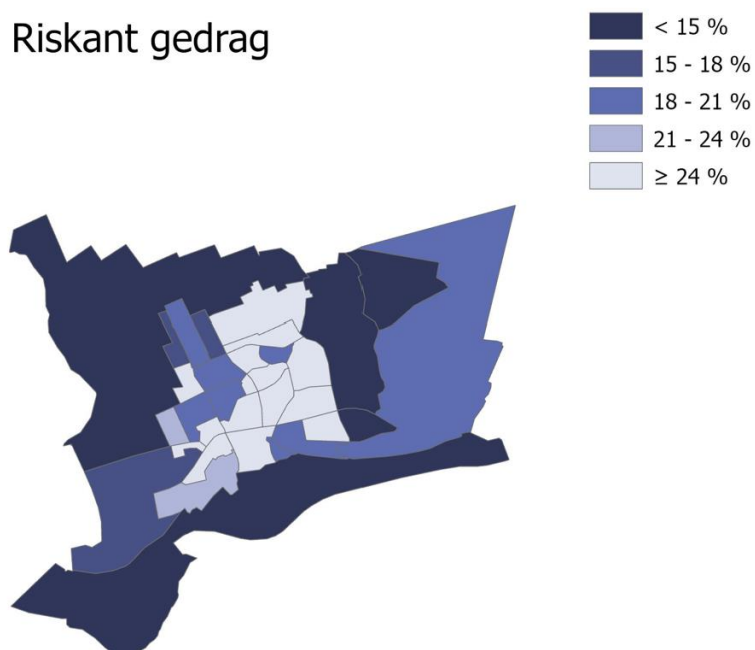
Figuur 29 Het gemiddeld medicijngebruik per inwoner - 2022. Bron: CBS Microdata

Onvoldoende beweging

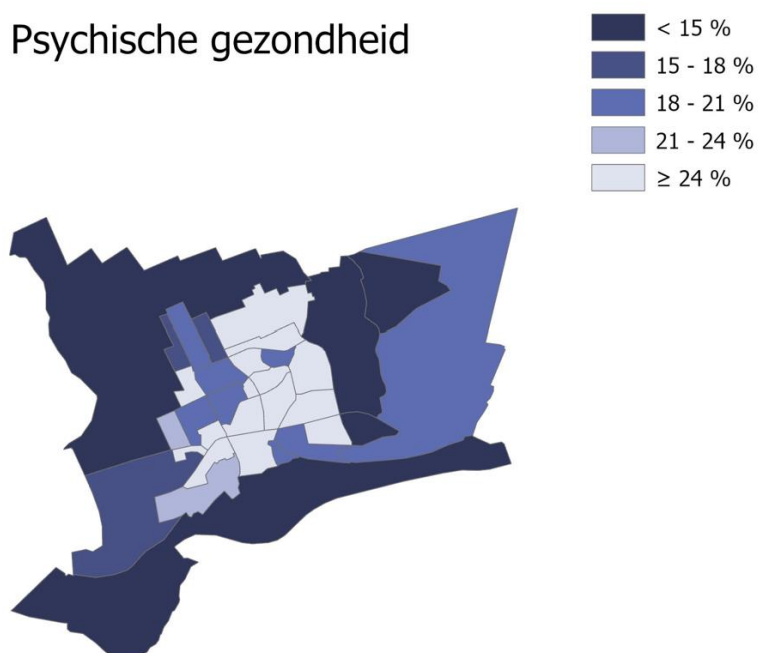
Figuur 30 Percentage personen van 18 jaar of ouder dat niet voldoet aan de beweegrichtlijn - 2022. Bron: GGD

Risikant gedrag

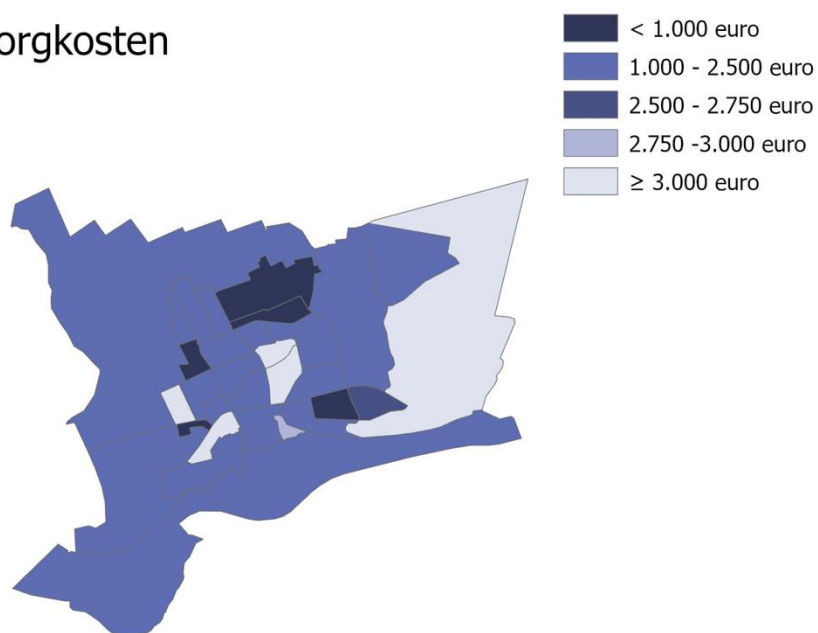
Figuur 31 Gemiddelde percentage van overmatig alcoholgebruik, rokers en ernstig overgewicht - 2022. Bron: GGD

Psychische gezondheid

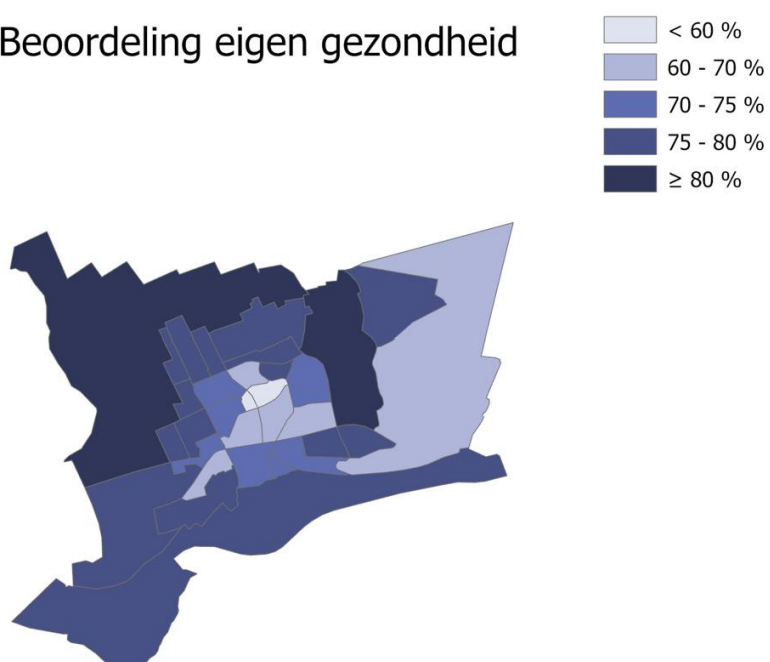
Figuur 32 Percentage personen met psychische klachten dat 60 of minder dan 60 scoort op de Mental Health Inventory (MHI). De cijfers hebben betrekking op de 'Mental Health Inventory 5' ofwel 'MHI-5'. - 2022. Bron: GGD

Zorgkosten

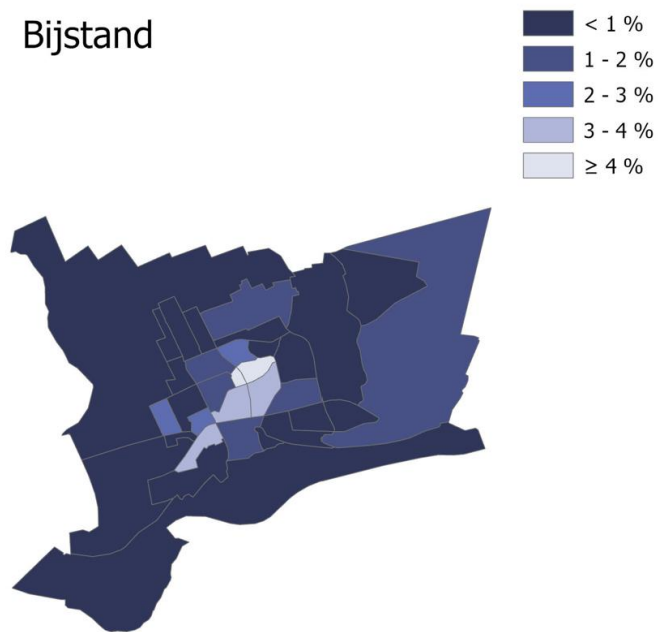
Figuur 33 Gemiddelde zorgkosten per inwoner - 2021. Bron: CBS Microdata

Beoordeling eigen gezondheid

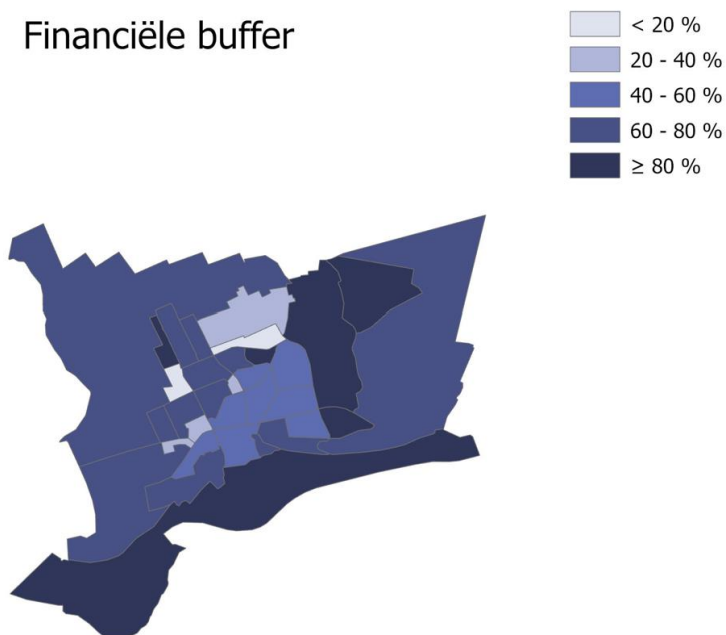
Figuur 34 Percentage personen met antwoordcategorie 'zeer goed' of 'goed' op de vraag naar de algemene gezondheidstoestand - 2022. Bron: GGD

Bijstand

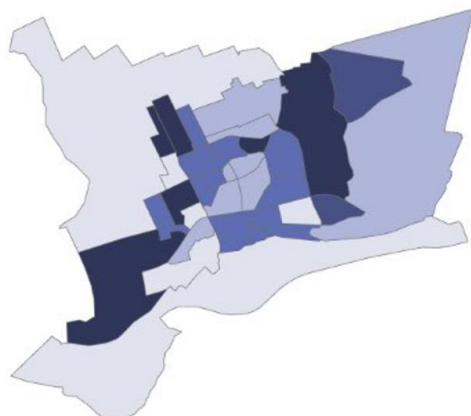
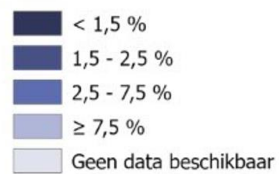
Figuur 35 Percentage van de bevolking die een bijstandsuitkering op grond van de Participatiewet ontvangen - 2022. Bron: CBS

Financiële buffer

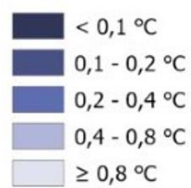
Figuur 36 Aantal huishoudens met voldoende financiële buffer - 2022. Bron: CBS Microdata

Arme huishoudens

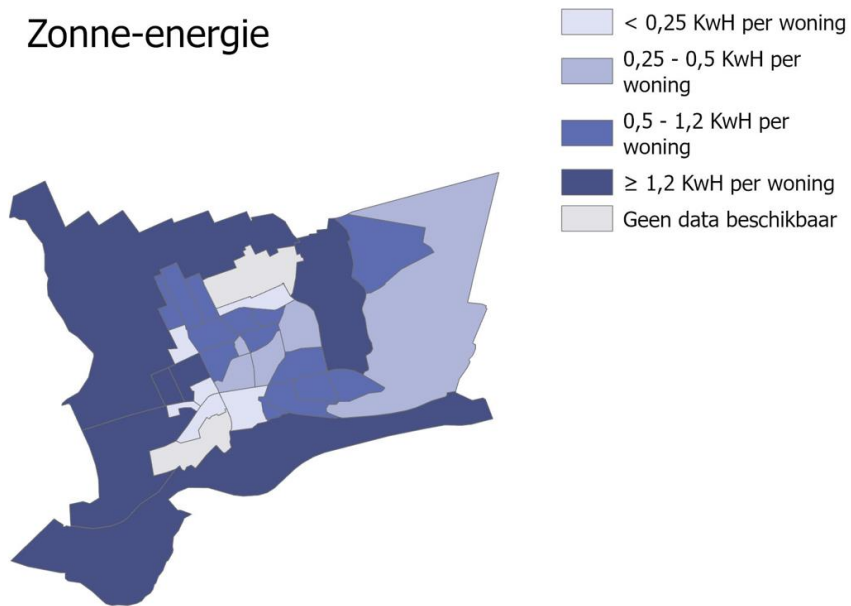
Figuur 37 Huishoudens onder of rond sociaal minimum - 2022. Bron: CBS

Hittestress

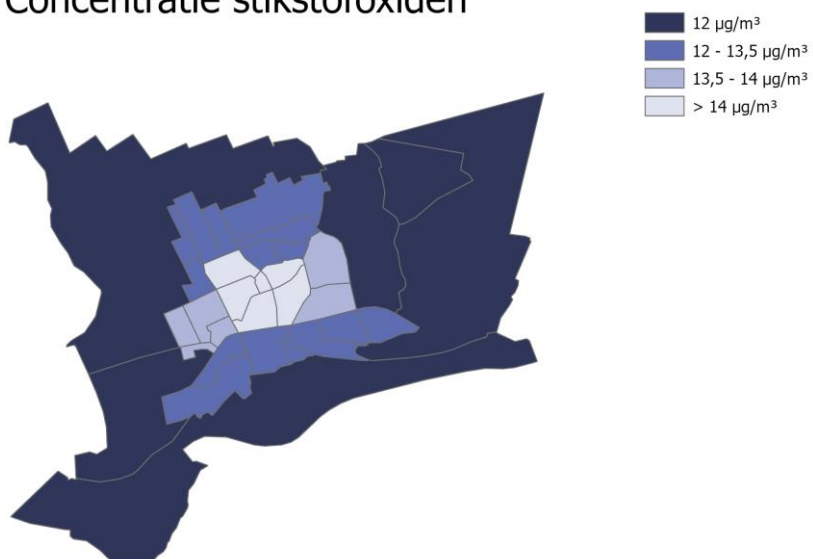
Figuur 38 Jaarlijks gemiddelde temperatuurverschil dat ontstaat door het hitte-eiland effect - 2022. Bron: RIVM

Zonne-energie

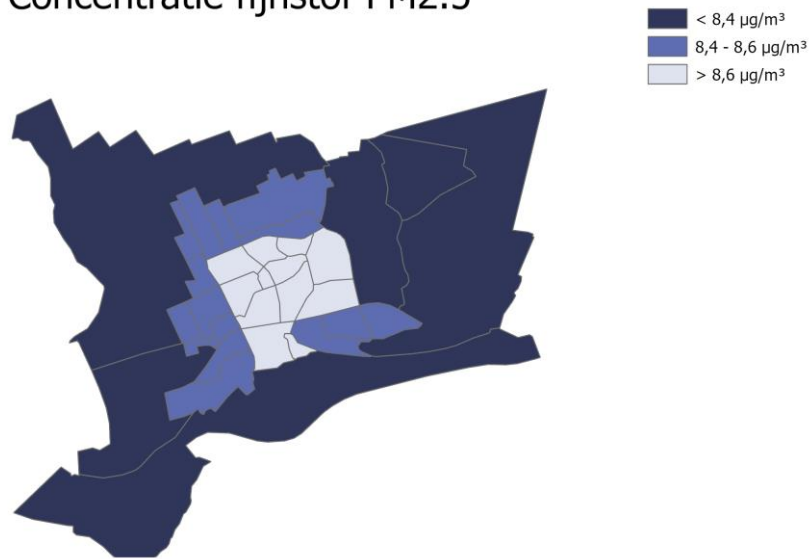
Figuur 39 Het opgesteld vermogen van zonnepanelen (woningen en bedrijven) gedeeld door het totale oppervlakte van de gemeente - 2021. Bron: CBS

Concentratie stikstofoxiden

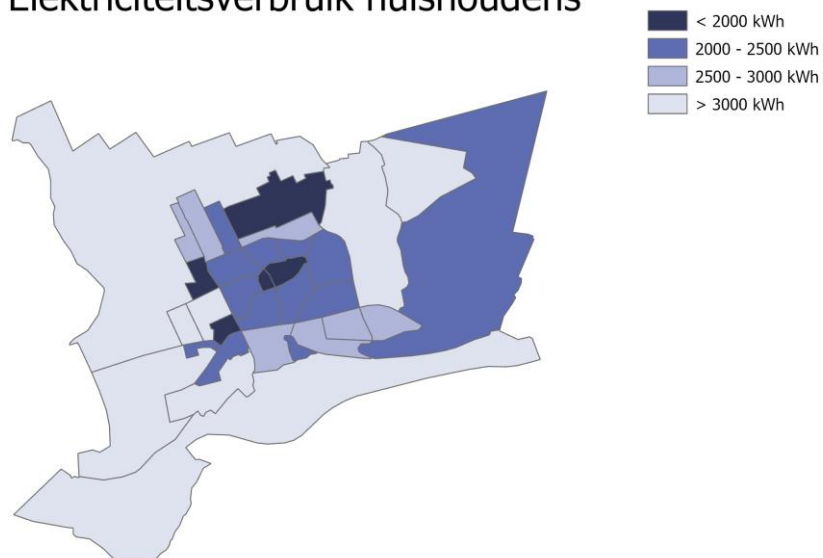
Figuur 40 Achtergrondconcentratie stikstofoxiden (NOx) - 2023. Bron: RIVM

Concentratie fijnstof PM2.5

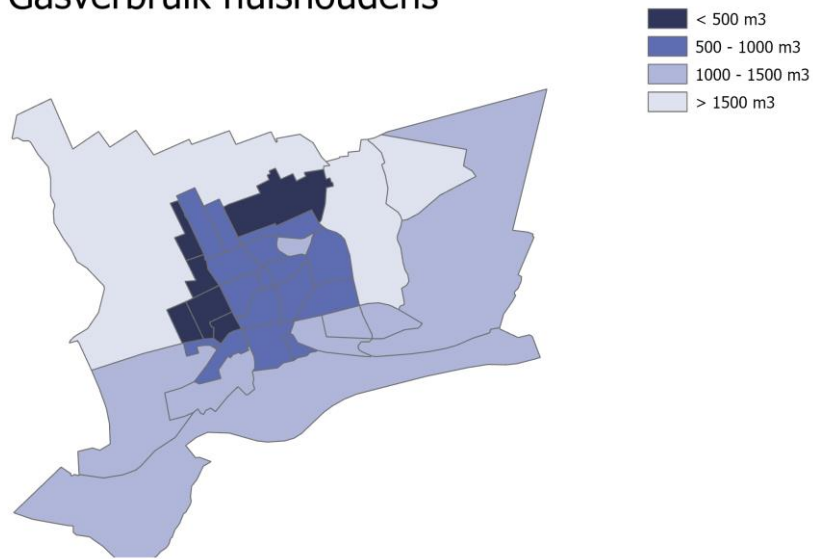
Figuur 41 Achtergrondconcentratie fijnstof <2,5 μm (PM2.5) - 2023. Bron: RIVM

Elektriciteitsverbruik huishoudens

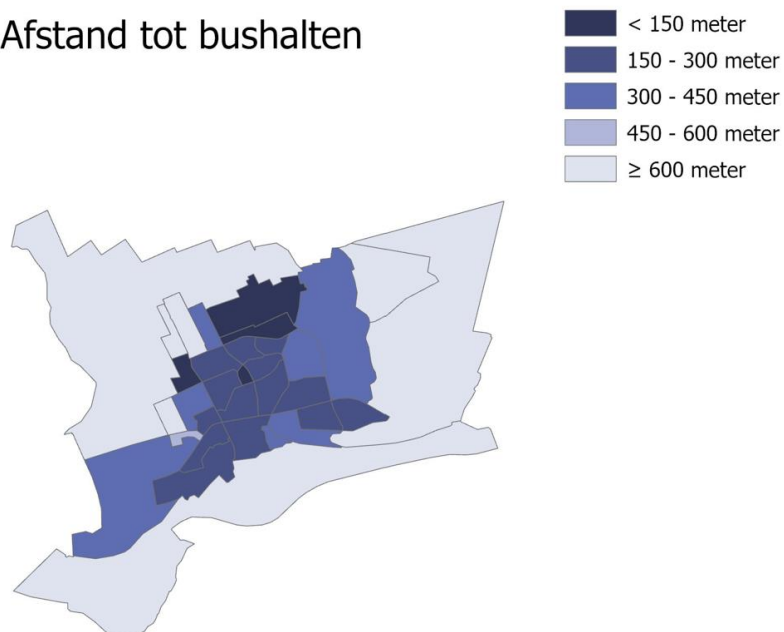
Figuur 42 Gemiddeld elektriciteitsverbruik van huishoudens - 2022. Bron: CBS

Gasverbruik huishoudens

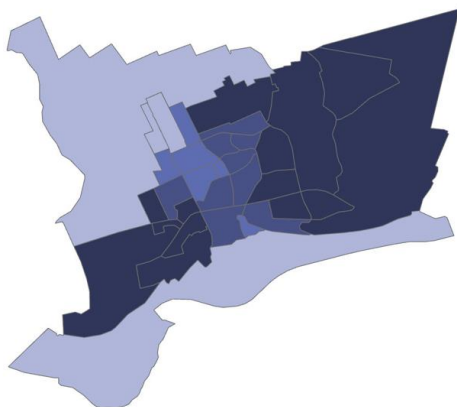
Figuur 43 Gemiddeld gasverbruik van huishoudens - 2022. Bron: CBS

Afstand tot bushaltes

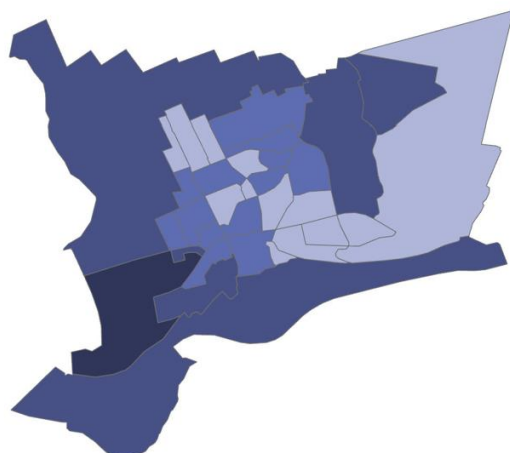
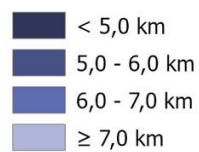
Figuur 44 Gemiddelde afstand in meters tot bushaltes, tramhaltes of metrohaltes waar op weekdays minimaal 2 bussen, trams of metro's per uur stoppen tussen 07:00 en 20:00 - 2024. Bron: Ovapi

Afstand tot hoofdweg

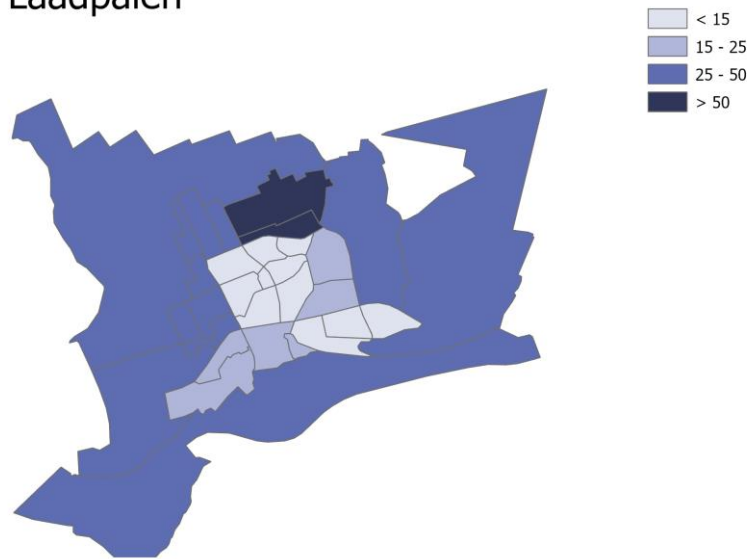
Figuur 45 Gemiddelde afstand van woonadres naar de dichtstbijzijnde hoofdweg - 2022. Bron: CBS

Afstand tot treinstation

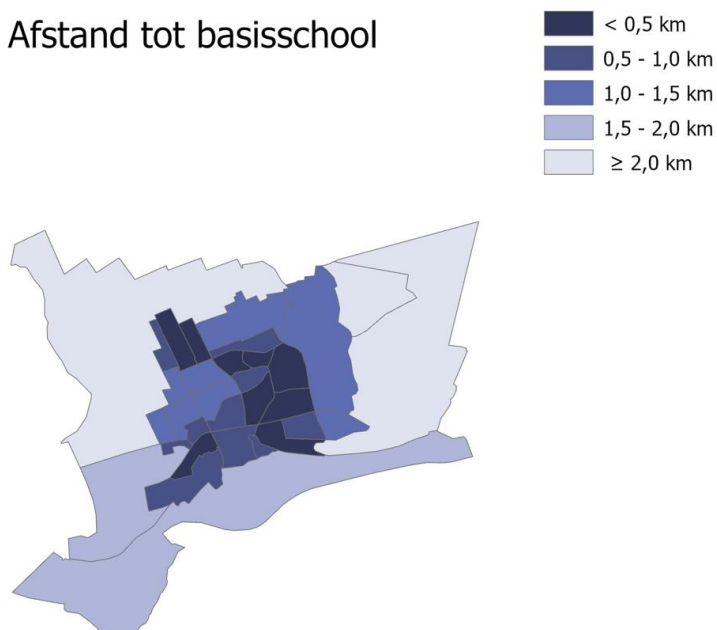
Figuur 46 Gemiddelde afstand van woonadres naar het dichtstbijzijnde treinstation - 2022. Bron: CBS

Laadpalen

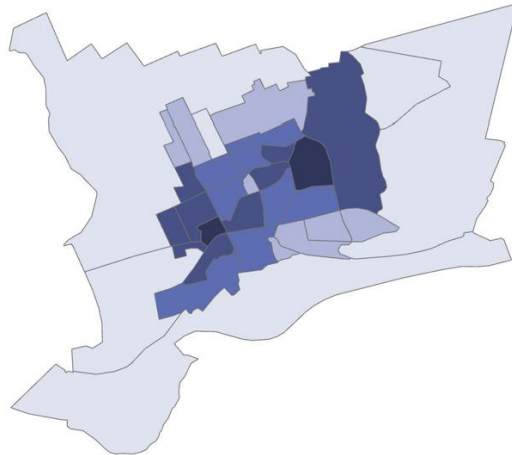
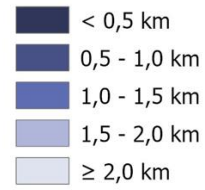
Figuur 47 Het aantal semipublieke laadpalen per 1.000 auto's - 2023. Bron: Ecomovement

Afstand tot basisschool

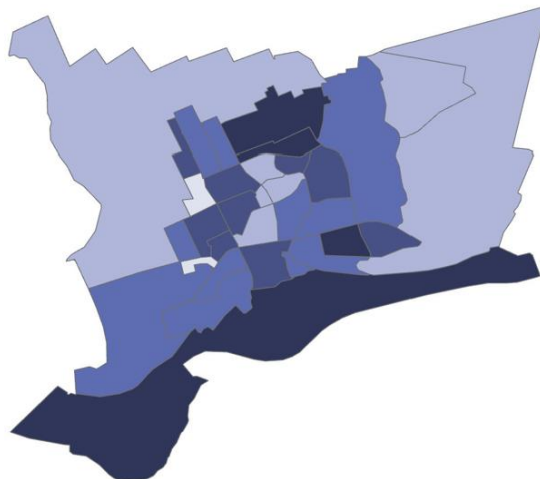
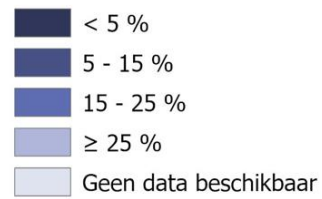
Figuur 48 Gemiddelde afstand van woonadres naar de dichtstbijzijnde basisschool - 2022. Bron: CBS

Afstand tot voortgezet onderwijs

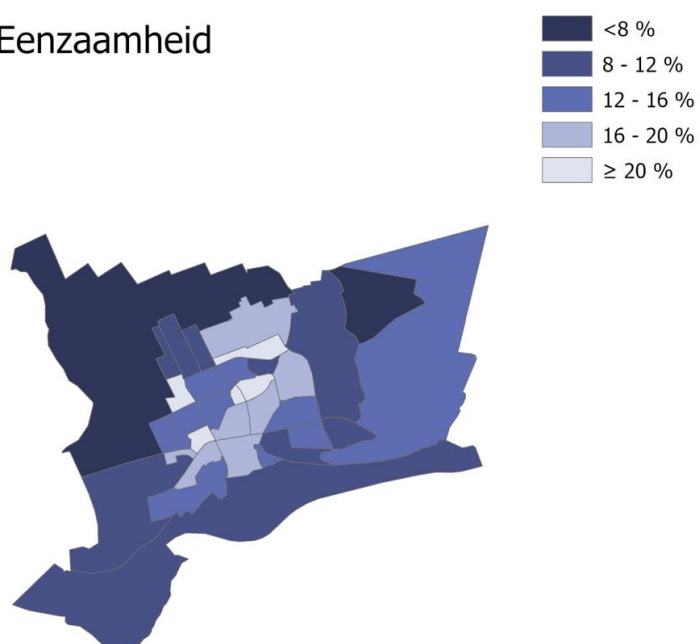
Figuur 45 Gemiddelde afstand van woonadres naar de dichtstbijzijnde voortgezet onderwijs locatie - 2022. Bron: CBS

Laagopgeleiden

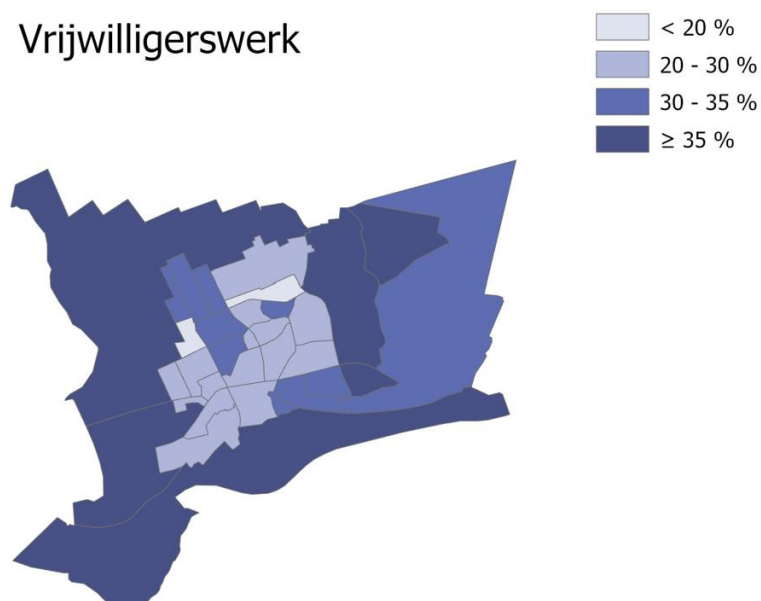
Figuur 49 Aandeel laagopgeleiden in de bevolking (15-75 jaar) - 2022. Bron: CBS

Eenzaamheid

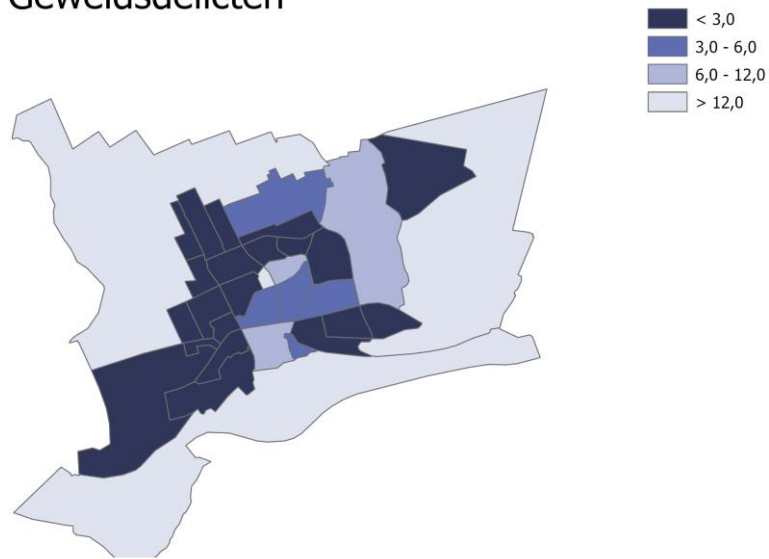
Figuur 50 Het percentage personen van 18 jaar en ouder dat zich (zeer) sterk eenzaam voelt - 2022. Bron: GGD

Vrijwilligerswerk

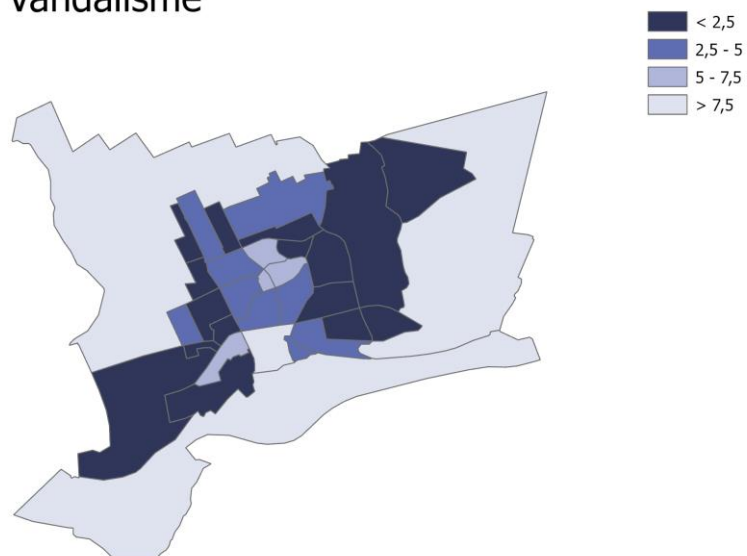
Figuur 51 Het percentage personen van 18 jaar en ouder dat vrijwilligerswerk doet - 2022. Bron: GGD

Geweldsdelicten

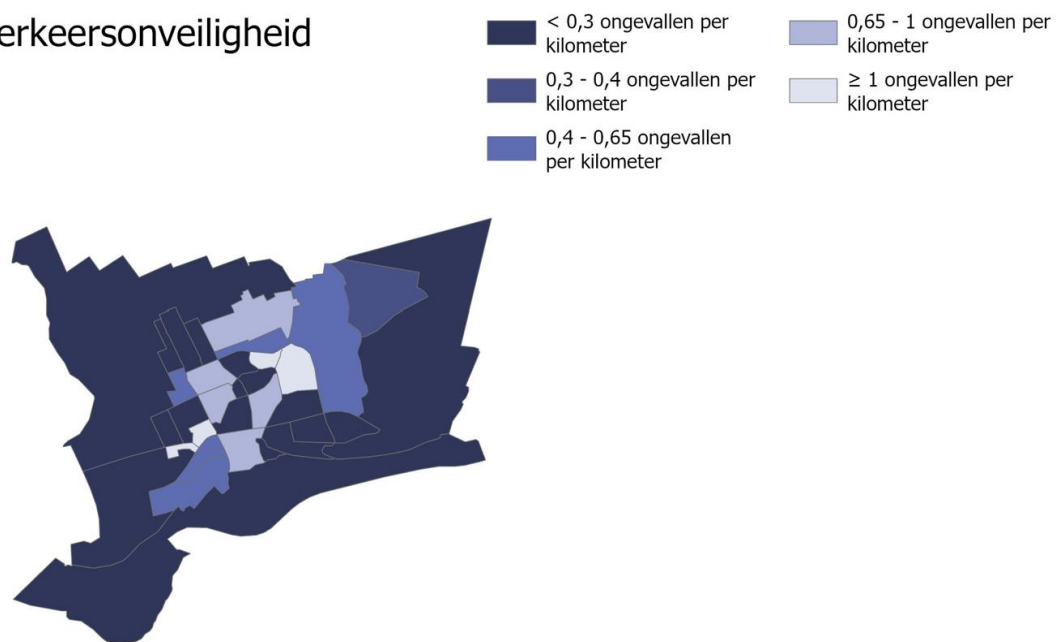
Figuur 52 Het aantal geregistreerde gewelds en seksuele delicten per 1.000 inwoners - 2023. Bron: Politie & CBS

Vandalisme

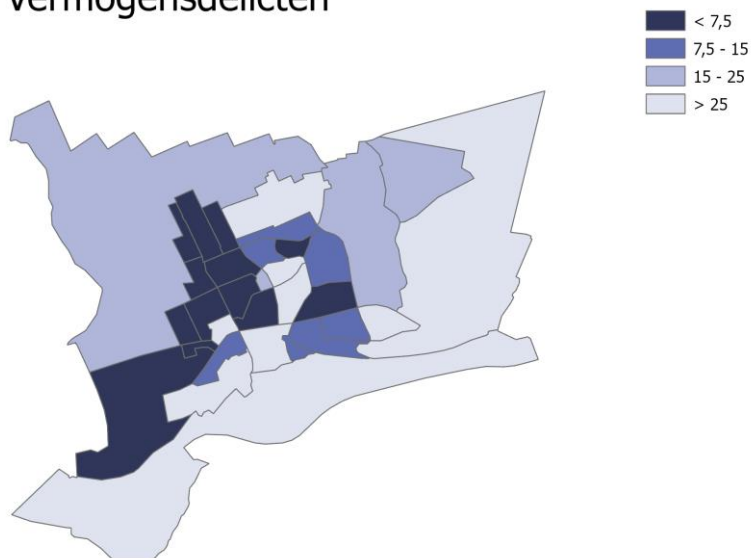
Figuur 53 Het aantal vernielingen c.q. zaakbeschadigingen per 1.000 inwoners - 2023. Bron: Politie & CBS

Verkeersonveiligheid

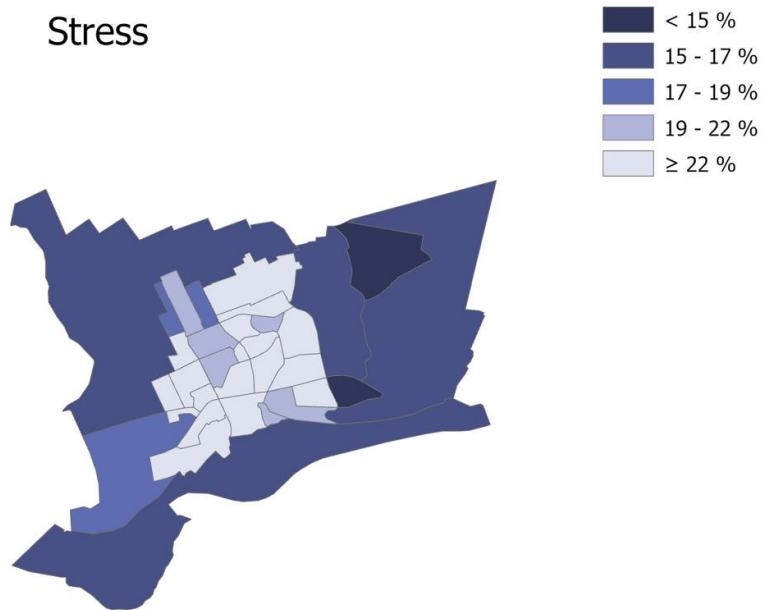
Figuur 54 Het aantal verkeersongevallen per kilometer weglengte - 2022. Bron: Rijkswaterstaat

Vermogensdelicten

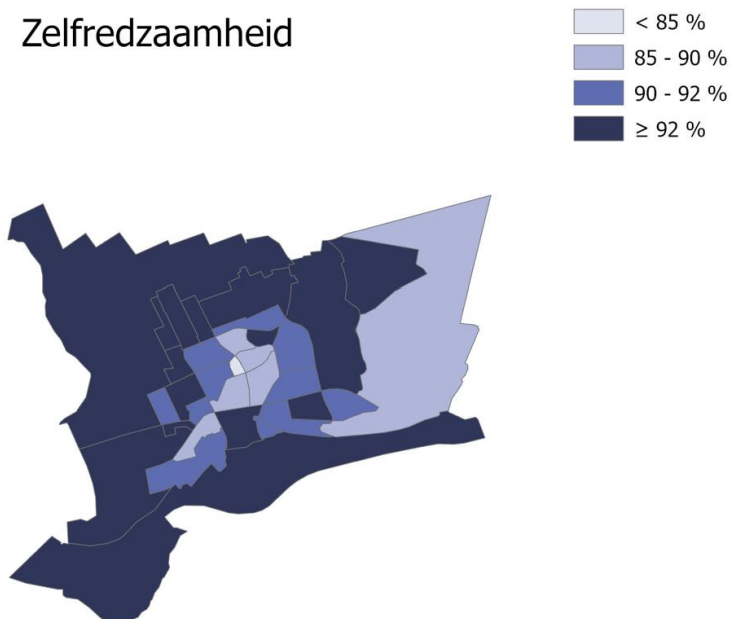
Figuur 55 Het aantal vermogensdelicten per 1.000 inwoners - 2023. Bron: Politie & CBS

Stress

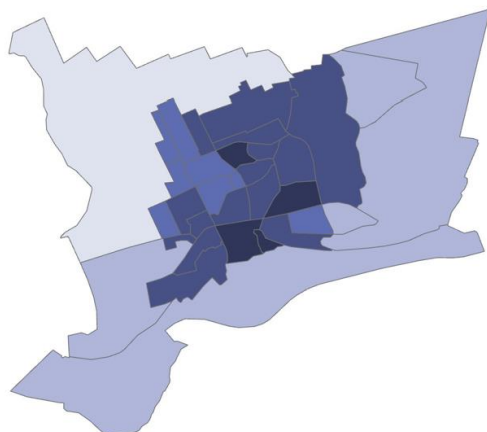
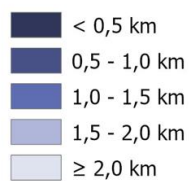
Figuur 56 Het percentage personen van 18 jaar of ouder dat de afgelopen 4 weken (heel) veel stress heeft ervaren - 2022. Bron: GGD

Zelfredzaamheid

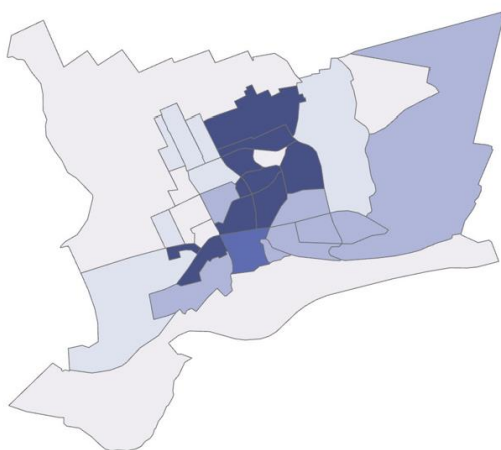
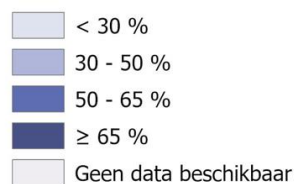
Figuur 57 Percentage dat matig of veel regie over eigen leven ervaart, gebaseerd op een 7-tal stellingen - 2020. Bron: GGD

Afstand tot levensmiddelen

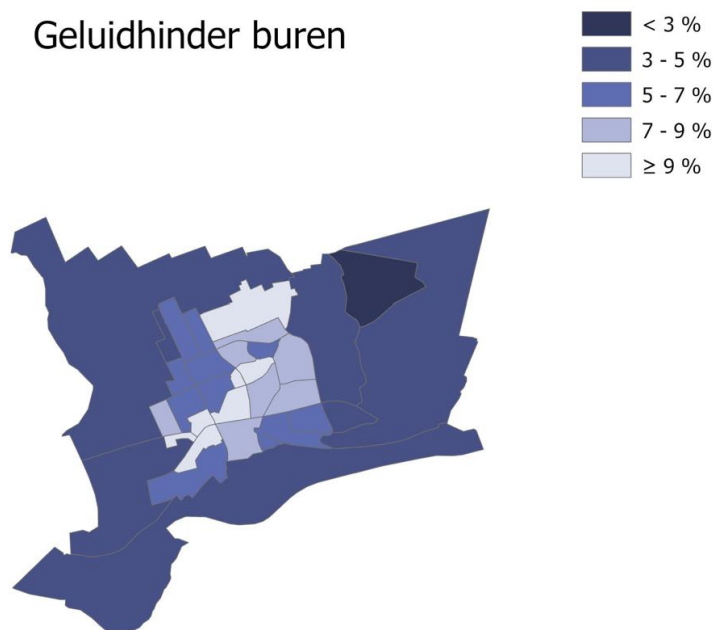
Figuur 58 Gemiddelde afstand van woonadres naar de dichtstbijzijnde supermarkt of andere winkel voor dagelijkse levensbehoeften - 2022. Bron: CBS

Betaalbare koopwoningen

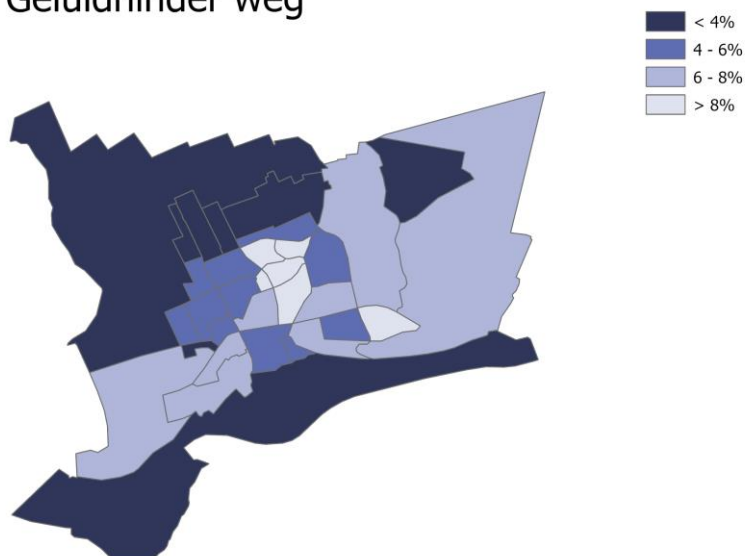
Figuur 59 Het percentage betaalbare koopwoningen. De betaalbaarheidsgrens wordt bepaald door 4,5 keer het bruto mediaan inkomen van het betreffende jaar - 2022. Bron: CBS Microdata

Geluidhinder buren

Figuur 60 Percentage mensen wat geluidhinder van buren ervaart - 2020. Bron: RIVM

Geluidhinder weg

Figuur 61 Percentage mensen wat geluidhinder van weg, vliegtuigen en/of treinverkeer ervaart - 2020. Bron: RIVM

Bijlage C Factsheet buurten

Brede welvaartsthema	Indicatornaam	Eenheid	Omschrijving	Minimum	Grens rood-oranje	Grens oranje-groen	Grens groen-goud	Maximum	Richting	Gewicht	Jaartal	Bronnen
Arbeid en vrije tijd	Netto arbeidsparticipatie	Percentage	Netto arbeidsparticipatie onder inwoners van 15 tot 75 jaar oud	50	65	70	75	100	+	50	2022	CBS
Arbeid en vrije tijd	Demografische druk	Percentage	De verhouding tussen het aantal personen van 65 jaar of ouder ten opzichte van de personen in de zogenaamde 'productieve' leeftijdsgroep van 25 tot 65 jaar	150	90	75	60	0	+	50	2023	CBS
Cultuur	Afstand musea	km	Gemiddelde afstand van woonadres naar het dichtstbijzijnde museum	30	6	4	2	0	-	33	2022	CBS
Cultuur	Afstand podiumkunsten	km	Gemiddelde afstand van woonadres naar de dichtstbijzijnde voorziening voor podiumkunsten (excl. Festivals)	60	15	7,5	2,5	0	-	33	2022	CBS

Cultuur	Afstand tot Bibliotheek	km	Gemiddelde afstand van woonadres naar de dichtstbijzijnde bibliotheek	20	2,5	2	1,5	0	-	33	2022	CBS
Ecosystemen en biodiversiteit	Openbaar bomen	Percentage	Percentage openbare ruimte met bomen exclusief agrarisch.	0	5	10	15	50	+	25	2021	Klimaat-effectatlas
Ecosystemen en biodiversiteit	Openbaar laag groen	Percentage	Percentage openbare ruimte met laag groen exclusief agrarisch.	0	5	7,5	10	25	+	25	2021	Klimaat-effectatlas
Ecosystemen en biodiversiteit	Rode lijst soorten	Aantal/km2	Aantal bedreigde soorten waargenomen in de gemeente in een periode van 10 jaar	0	30	35	40	80	+	25	2016	Nationale Databank Flora en Fauna
Ecosystemen en biodiversiteit	Soortenrijkdom	Aantal/km2	Aantal soorten waargenomen in de gemeente in een periode van 10 jaar	0	450	500	600	800	+	25	2016	Nationale Databank Flora en Fauna
Gezondheid	Afstand huisartspraktijk	km	Gemiddelde afstand van woonadres naar de dichtstbijzijnde huisartsenpraktijk	20	2	1	0,65	0	-	11,1	2022	CBS
Gezondheid	Afstand ziekenhuis	km	Gemiddelde afstand van woonadres naar het dichtstbijzijnde ziekenhuis	65	10	5	2,5	0	-	11,1	2022	CBS
Gezondheid	Langdurig ziek en beperkt	Percentage	Het percentage personen van 18 jaar en ouder dat aangeeft een langdurige ziekte te hebben én dat aangeeft beperkt te zijn	50	30	25	20	0	-	11,1	2022	CBS, GGD GHOR, alle GGD'en en het RIVM

			vanwege problemen met de gezondheid.									
Gezondheid	Medicijngebruik	Aantal	Het gemiddeld medicijngebruik per inwoner	4	3	2,5	2	0	-	11,1	2022	CBS microdata
Gezondheid	Onvoldoende bewegen	Percentage	Percentage personen van 18 jaar of ouder dat niet voldoet aan de beweegrichtlijn	100	60	45	30	0	-	11,1	2022	CBS, GGD GHOR, alle GGD'en en het RIVM
Gezondheid	Psychische gezondheid	Percentage	Percentage personen met psychische klachten dat 60 of minder dan 60 scoort op de Mental Health Inventory (MHI). De cijfers hebben betrekking op de 'Mental Health Inventory 5' ofwel 'MHI-5'.	50	21	18	15	0	-	11,1	2022	RIVM
Gezondheid	Risikant gedrag	Percentage	Gemiddelde percentage van overmatig alcoholgebruik, rokers en ernstig overgewicht (sigaret; in 2020 ook e-sigaret)	30	15	12,5	10	0	-	11,1	2022	RIVM
Gezondheid	Zorgkosten	Euro	Gemiddelde zorgkosten per inwoner	8000	3000	2750	2500	0	-	11,1	2021	CBS Microdata
Gezondheid	Beoordeling eigen gezondheid	Percentage	Percentage personen met antwoordcategorie 'zeer goed' of 'goed' op de vraag naar de algemene gezondheidstoestand	0	60	70	80	100	+	11,1	2022	CBS, GGD GHOR, alle GGD'en en het RIVM
Materiele welvaart	Bijstand	Percentage	Percentage van de bevolking die een bijstandsuitkering op	10	3	2	1	0	-	33,3	2022	CBS

			grond van de Participatiewet ontvangen									
Materiele welvaart	Financiële buffer	Percentage	Aantal huishoudens met voldoende financiële buffer	0	50	60	70	100	+	33,3	2022	CBS Microdata
Materiele welvaart	Arme huishoudens	Percentage	Huishoudens onder of rond sociaal minimum	25	12	7,5	3	0	-	33,3	2022	CBS
Milieu en klimaat	Hittestress	Graden Celcius	Jaarlijks gemiddelde temperatuurverschil dat ontstaat door het hitte-eiland effect.	2	1,1	0,8	0,5	0	-	16,7	2022	RIVM
Milieu en klimaat	Zonnestroom	kWh/woning	Het opgesteld vermogen van zonnepanelen per woning	0	130	520	1000	5000	+	16,7	2021	CBS
Milieu en klimaat	Concentratie stikstofoxiden	µg/m ³	Achtergrondconcentratie stikstofoxiden (NOx)	70	40	15	10	0	-	16,7	2023	RIVM
Milieu en klimaat	Concentratie fijnstof PM2.5	µg/m ³	Achtergrondconcentratie fijnstof <2,5µm (PM2.5)	25	20	10	5	0	-	16,7	2023	RIVM
Milieu en klimaat	Elektriciteitsverbruik huishoudens	kWh	Gemiddeld elektriciteitsverbruik van huishoudens	5000	3500	3000	2500	0	-	16,7	2022	CBS
Milieu en klimaat	Gasverbruik huishoudens	m ³	Gemiddeld gasverbruik van huishoudens	5000	1500	1000	500	0	-	16,7	2022	CBS
Mobiliteit	Afstand bus, metro, tram	Meter	Gemiddelde afstand tot bushaltes, tramhaltes of metrohaltes waar op weekdagen minimaal 2 bussen, trams of metro's per uur stoppen tussen 07:00 en 20:00.	35000	1200	800	400	0	-	25	2024	Ovapi

Mobiliteit	Afstand hoofdweg	km	Gemiddelde afstand van woonadres naar de dichtstbijzijnde hoofdweg	6	2	1,5	1	0	-	25	2022	CBS
Mobiliteit	Afstand treinstation	km	Gemiddelde afstand van woonadres naar het dichtstbijzijnde treinstation	60	10	5	2,5	0	-	25	2022	CBS
Mobiliteit	Laadpalen	Aantal/1000 auto's	Het aantal semipublieke laadpalen per 1.000 auto's.	0	7,5	12,5	17,5	75	+	25	2023	Ecomovement, bewerking Het PON & Telos.
Onderwijs	Afstand basisschool	km	Gemiddelde afstand van woonadres naar de dichtstbijzijnde basisschool	2	1,5	1	0,5	0	-	33,3	2022	CBS
Onderwijs	Afstand voortgezet onderwijs	km	Gemiddelde afstand van woonadres naar de dichtstbijzijnde voortgezet onderwijs locatie	20	5	2,5	1,5	0	-	33,3	2022	CBS
Onderwijs	Laag opleidingsniveau	Percentage	Aandeel laagopgeleiden in de bevolking (15-75 jaar)	75	35	30	25	0	-	33,3	2022	CBS
Sociale samenhang	Eenzaamheid	Percentage	Het percentage personen van 18 jaar en ouder dat zich (zeer) sterk eenzaam voelt	25	15	10	5	0	-	50	2022	CBS, GGD GHOR, alle GGD'en en het RIVM
Sociale samenhang	Vrijwilligerswerk	Percentage	Het percentage personen van 18 jaar en ouder dat vrijwilligerswerk doet	0	20	30	40	75	+	50	2022	CBS, GGD GHOR, alle GGD'en en het RIVM
Veiligheid	Gewelds- en seksuele delicten	Aantal per 1.000 inwoners	Het aantal geregistreerde gewelds en seksuele delicten per 1.000 inwoners	20	4	3	2	0	-	25	2023	Politie; CBS

Veiligheid	Vandalisme	Aantal per 1.000 inwoners	Het aantal vernielingen c.q. zaakbeschadigingen per 1.000 inwoners	25	6	4	2	0	-	25	2023	Politie; CBS
Veiligheid	Verkeersonveiligheid	Ongevallen/kilometer weg	Het aantal verkeersongevallen per kilometer weglengte.	5	1,2	0,7	0,3	0	-	25	2022	Rijkswaterstaat
Veiligheid	Vermogensdelicten	Aantal per 1.000 inwoners	Het aantal vermogensdelicten per 1.000 inwoners. Onder vermogensdelicten vallen de volgende items: Diefstal/inbraak woning; diefstal/inbraak box/garage/schuur; diefstal uit/vanaf/van motorvoertuigen; diefstal van brom-, snor- fietsen; zakkenrollerij; diefstal af/uit/van overige voertuigen; diefstallen (water); overige vermogensdelicten; winkeldiefstal; diefstal/inbraak bedrijven enz.	100	20	10	5	0	-	25	2023	Politie; CBS
Welbevinden	Stress	Percentage	Het percentage personen van 18 jaar of ouder dat de afgelopen 4 weken (heel) veel stress heeft ervaren	50	20	15	10	0	-	50	2022	RIVM
Welbevinden	Zelfredzaamheid	Percentage	Percentage dat matig of veel regie over eigen leven	75	80	85	90	100	+	50	2020	RIVM

			ervaart, gebaseerd op een 7-tal stellingen									
Wonen	Afstand levensmiddelen	km	Gemiddelde afstand van woonadres naar de dichtstbijzijnde supermarkt of andere winkel voor dagelijkse levensbehoeften	3	1,5	1	0,5	0	-	25	2022	CBS
Wonen	Betaalbare koopwoningen	Percentage	Het percentage betaalbare koopwoningen. De betaalbaarheidsgrens wordt bepaald door 4,5 keer het bruto mediaan inkomen van het betreffende jaar	0	35	50	65	100	+	25	2022	CBS Microdata
Wonen	Geluidhinder burens	Percentage	Percentage mensen wat geluidhinder van burens ervaart	15	8	6	4	0	-	25	2020	RIVM
Wonen	Geluidhinder verkeer	Percentage	Percentage mensen wat geluidhinder van weg, vliegtuigen en/of treinverkeer ervaart	30	7,5	6	4,5	0	-	25	2020	RIVM

HET **pon** | **telos**

OPGERICHT IN
1947

GEVESTIGD IN
TILBURG

KENNISONDERNEMING

STICHTING ZONDER WINSTOOGMERK

AANTAL MEDEWERKERS

35

INTENSIEVE SAMENWERKINGEN

MET UNIVERSEITEN EN ANDERE
KENNISINSTELLINGEN

EXPERTISE

- > PARTICIPATIE & GOVERNANCE
- > WOON- & LEEFOMGEVING
- > DUURZAAMHEIDSTRANSITIES
- > SOCIAAL DOMEIN & ARBEID
- > CULTUUR & ERFGOED
- > DUURZAAMHEIDSIMPACT
- > DATA EN METHODEN

ONZE OPDRACHTGEVERS

- > PROVINCIES
- > GEMEENTEN
- > ZORG- EN WELZIJNSINSTELLINGEN
- > FONDSSEN
- > BANKEN

HET
pon | telos

Over Het PON & Telos

Maatschappelijke besluitvorming verbeteren

Wij zijn een sociale kennisonderneming in het hart van de samenleving. We beschouwen het als onze opdracht om maatschappelijke besluitvorming te verbeteren. Dat doen we door wetenschappelijke kennis met kennis van de praktijk te verbinden. We zijn van data, feiten en cijfers, maar geven die altijd een gezicht. Waarbij iedere stem telt. Voorkeuren en meningen halen we op, onderzoeken we, analyseren we en duiden we. Met prikkelende aanpakken en innovatieve methoden. Daarbij zijn we altijd gericht op duurzaamheid: de harmonieuze verbinding tussen sociale, ecologische en economische doelstellingen. Zo dragen we bij aan de kwaliteit van samenleven, nu en in de toekomst.

Met een multidisciplinair en creatief team van bijna 35 adviseurs en onderzoekers werken we vooral voor lokale en regionale overheden in Nederland (met een sterke kennispositie in Noord-Brabant), maar ook voor corporaties, banken, zorg- en welzijnsinstellingen, fondsen en maatschappelijke organisaties. We werken daarbij intensief samen met universiteiten en andere kennisinstellingen en zijn officieel partner van Tilburg University. Met onze kennis en inzichten adviseren we beleidsmakers en bestuurders. Zodat ze afgewogen keuzes kunnen maken. Zodat ze bestuurlijk kunnen vernieuwen. En zodat ze een positieve impuls kunnen geven aan de samenleving van morgen.

Stationsstraat 20c
5038 ED Tilburg
+31 (0)13 535 15 35
info@hetpon-telos.nl
hetpon-telos.nl